

แนวทางการจัดทำ
หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เพื่อทดลองใช้สำหรับ
ช่วงชั้นที่ 1
(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3)

คณะกรรมการบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน
กระทรวงศึกษาธิการ
สิงหาคม 2550

แนวทางการจัดทำ

หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เล่ม 1 ช่วงชั้นที่ 1

ชุดแนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ประกอบด้วย หนังสือทั้งหมด 6 เล่ม

1. แนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
เล่ม 1 ช่วงชั้นที่ 1
2. แนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
เล่ม 2 ช่วงชั้นที่ 2
3. แนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
เล่ม 3 ช่วงชั้นที่ 3
4. แนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
เล่ม 4 ช่วงชั้นที่ 4
5. แนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
เล่ม 5 การศึกษานอกโรงเรียน
6. แนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
เล่ม 6 อาชีวศึกษา

จัดทำโดย คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน

ด้วยความร่วมมือของ โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

พิมพ์ครั้งที่ 1 มีนาคม 2550

จำนวนพิมพ์ 2,000 เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์โดย คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน
กระทรวงศึกษาธิการ

ห้ามผลิตเพื่อจำหน่ายไม่ว่ารูปแบบใดๆ แต่สามารถผลิตเพื่อแจกเป็นวิทยาทานได้ โดยทำจดหมายขออนุญาตมายัง
สำนักพัฒนาการเรียนการสอน นักศึกษาและกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ / โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง
สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ชุดแนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา และช่วยให้ครูผู้สอน
ในแต่ละกลุ่มสาระสามารถสอน หรือบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการเรียน
การสอนทั้งในห้องเรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และมีความหมาย
ให้เหมาะสมกับแต่ละระดับชั้น และตามภูมิสังคมของสถานศึกษา โดยพิจารณาความเหมาะสม
ของตัวอย่างที่เสนอให้ทดลองใช้ ในด้านเวลาการสอน/เนื้อหาสาระ/และกิจกรรมการเรียนรู้

คำนำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งภายใต้สภาวะการณ์ปัจจุบันหลายหน่วยงานทั้งของภาครัฐและเอกชน ได้น้อมนำหลักคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาและปรารถนาความสำเร็จเป็นรูปธรรมมากขึ้น และจากความมุ่งหมายและหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 1 มาตรา 6 ว่าด้วยการจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข คณะกรรมการบริหารโครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง จึงได้มอบหมายให้คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้การสอน จัดทำ **ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญา และสามารถนำหลักคิดหลักปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการสู่การเรียนรู้การสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ของทุกระดับได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และเป็นรูปธรรม

คณะทำงานฯ ได้ร่วมกับภาคีต่าง ๆ จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ *"สร้างคน สร้างสังคม สู่ความพอเพียง : ประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้การสอน"* ในเดือนตุลาคม 2549 เพื่อให้ครูและบุคลากรในวงการศึกษา ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาฯ และมีความสามารถในการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้การสอน ร่วมระดมความคิดเห็นยกย่องตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และหน่วยการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้การสอนในทุกระดับ และได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อปรับร่างชุดหน่วยการเรียนรู้บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในเดือนพฤศจิกายน 2549 โดยมีผลผลิตเป็นชุดเอกสาร 6 เล่ม แยกตามแต่ละช่วงชั้น รวมถึงอาชีวศึกษา และการศึกษานอกโรงเรียน และจะได้นำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้นี้ไปทดลองใช้และวิจัยเชิงปฏิบัติการในสถานศึกษาที่สนใจอาสาสมัครร่วมเป็นเครือข่ายสถานศึกษาทดลองประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระหว่างภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 เพื่อร่วมพัฒนาตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น และได้ให้สถานศึกษาทั่วประเทศสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทันในปีการศึกษา 2550 เป็นต้นไป

คณะทำงานฯ ขอขอบคุณ โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่กระทรวงศึกษาธิการที่เกี่ยวข้อง ภาคีขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครูและบุคลากรทุกท่านที่มุ่งมั่น และทุ่มเท กำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา ในการจัดทำชุดตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงนี้จนสำเร็จเกินความคาดหมาย

คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้การสอน

สิงหาคม 2550

คำชี้แจงประกอบการใช้

1. คณะผู้จัดทำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คณะผู้จัดทำชุดตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้นี้ ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอนจากสถานศึกษาในสังกัดต่างๆ ทั้งของภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 132 คน ที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีประสบการณ์ในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และสมัครเข้าร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" สู่การเรียนการสอน โดยผ่านการคัดเลือกจากคณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน ให้เข้าร่วมในการดำเนินงาน

2. หลักคิดในการจัดทำชุดตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 สาระหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในสาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ภายใต้มาตรฐาน ส 3.1 ซึ่งกำหนดให้ "เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ" โดยมีมาตรฐานช่วงชั้นแยกได้ดังนี้

- ช่วงชั้นที่ 1 - 2 ส 3.1 (4) เข้าใจระบบและวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้
- ช่วงชั้นที่ 3 - 4 ส 3.1 (5) เข้าใจเกี่ยวกับระบบและวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปใช้ประยุกต์กับชีวิตประจำวันได้

2.2 การจัดทำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้เริ่มจากการจัดทำร่างหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดมาตรฐานเรียนรู้ในแต่ละชั้นปี ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสาระเรียนรู้วิชาต่างๆในแต่ละชั้น แล้วจึงจัดทำหน่วยการเรียนรู้หลัก ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักคิด และหลักปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบสหวิทยาการ หรือบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้อีก 7 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษาและพลศึกษา การงานอาชีพและเทคโนโลยี ศิลปะ และภาษาต่างประเทศ

2.3 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ได้เน้นกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริม และปลูกฝังวิธีการคิด และการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 หลักการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี บนพื้นฐานของการใช้ คุณธรรมนำความรู้ ซึ่งรวมถึงความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน ความเพียร การใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต และการใช้ความรู้ทางหลักวิชาการอย่างรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง

เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมได้อย่างมั่นคง และยั่งยืน

3. ขั้นตอนการจัดทำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.1 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ / แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่เคร่งครัดในรูปแบบของการเขียนหน่วย / แผนการจัดการเรียนรู้ สามารถปรับใช้ได้ตามธรรมชาติของวิชา ระดับชั้น ตามบริบทของสถานศึกษา แต่คงหัวข้อสำคัญไว้ได้แก่ (1) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (2) สารการเรียนรู้ (3) กิจกรรมการเรียนรู้ (4) สื่อ / แหล่งการเรียนรู้ (5) การวัดและประเมินผล

3.2 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีขั้นตอน ดังนี้

- เริ่มจากการกำหนดหน่วยการเรียนรู้ โดยศึกษาและเลือกมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระ และกำหนดขอบข่ายของเนื้อหาสาระที่จะเรียน แต่สามารถยืดหยุ่นได้ในแต่ละสถานศึกษา

- วิเคราะห์เนื้อหาให้สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- จัดกิจกรรมการเรียนรู้
- เลือกสื่อและแหล่งการเรียนรู้ประกอบการจัดการเรียนการสอน
- กำหนดเครื่องมือ วิธีการวัดและเกณฑ์การประเมินผล ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ที่ผู้เรียนได้รับ ได้แก่ (1) ผู้เรียนได้รับความรู้ที่ชัดเจน (2) ผู้เรียนมีแนวทางในการประยุกต์ใช้ความคิดในชีวิตประจำวัน (3) ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง (4) ผู้เรียนได้รับการวัดผลตามสภาพจริง

4. วิธีการใช้ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.1 ก่อนอื่น ผู้ใช้ต้องทำความเข้าใจความหมายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน 3 หลักการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยใช้ 2 เงื่อนไข คือ คุณธรรมและความรู้ ในการสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นใน 4 มิติ ได้แก่ ด้านวัตถุ หรือเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยสามารถศึกษาได้จาก ภาคผนวก ก และภาคผนวก ข ท้ายเล่ม หรือศึกษาเพิ่มเติมจากเว็บไซต์ www.sufficiencyeconomy.org

4.2 หลังจากนั้น ผู้ใช้ต้องทำการศึกษาร่างหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงก่อน โดยทำความเข้าใจสาระที่ควรสอนในแต่ละชั้นปีที่จะนำไปใช้สอน อย่างเป็นองค์รวม และศึกษาโครงสร้างของหลักสูตรโดยรวมของทุกช่วงชั้น เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงพัฒนาของหลักสูตรโดยรวม

4.3 ในการนำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ไปทดลองใช้ในการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนสามารถปรับเวลาการสอน เนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนรู้ ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมของแต่ละสถานศึกษา โดยให้ยึดมาตรฐานเรียนรู้ของแต่ละชั้นปีเป็นหลัก

4.4 อย่างไรก็ดี หากผู้สอนพบว่า มาตรฐานเรียนรู้ของแต่ละชั้นปีที่น่าเสนอ โดยคณะทำงานฯ มีปัญหาในการนำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดสาระในการสอน หรือหากมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมที่จะเสนอให้ปรับปรุง ร่างหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง หรือมาตรฐานเรียนรู้ของแต่ละชั้นปี เพื่อให้สามารถนำไปดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้สอนสามารถเสนอข้อคิดเห็นต่อคณะทำงานฯ เพื่อนำไปสู่การพิจารณาปรับปรุงได้

4.5 เมื่อได้ทดลองใช้ ร่างหลักสูตร และ ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ไประยะหนึ่งแล้ว ผู้ใช้สามารถมีส่วนร่วมในการเสนอข้อชี้แนะในการปรับปรุง ร่างหลักสูตร และ หน่วยการเรียนรู้และแผนการเรียนรู้ ให้มีความเหมาะสมกับการนำไปใช้จริงได้มากยิ่งขึ้น โดยสมัครเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งดำเนินการโดยคณะทำงานฯ ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2550

5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้

เนื่องจากการจัดทำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ เน้นการใช้งานได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อช่วยให้ครูผู้สอนในแต่ละสาระ สามารถสอนหรือบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการเรียนการสอน ทั้งในห้องเรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และมีความหมาย จึงได้เปิดโอกาสให้สถานศึกษาต่างๆ ที่สนใจ อาสาสมัครร่วมเป็นเครือข่ายสถานศึกษาทดลองประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระหว่างภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 นี้ เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้จริงมากยิ่งขึ้น โดยมีแนวทางในการพัฒนา 3 ด้าน ได้แก่

5.1 การปรับปรุงร่างหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง หรือมาตรฐานเรียนรู้ในแต่ละชั้นปี

5.2 การปรับใช้ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้หลัก หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ และ แผนการจัดการเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับแต่ละระดับชั้น ตามภูมิสังคมของสถานศึกษา โดยพิจารณาความเหมาะสมของตัวอย่างที่เสนอให้ทดลองใช้ในด้านเวลาการสอน / เนื้อหาสาระ / และกิจกรรมการเรียนรู้

5.3 การพัฒนาตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการของเศรษฐกิจพอเพียง ในสาระอื่นๆ ของแต่ละชั้นปีที่ยังไม่ได้จัดทำในครั้งนี้

ทั้งนี้ คณะทำงานฯ จะได้มีการประชุมระดมความคิดเห็นระหว่างบุคคลากรที่เกี่ยวข้อง จากเครือข่ายสถานศึกษาทดลองประยุกต์ใช้ของเศรษฐกิจพอเพียง ในภูมิภาคต่างๆ ประมาณช่วงต้น - กลางปี 2550 เพื่อร่วมพัฒนาตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ตามแนวทางดังกล่าว ข้างต้นซึ่งจะได้แจ้งให้สถานศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และสนใจ ได้ทราบต่อไป

สารบัญ

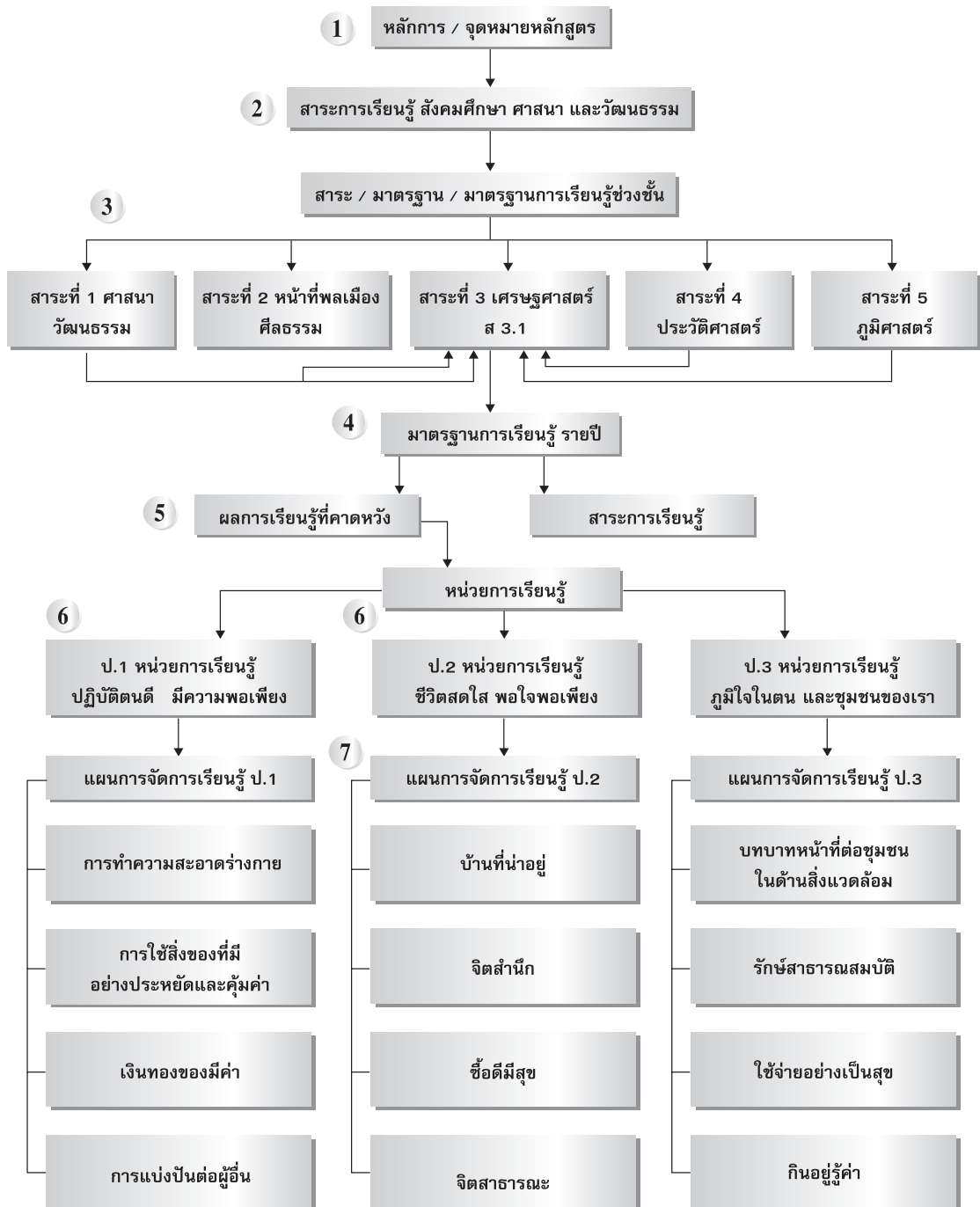
คำนำ	ก
คำชี้แจงประกอบการใช้	ข
แนวทางการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	1
แผนภูมิ การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	2
หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	3
วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการสาระปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการเรียนการสอน สาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ช่วงชั้นที่ 1	4
ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 1	11
ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	13
เรื่อง ปฏิบัติตนดี มีความพอเพียง	
▪ ผังมโนทัศน์หน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	16
▪ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การทำความสะอาดร่างกาย	17
▪ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การใช้สิ่งของที่มีอย่างประหยัดและคุ้มค่า	21
▪ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง เงินทองของมีค่า	25
▪ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การแบ่งปันต่อผู้อื่น	28
ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	33
▪ กลุ่มสาระ สุขศึกษาและพลศึกษา เรื่อง เพื่อนร้าย เพื่อนรัก	35
▪ กลุ่มสาระ วิทยาศาสตร์ เรื่อง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ	39
ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	45
เรื่อง ชีวิตสดใส พอใจพอเพียง	
▪ ผังมโนทัศน์หน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	48
▪ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง บ้านที่น่าอยู่	49
▪ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง จิตสำนึก	54
▪ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ชี้อดีมีสุข	58
▪ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง จิตสาธารณะ	62

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	67
▪ กลุ่มสาระ คณิตศาสตร์ เรื่อง การใช้เงิน	69
▪ กลุ่มสาระ วิทยาศาสตร์ เรื่อง สิ่งแวดล้อมกับชีวิต	72
ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	77
เรื่อง ภูมิใจในตนและชุมชนของเรา	
▪ ผังมโนทัศน์หน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	80
▪ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง บทบาทหน้าที่ต่อชุมชนในด้านสิ่งแวดล้อม	81
▪ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง รักษาสารณสมบัติ	85
▪ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ใช้จ่ายอย่างเป็นสุข	89
▪ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง กินอยู่รู้ค่า	92
ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	95
▪ กลุ่มสาระ ภาษาไทย เรื่อง สำนวนภาษา ชิงกี๊รา ข่าก็แรง	97
คณะผู้จัดทำ หลักสูตรบูรณาการ	100
ภาคผนวก ก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ	105
ภาคผนวก ข แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับต่าง ๆ	127

แนวทางการพัฒนาหลักสูตร บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
2. วิเคราะห์สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์
มาตรฐานการเรียนรู้ ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิต
และการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจ
หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสาระ / มาตรฐาน / มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ในกลุ่มสาระ
การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
4. จัดทำมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงรายปี (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3)
5. กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้
6. จัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
7. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

แผนภูมิ การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มสาระ
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐานที่ ส 3.1 : เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิต และการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

มาตรฐานช่วงชั้นที่ 1 เข้าใจระบบวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้

(ร่าง) มาตรฐานเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงแยกตามชั้นปี
ช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
1. รู้จักช่วยเหลือตนเอง	1. ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองและ ครอบครัวอย่างมีความ รับผิดชอบ	1. รู้จักช่วยเหลือครอบครัว และชุมชน
2. ใช้ทรัพยากรอย่าง ประหยัด	2. รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และคุ้มค่า	2. รู้จักเลือกใช้ทรัพยากร อย่างประหยัดและคุ้มค่า
3. รู้จักการออม	3. มีวินัยในการใช้จ่าย	3. วิเคราะห์รายรับ - รายจ่าย ของตนเอง
4. รู้จักแบ่งปันสิ่งของที่มี ให้กับผู้อื่น	4. รู้จักแบ่งปันสิ่งของและ ช่วยเหลือผู้อื่น	4. รู้จักเสียสละแบ่งปัน ทรัพยากรที่มีเพื่อ ประโยชน์ต่อส่วนรวม
	5. ปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจ พอเพียงอย่างมีความสุข	5. ขึ้นชมต่อการปฏิบัติตน ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

**วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการ
สาระปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนการสอน**

**สาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ
ช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3)**

1. ภาษาไทย

- ท 1.1 (1) :** สามารถอ่านได้ถูกต้องตามหลักการอ่าน อ่านได้คล่องและเร็ว เข้าใจความหมายของคำและข้อความที่อ่าน
- ท 2.1 (1) :** สามารถเขียนคำได้ถูกต้องตามความหมายและสะกดการันต์ถูกต้อง ใช้ความรู้ และประสบการณ์เขียนประโยคข้อความและเรื่องราวแสดงความคิด ความรู้สึก ความต้องการ และจินตนาการ รวมทั้งใช้กระบวนการเขียนพัฒนางานเขียน
- ท 3.1 (1) :** สามารถจับใจความสำคัญสิ่งที่ได้ฟัง และได้ดูและเข้าใจเนื้อเรื่อง ถ้อยคำ การใช้ภาษา และกิริยาท่าทางของผู้พูดและแสดงทรรชนะเรื่องที่ฟังและดูอย่างมีวิจารณ์
- ท 3.1 (2) :** สามารถ ตั้งคำถาม ตอบคำถาม สนทนา แสดงความคิดเห็นเล่าเรื่องถ่ายทอด
- ท 4.1 (1) :** สามารถสะกดคำ โดยนำเสียงและรูปของพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ประสมเป็นคำอ่าน และเขียนคำได้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของภาษา
- ท 4.1 (2) :** เข้าใจความหมาย และหน้าที่ของคำ กลุ่มคำ และประโยค การเรียงลำดับคำ และเรียบเรียงประโยคตามลำดับความคิดเป็นข้อความที่ชัดเจน
- ท 4.1 (3) :** สามารถ ใช้ภาษาสื่อสารในชีวิตประจำวันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้วยถ้อยคำสุภาพและรู้จักไตร่ตรองก่อนพูดและเขียน
- ท 4.1 (6) :** สามารถนำปริศนา คำทาย และบทร้องเล่นในท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนและเล่น
- ท 4.2 (1) :** สามารถใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือการเรียนรู้แสวงหาความรู้และการทำงานร่วมกับผู้อื่น และใช้เทคโนโลยีการสื่อสารพัฒนาการเรียน
- ท 4.2 (2) :** เข้าใจความแตกต่างของภาษาพูดและภาษาเขียน ใช้ภาษาได้เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์การสื่อสาร ใช้ภาษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ในการพัฒนาการอ่านและการเขียน เห็นคุณค่าการใช้ตัวเลขไทย
- ท 4.2 (3) :** ใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนตามความเป็นจริงเหมาะสมแก่กาลเทศะและบุคคล
- ท 5.1 (1) :** สามารถอ่านนิทานเรื่องสั้นๆ สำหรับเด็ก สารคดี บทความ บทร้อยกรอง และบทละครเหมาะกับวัยของเด็ก ให้ความรู้และความบันเทิง ได้ข้อคิดเห็นจากการอ่านและนำไปใช้ในชีวิตจริง

2. คณิตศาสตร์

- ค 1.1 (1) : มีความคิดรวบยอดและความรู้สึกเชิงจำนวน (number sense) เกี่ยวกับจำนวนนับและศูนย์
- ค 1.2 (1) : มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการบวก การลบ การคูณ และการหาร จำนวนนับและศูนย์
- ค 1.2 (3) : แก้ปัญหาเกี่ยวกับการบวก การลบ การคูณ และการหาร จำนวนนับและศูนย์ พร้อมทั้งตระหนักถึงความสมเหตุสมผลของคำตอบที่ได้ และสามารถสร้างโจทย์ได้
- ค 1.3 (1) : เข้าใจเกี่ยวกับการประมาณค่าและนำไปใช้แก้ปัญหาได้
- ค 1.4 (1) : เข้าใจเกี่ยวกับการนับที่ละ 1, 2, 3, 4, 5, 10, 25, 50 และ 100 และสามารถนำไปประยุกต์ได้
- ค 2.1 (2) : เข้าใจเกี่ยวกับเงินและเวลา
- ค 2.2 (2) : บอกเวลาเป็นนาฬิกาและนาที (ช่วง 5 นาที) วัน เดือน ปี และจำนวนเงินได้
- ค 2.3 (1) : นำความรู้เกี่ยวกับการวัด เงิน เวลา ไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้
- ค 4.2 (1) : วิเคราะห์สถานการณ์หรือปัญหาและสามารถเขียนให้อยู่ในรูปประโยคสัญลักษณ์ได้
- ค 5.1 (1) : รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่พบเห็นในชีวิตประจำวันได้
- ค 5.1 (2) : จำแนกและจัดประเภทตามลักษณะของข้อมูลและนำเสนอได้
- ค 6.1 (1) : ใช้วิธีการที่หลากหลายแก้ปัญหาได้
- ค 6.1 (2) : ใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์แก้ปัญหาในสถานการณ์จริงได้
- ค 6.2 (1) : ให้เหตุผลประกอบการตัดสินใจและสรุปผลได้อย่างเหมาะสม
- ค 6.3 (1) : ใช้ภาษาและสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ในการสื่อสารสื่อความหมายและนำเสนอได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
- ค 6.4 (1) : นำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปเชื่อมโยงในการเรียนรู้เนื้อหาต่างๆ ในวิชาคณิตศาสตร์ และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับวิชาอื่นได้
- ค 6.5 (1) : มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน

3. วิทยาศาสตร์

- ว 2.2 (1) : สืบค้นข้อมูล อภิปราย และอธิบายการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น
- ว 2.2 (2) : อภิปรายและนำเสนอวิธีการต่างๆ ในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัด คุ่มค่าและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
- ว 3.1 (2) : อภิปรายเกี่ยวกับชนิดและสมบัติของวัสดุที่นำมาทำของเล่น ของใช้ ในชีวิตประจำวันอธิบายได้ว่าของเล่น ของใช้ อาจมีส่วนประกอบหลายส่วน ใช้วัสดุหลายชนิด วัสดุแต่ละชนิดใช้ประโยชน์แตกต่างกัน สามารถเลือกใช้วัสดุ และสิ่งของต่างๆ ได้อย่างถูกต้องปลอดภัย

ว 5.1(3) : สืบค้นข้อมูล อภิปราย และอธิบายได้ว่า พลังงานไฟฟ้าส่วนให้ได้มาจากแหล่งพลังงานในธรรมชาติที่แตกต่างกัน แหล่งพลังงานบางอย่างมีจำกัด จึงต้องใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด

4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ส 1.1 (2) : รู้และบอกหลักธรรมเบื้องต้นของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือเพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน

ส 1.2 (1) : ชื่นชมการทำความดีของตนเอง บุคคลในครอบครัว โรงเรียนและชุมชน

ส 1.2 (2) : เห็นคุณค่าและตั้งใจทำความดี และบอกเหตุผลการทำความดีของตนเองและผู้อื่นให้บุคคลในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ได้รับรู้และชื่นชมเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

ส 1.3 (1) : รู้และปฏิบัติตนตามคำแนะนำเกี่ยวกับหลักศีลธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองกลุ่มเพื่อน และสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

ส 2.1 (1) : รู้และปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตย ยอมรับในความสามารถเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่นในฐานะสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน

ส 2.1 (3) : รู้และปฏิบัติตนตามบรรทัดฐานและวัฒนธรรมในครอบครัวท้องถิ่น ตลอดจนเอกลักษณ์ที่สำคัญของชาติ รวมทั้งเคารพในความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติของบุคคลอื่นที่แตกต่างกันไปโดยปราศจากอคติ

ส 2.2 (2) : เคารพและปฏิบัติตนตามข้อตกลง กติกา กฎระเบียบ การอยู่ร่วมกันในครอบครัว โรงเรียนและชุมชน เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจตามรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ

ส 3.1 (1) : รู้และเข้าใจรายรับรายจ่ายของตนเอง และครอบครัว

ส 3.1 (2) : เข้าใจและปฏิบัติตามบทบาท หน้าที่ของตนเองและครอบครัวในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภคอย่างฉลาด คุ่มค่า และมีคุณธรรม

ส 3.1 (3) : รู้และเข้าใจความหมายของทรัพยากรในทางเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น

ส 3.1 (4) : เข้าใจระบบและวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้

ส 3.2 (1) : รู้และเข้าใจการทำงานที่ก่อให้เกิดรายได้ทั้งการผลิตและการบริการ

ส 3.2 (2) : รู้และเข้าใจการซื้อขายการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ

ส 4.1 (2) : เข้าใจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัวและชุมชน

ส 4.1 (3) : เข้าใจประวัติความเป็นมาของตนเอง ครอบครัวและชุมชนบนพื้นฐานของการใช้ข้อมูลอย่างเป็นระบบ

- ส 4.2 (2) : เข้าใจปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างสรรค์วัฒนธรรมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน
- ส 4.2 (3) : รู้จักผลงานที่เกิดจากการสร้างสรรค์วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนไทย
- ส 4.3 (3) : รู้และเข้าใจประวัติบุคคลสำคัญในท้องถิ่นของตนเองและนำไปเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติ
- ส 5.1 (1) : รู้ลักษณะทางกายภาพหน้าที่ และองค์ประกอบเชิงภูมิศาสตร์และสรรพสิ่งเข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ในพื้นที่ใกล้ตัว
- ส 5.2 (1) : รู้จักสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในชุมชน เข้าใจการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของคนในชุมชน รักและรู้คุณค่าของธรรมชาติ
- ส 5.2 (2) : รู้และเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมทางสังคมในชุมชน เข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่างตามสภาพแวดล้อมของชุมชน ปฏิบัติตนเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน
- ส 5.2 (3) : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาวะประชากรกับสิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในครอบครัวและโรงเรียน
- ส 5.2 (4) : รับรู้สนใจเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว

5. สุขศึกษาและพลศึกษา

- พ 2.1 (1) : รักตนเอง เข้าใจในอิทธิพลของครอบครัวที่มีต่อสุขภาพและชีวิต
- พ 2.1 (3) : ดูแล รักษาความสะอาดร่างกายได้อย่างถูกต้อง
- พ 3.1 (1) : ควบคุมการเคลื่อนไหวร่างกายขณะอยู่กับที่ เคลื่อนที่ และการใช้อุปกรณ์ประกอบ
- พ 3.1 (3) : รู้ประโยชน์ของการเล่นเกม การออกกำลังกายที่มีผลต่อสุขภาพ
- พ 3.2 (2) : ปฏิบัติตามระเบียบ กฎ กติกา คำแนะนำในการเล่นเป็นกลุ่มและให้ความร่วมมือกับผู้อื่น
- พ 3.2 (4) : ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่มด้วยความเต็มใจ และให้ความร่วมมือจนงานประสบความสำเร็จ
- พ 4.1 (1) : เข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี
- พ 4.1 (4) : รู้ เข้าใจ และมีทักษะในการเลือกบริโภคอาหาร ผลิตภัณฑ์สุขภาพ และปฏิเสธสิ่งที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพ
- พ 4.1 (6) : เอาใจใส่ในการดูแลสุขภาพตนเอง ออกกำลังกาย พักผ่อน และร่วมกิจกรรมนันทนาการ

- พ 5.1(1) :** เข้าใจพฤติกรรมที่จะนำไปสู่ความเสี่ยงต่อสุขภาพ การเกิดอุบัติเหตุ การใช้ยา การใช้สารเสพติด การเกิดความรุนแรง การเกิดอัคคีภัย และสามารถหลีกเลี่ยง
- พ 5.1 (2) :** ป้องกัน ช่วยเหลือ และดูแลตนเอง จากอุบัติเหตุ มลพิษ และสารเคมี สามารถปฐมพยาบาลด้วยวิธีง่ายๆ

6. ศิลปะ

- ศ 1.1 (3) :** ใช้วัสดุ อุปกรณ์ ในการทำกิจกรรมทัศนศิลป์อย่างปลอดภัย และมีความรับผิดชอบ
- ศ 1.1 (6) :** นำความรู้ทัศนศิลป์ไปใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ และชีวิตประจำวัน
- ศ 1.2 (2) :** สนใจงานทัศนศิลป์อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ศ 2.1 (6) :** สร้างสรรค์ทางดนตรีและนำความรู้ทางดนตรีไปใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ และชีวิตประจำวันได้
- ศ 3.1 (1) :** แสดงออกอย่างอิสระ ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกและเรื่องราวต่างๆ ด้วยการใช้กระบวนการทางละครสร้างสรรค์
- ศ 3.1 (2) :** แสดงการเคลื่อนไหวอย่างอิสระ และมีรูปแบบนาฏศิลป์เบื้องต้น

7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี

- ง 1.1 (4) :** ทำงานด้านความรับผิดชอบ ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดออม
- ง 1.1 (5) :** ใช้พลังงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการทำงานอย่างประหยัด
- ง 1.2 (2) :** สามารถทำงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม
- ง 3.1 (3) :** เปรียบเทียบสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันในด้านประโยชน์ความปลอดภัยต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม
- ง 4.1 (2) :** เห็นประโยชน์ของข้อมูลและรวบรวมข้อมูลที่สนใจจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เชื่อถือได้

8. ภาษาต่างประเทศ

- ต 1.1 (1) :** เข้าใจคำสั่งคำขอร้อง ภาษาท่าทางและประโยคง่ายๆ ในสถานการณ์ใกล้ตัว
- ต 1.1 (3) :** เข้าใจคำ กลุ่มคำ และประโยคโดยถ่ายโอนเป็นภาพหรือสัญลักษณ์ได้ง่าย
- ต 1.1 (4) :** เข้าใจบทสนทนาเรื่องสั้นหรือนิทานง่ายๆ ที่มีภาพประกอบ
- ต 1.2 (4) :** ใช้ภาษาง่ายๆ เพื่อแสดงความรู้สึกของตนโดยใช้ประโยคจากสื่อการเรียนทางภาษาและผลจากการฝึกทักษะต่างๆ รวมทั้งรู้วิธีการเรียนภาษาต่างประเทศที่ได้ผล

- ต 1.3 (1) : ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและสิ่งใกล้ตัวทั่วไปด้วยท่าทาง ภาพ คำ และข้อความสั้นๆ
- ต 2.1 (1) : เข้าใจรูปแบบพฤติกรรมและการใช้ถ้อยคำสำนวนง่ายๆ ในการติดต่อปฏิสัมพันธ์ตามวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา
- ต 2.1 (2) : รู้จักขนบธรรมเนียมประเพณี เทศกาล งานฉลองในวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา
- ต 2.2 (2) : เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับวัฒนธรรมไทย
- ต 4.1 (1) : ใช้ภาษาต่างประเทศตามสถานการณ์ต่าง ๆ ในสถานศึกษา

ตัวอย่าง

หน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 1

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 : ปฏิบัติตนดี มีความพอเพียง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	เรื่อง การทำความสะอาดร่างกาย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	เรื่อง การใช้สิ่งของที่มีอย่างประหยัดและคุ้มค่า
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	เรื่อง เงินทองของมีค่า
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	เรื่อง การแบ่งปันต่อผู้อื่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 : ชีวิตสดใส พอใจพอเพียง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	เรื่อง บ้านที่น่าอยู่
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	เรื่อง จิตสำนึก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	เรื่อง ชี้อติมีสุข
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	เรื่อง จิตสาธารณะ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 : ภูมิใจในตนและชุมชนของเรา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	เรื่อง บทบาทหน้าที่ต่อชุมชนในด้านสิ่งแวดล้อม
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	เรื่อง รักษาธรรมชาติสมบัติ
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	เรื่อง ใช้จ่ายอย่างเป็นสุข
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	เรื่อง กินอยู่รู้ค่า

ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

"ปฏิบัติดี มีความพอเพียง"

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

หน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
"ปฏิบัติตนดี มีความพอเพียง"

1. ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ปฏิบัติตนดี มีความพอเพียง

2. กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

3. วิเคราะห์ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้

ส 3.1 (1) (2) (3) (4)	ท 1.1 (1)	ท 2.1 (1)	ท 4.1 (3)	ง 1.1 (4)	ง 1.1 (5)
ง 1.2 (2)	ง 3.1 (3)	ค 5.1 (1)	พ 2.1 (1) (3)	พ 3.2 (4)	พ 4.1 (1) (6)
ศ 1.1 (3) (6)	ศ 3.1 (1)	ว 2.2 (2)	ว 3.1 (2)	ต 1.1 (1) (3) (4)	ต 1.2 (4)

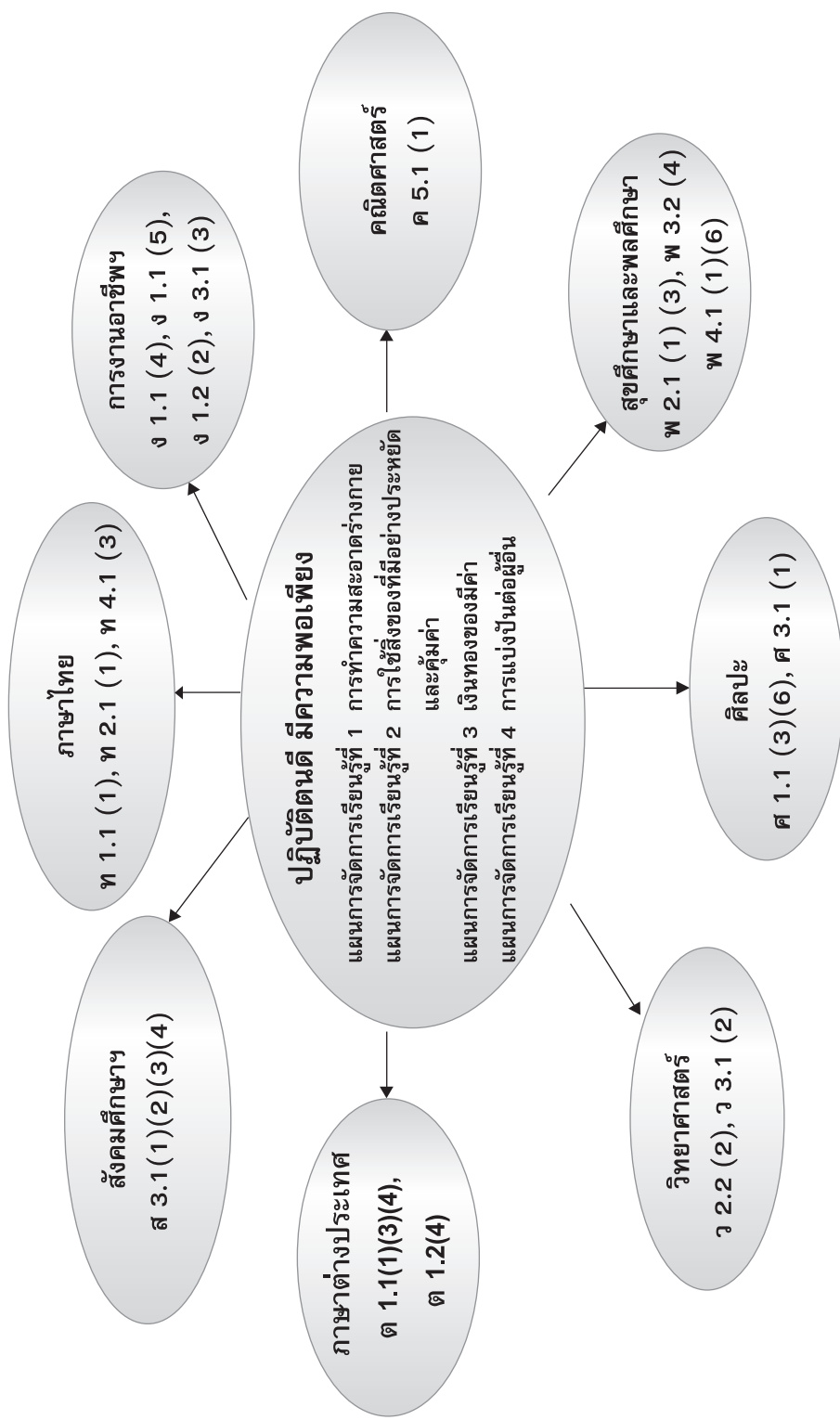
4. คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้

รู้และปฏิบัติตนในการรักษาสุขภาพ ได้แก่ การทำความสะอาดร่างกาย การแต่งกาย และการเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ใช้อุปกรณ์การเรียน เครื่องใช้ส่วนตัว และสาธารณูปโภค ตลอดจนใช้จ่ายเงิน อย่างประหยัด คู้มค่า และรู้จักเก็บออม ปฏิบัติตนเป็นผู้มีน้ำใจ และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น

5. แผนการจัดการเรียนรู้

- 5.1 การทำความสะอาดร่างกาย
- 5.2 การใช้สิ่งของที่มีอย่างประหยัดและคู้มค่า
- 5.3 เงินทองของมีค่า
- 5.4 การแบ่งปันต่อผู้อื่น

ผังนิเทศน์หน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 “ปฏิบัติตนดี มีความพอเพียง”

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การทำความสะอาดร่างกาย

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้ ปฏิบัติ และเห็นประโยชน์ในการทำความสะอาดร่างกายด้วยตนเองจนเป็นนิสัย

สาระการเรียนรู้

1. การอาบน้ำ
2. การแปรงฟัน
3. การทำความสะอาดส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ได้แก่ ผม มือ เท้า เล็บ

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1 ความพอประมาณ

- รู้จักสำรวจร่างกายของตนเองว่าสะอาดหรือไม่ เพื่อจะได้สามารถทำความสะอาดร่างกายได้อย่างเหมาะสม
- คิดถึงวิธีทำความสะอาดที่เหมาะสมกับเวลาและสถานการณ์ ในแต่ละครั้ง

1.2 ความมีเหตุผล

ร่างกายที่สะอาดย่อมปราศจากเชื้อโรคเป็นพื้นฐานของสุขภาพที่ดี และไม่เป็นที่น่ารังเกียจของผู้อื่น

1.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

มีสุขนิสัยที่ดีในการรักษาอนามัยของตนเองและการรักษาร่างกายให้สะอาดจนเป็นนิสัยทำให้มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตดี ป้องกันการเกิดโรคต่างๆ ได้

2. คุณธรรมกำกับความรู้

2.1 เจื้อนไขคุณธรรม

มีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีความเพียรอย่างต่อเนื่องในการรักษาความสะอาดและใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

2.2 เจื้อนไขความรู้

มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการต่างๆ ในการรักษาความสะอาดของร่างกายอย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ให้นักเรียนร่วมกันร้องเพลง "ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย"
2. นักเรียนร่วมสนทนากับครูเกี่ยวกับอวัยวะของร่างกายที่อยู่ในเนื้อเพลงร่วมกันว่ามีอะไรบ้าง

ขั้นให้ประสบการณ์

1. ครูใช้ภาพหรือของจริงอวัยวะภายนอกของร่างกายให้นักเรียนช่วยกันคิดแล้วบอกหน้าที่และประโยชน์ของอวัยวะแต่ละอย่างของร่างกาย
2. นักเรียนบอกวิธีการทำความสะอาดอวัยวะแต่ละอย่างของร่างกาย เช่น การทำความสะอาดเล็บ การทำความสะอาดผม การแปรงฟัน
3. ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการทำความสะอาดอวัยวะแต่ละอย่างของร่างกายที่ถูกวิธีพร้อมทั้งให้นักเรียนดูภาพประกอบ
4. แบ่งกลุ่มนักเรียนเพื่อฝึกปฏิบัติการทำความสะอาดดังนี้
 - 4.1 การทำความสะอาดมือ
 - 4.2 การแปรงฟันที่ถูกวิธี
 - 4.3 การตัดเล็บ

ขั้นสรุป

1. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปว่า การรักษาความสะอาดของร่างกายที่ถูกวิธีเป็นประจำทำให้สะอาดช่วยป้องกันโรคต่าง ๆ ได้ ดังนั้นนักเรียนจะต้องสำรวจร่างกายของตนเองว่าสะอาดดีพอแล้วหรือไม่เป็นประจำ ถ้าไม่สะอาดพอต้องรีบชวนช่วยทำความสะอาดทันที จากนั้นครูเขียนลงบนกระดานดำแล้วให้นักเรียนอ่านตาม
2. นักเรียนบอกวิธีป้องกันร่างกายตนเองให้ปราศจากเชื้อโรคและนำความรู้ไปขยายผลให้กับสมาชิกในครอบครัวร่วมกันปฏิบัติ
3. ครูแนะนำนักเรียนให้นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปปฏิบัติที่บ้านเป็นประจำ
4. ครูกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง ที่สามารถช่วยเหลือตัวเองในการดูแลรักษาร่างกายให้ปราศจากเชื้อโรคเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระผู้ปกครองทำให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันในเรื่องการรักษาความสะอาดของตนเอง

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. กรรไกรตัดเล็บ
2. เพลง "ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย"

3. ภาพการทำความสะดวกมือ
4. ภาพการแปรงฟันที่ถูกวิธี
5. ภาพการอาบน้ำ
6. ภาพการสระผม

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดผล

1. การสังเกตการร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. การซักถาม การตอบคำถาม
3. การตรวจร่างกาย

เครื่องมือวัดผล

แบบสังเกตพฤติกรรม

เกณฑ์การประเมินผล

นักเรียนได้คะแนน ร้อยละ 80 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลจาก อินเทอร์เน็ต (Internet) เกี่ยวกับโรคฟัน โรคผิวหนัง ฯลฯ

ภาคผนวก

1. เพลง "ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย"

เพลง ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย

นี่คือผม นี่คือน้ำผาก	นี่คือปาก นี่คือลูกตา
นี่คือขา นี่คือนิ้วหัวไหล่	ยื่นออกไป เขาเรียกว่าแขน
อันแบน ๆ เขาเรียกสะโพก	เอาไว้อยก แขนง้อ ๆ ๆ

2. แบบสังเกตพฤติกรรม

แบบสังเกตพฤติกรรม

[illegible]

คำชี้แจง	ระดับคุณภาพ 1	หมายถึง	พอใช้
	2	หมายถึง	ดี
	3	หมายถึง	ดีมาก

นักเรียนได้คะแนน ร้อยละ 80 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

เรื่อง การใช้สิ่งของที่มีอย่างประหยัดและคุ้มค่า

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. รู้จักใช้อุปกรณ์การเรียนและเครื่องใช้ส่วนตัว อย่างประหยัดคุ้มค่า
2. รู้จักใช้สาธารณูปโภคอย่างประหยัดและคุ้มค่า

สาระการเรียนรู้

1. การใช้อุปกรณ์การเรียนได้แก่ ดินสอ ไม้บรรทัด ยางลบ สี สมุด กล้องดินสอ
2. การใช้เครื่องใช้ส่วนตัว ได้แก่ กระเป๋ารองเท้า ถุงเท้า เสื้อผ้า
3. การใช้สาธารณูปโภค ได้แก่ น้ำ ไฟฟ้า โทรศัพท์

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1 ความพอประมาณ

รู้จักสำรวจอุปกรณ์การเรียนและเครื่องใช้ส่วนตัวของตนเองว่ามีอะไรบ้าง รู้ว่าของที่มีอยู่มีปริมาณเพียงพอไม่มากไม่น้อยเกินไปจนความจำเป็น เพื่อเหลือเผื่อขาดบ้าง

1.2 ความมีเหตุผล

- รู้ว่าสิ่งของแต่ละอย่างมีประโยชน์อย่างไร ถ้าไม่มีจะเป็นอย่างไรจะได้รู้คุณค่าของสิ่งต่างๆ
- การดูแลรักษาเครื่องใช้ที่เป็นสมบัติส่วนตัวของตัวเองและรู้วิธีใช้ของที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์นานๆ จะช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว

1.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

เกิดความภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมในการประหยัดค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว

2. คุณธรรมกำกับความรู้

การรู้จักใช้สิ่งของอย่างประหยัดและคุ้มค่าจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองเพราะจะทำให้ใช้สิ่งของที่มีอยู่ได้นานๆ

2.1 เจื้อนไขคุณธรรม

- การไม่ลักขโมยของผู้อื่นมาเป็นของตัวเอง
- การแบ่งปัน / เหลือกก็เก็บ

2.2 เจื่อนไขความรู้

รอบรู้ - มีสิ่งของอะไรบ้าง

รอบคอบ - มีสติในการใช้สิ่งของอย่างประหยัดและคุ้มค่า รู้วิธีการรักษา/เก็บ
รู้วิธีการใช้อย่างถูกต้อง

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนในการใช้อุปกรณ์การเรียน
เครื่องใช้ส่วนตัวและสาธารณูปโภค ด้วยการใช้ภาพ ของจริง หรือการเล่าเรื่องจากที่พบเห็นแล้วให้
นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพหรือเรื่องเล่า

ขั้นให้ประสบการณ์

1. นักเรียนช่วยกันบอกอุปกรณ์การเรียนของนักเรียนแล้วครูเขียนข้อความตามบน
กระดานดำ
2. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มแล้วให้แต่ละกลุ่มระดมความคิดเกี่ยวกับประโยชน์และการใช้
อุปกรณ์การเรียนให้คุ้มค่า ตลอดจนวิธีการเก็บรักษา ตามอุปกรณ์การเรียนที่มีชื่อ
บนกระดานดำ
3. ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
4. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับประโยชน์การใช้อุปกรณ์การเรียนให้คุ้มค่าและ
วิธีเก็บรักษา
5. นักเรียนคัดชื่ออุปกรณ์การเรียนลงในสมุด
6. ครูซักถามเกี่ยวกับเครื่องใช้ส่วนตัวของนักเรียนว่ามีอะไรบ้าง เช่น กระเป๋านักเรียน
รองเท้า ถุงเท้า เสื้อผ้า สบู่ ยาสีฟัน แก้วน้ำ หมวก ฯลฯ
7. นักเรียนแบ่งกลุ่มแล้วให้ช่วยกันคิดและบอกประโยชน์ของ เสื้อผ้า ถุงเท้า รองเท้า
กระเป๋านักเรียน ฯลฯ พร้อมทั้งบอกวิธีดูแลรักษาเครื่องใช้ส่วนตัว
8. ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
9. ครูแนะนำวิธีดูแลรักษาเสื้อผ้า ถุงเท้า รองเท้า และกระเป๋านักเรียน เพิ่มเติมจากที่
แต่ละกลุ่มได้นำเสนอและบอกการใช้เครื่องใช้ส่วนตัวอย่างประหยัดและคุ้มค่า เช่น
รองเท้า ถุงเท้า ควรสวมรองเท้าให้เรียบร้อย ไม่ควรสวมถุงเท้าเดินเพราะจะทำให้
ถุงเท้าสกปรก ทำความสะอาดยากและขาดได้ง่าย
10. ครูให้นักเรียนไปสำรวจการใช้ น้ำ ไฟฟ้า โทรศัพท์ ภายในโรงเรียน เช่น
อ่างล้างมือ ห้องน้ำ ตูยเย็น โทรศัพท์ และไฟฟ้าในห้องเรียนต่างๆ
11. นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับสาธารณูปโภคภายในโรงเรียน ได้แก่ น้ำ ไฟฟ้า
และโทรศัพท์

12. ครูและนักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับการใช้สาธารณูปโภคภายในโรงเรียน เช่น การใช้น้ำ ใช้ไฟฟ้า และการใช้โทรศัพท์เป็นอย่างไร เกิดประโยชน์ คุ่มค่าหรือไม่ แล้วหาแนวทางในการประหยัดน้ำ ไฟฟ้า และโทรศัพท์
13. นักเรียนและครูร่วมกันสรุป การใช้ไฟฟ้าให้ประหยัด โดยปิดไฟทุกครั้งเมื่อเลิกใช้ การใช้น้ำควรปิดก๊อกน้ำทุกครั้งเมื่อใช้เสร็จและใช้น้ำพอประมาณ ไม่เปิดน้ำแรงจนเกินไป

ขั้นสรุป

1. ครูสรุปการใช้สิ่งของที่มีอย่างประหยัด และคุ่มค่า ว่านักเรียนควรสำรวจอุปกรณ์การเรียนเครื่องใช้ส่วนตัวตลอดจนการดูแลรักษาให้คงสภาพการใช้งานให้อยู่กับตนได้นาน เพื่อเป็นการประหยัดรายจ่ายของตนเองและครอบครัว
2. ครูกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการใช้สิ่งของต่างๆ อย่างประหยัด เป็นบุคคลที่ควรยกย่องและมีความภาคภูมิใจในตนเอง
3. ให้นักเรียนเลือกว่าควรอุปโภคบริโภคการเรียน เครื่องใช้ส่วนตัว สาธารณูปโภค ที่ชื่นชอบมากที่สุดมาอย่างละ 1 ภาพ พร้อมเขียนคำใต้ภาพสั้นๆ ลงในใบงานที่ครูแจกให้

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. ของจริง เช่น สมุด หนังสือ ดินสอ ไม้บรรทัด รองเท้า ถุงเท้า น้ำ ไฟฟ้า โทรศัพท์
2. ใบงาน
3. ห้องเรียน และบริเวณโรงเรียนที่ใช้สาธารณูปโภค

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดผล

1. ตรวจผลงาน
2. สังเกตพฤติกรรม

เครื่องมือวัดผล

1. แบบบันทึกผลการปฏิบัติงานตามใบงาน
2. แบบสังเกตพฤติกรรม

เกณฑ์การประเมินผล

นักเรียนได้คะแนน ร้อยละ 80 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

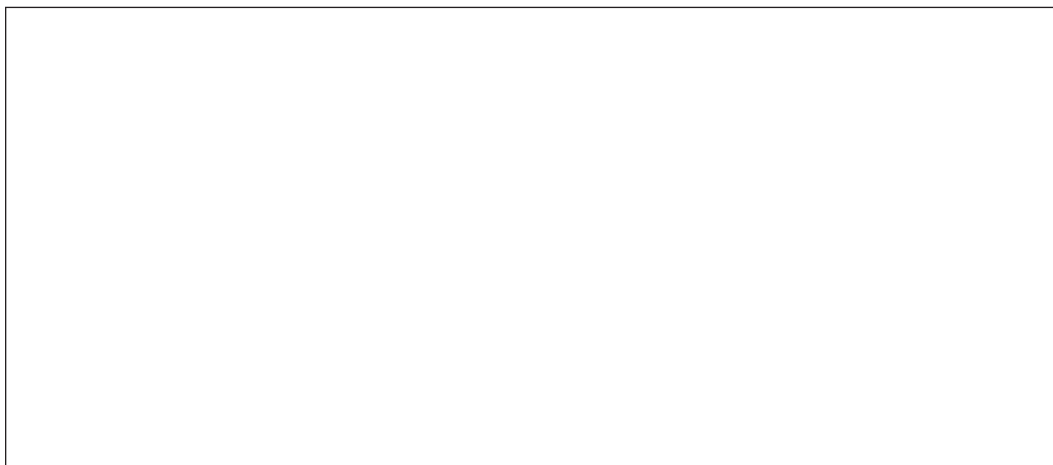
กิจกรรมเสนอแนะ

-

ภาคผนวก

1. ใบงาน

ให้นักเรียนเลือกวาดรูปอุปกรณ์การเรียน เครื่องใช้ส่วนตัว สาธารณูปโภคที่ชื่นชอบมากที่สุดมาอย่างละ 1 ภาพ พร้อมเขียนคำใต้ภาพนั้น

2. แบบสังเกตพฤติกรรม

แบบสังเกตพฤติกรรม

เลขที่	ความกระตือรือร้น			การทำงานกลุ่ม			การตอบคำถาม			ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์			รวมคะแนน	ผ่าน	ไม่ผ่าน
	ระดับคุณภาพ			ระดับคุณภาพ			ระดับคุณภาพ			ระดับคุณภาพ					
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3			

คำชี้แจง ระดับคุณภาพ 1 หมายถึง พอใช้
 2 หมายถึง ดี
 3 หมายถึง ดีมาก

นักเรียนได้คะแนน ร้อยละ 80 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง เงินทองของมีค่า

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัดและเก็บออม

สาระการเรียนรู้

1. การใช้จ่ายอย่างประหยัด
2. การเก็บออม

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1 ความพอประมาณ

สำรวจสภาพการใช้จ่ายเงินของตนเอง ว่าตนเองได้เงินวันละเท่าไร ในแต่ละวัน ใช้จ่ายอย่างไร นำไปซื้ออะไรบ้าง รายได้รายจ่ายมีความสมดุลหรือไม่

1.2 ความมีเหตุผล

การไตร่ตรองเลือกซื้อเฉพาะสิ่งที่จำเป็นและเป็นประโยชน์จะทำให้นักเรียน ใช้จ่ายเงินอย่างคุ้มค่า

1.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

เห็นความสำคัญและมีนิสัยในการเก็บออม รู้ว่าการเก็บออมเป็นประโยชน์ต่อตนเอง และครอบครัว ภูมิใจในการมีเงินเก็บของตนเอง ด้วยความอดทน / เพียร

2. คุณธรรมกำกับความรู้

2.1 เจื้อนไขคุณธรรม

การประหยัด การเก็บออม และมีสติปัญญาในการดำเนินชีวิต คิดถึงวันข้างหน้า

2.2 เจื้อนไขความรู้

- รู้ว่าเงินทองที่พ่อแม่หามามีคุณค่า
- รู้วิธีใช้จ่ายอย่างประหยัดและรอบคอบ

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ครูสอนให้นักเรียนอ่านเนื้อเพลงและร้องเพลง "ออมเงิน" ตามครู
2. ให้นักเรียนร่วมกันร้องเพลง "ออมเงิน" พร้อมกับปรบมือประกอบจังหวะ
3. นักเรียนร่วมสนทนากับครูถึงประโยชน์ของเงินว่ามีเงินมากกับมีเงินน้อยอย่างไร ดีกว่ากัน

ขั้นให้ประสบการณ์

1. นักเรียนและครูร่วมกันสนทนาถึงการนำเงินมาโรงเรียนของนักเรียนว่านำเงินมาคนละเท่าไรและนำไปใช้จ่ายอะไรบ้าง แล้วครูเขียนบนกระดานดำ
2. นักเรียนอภิปรายร่วมกันว่าอะไรควรซื้อ อะไรไม่ควรซื้อเพราะเหตุใด
3. นักเรียนช่วยกันคิดจำนวนเงินของสิ่งที่ไม่ควรซื้อว่ามีเท่าไรและจะมีวิธีการประหยัดในการใช้จ่ายอย่างไร
4. ให้นักเรียนช่วยกันคิดและบอกวิธีการออมว่าได้อย่างไร โดยครูเขียนลงบนกระดานดำเป็นข้อๆ ตามที่นักเรียนบอก

ขั้นสรุป

1. นักเรียนและครูร่วมสรุปประโยชน์ของการใช้จ่ายอย่างประหยัดจะทำให้มีเงินเหลือเก็บออมไว้ใช้จ่ายในยามจำเป็นได้ ดังนั้นนักเรียนควรสำรวจการใช้จ่ายเงินของตนเองเป็นประจำจนเป็นนิสัยว่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกินฐานะตนเอง หรือเกินความจำเป็นหรือไม่
2. ครูเพิ่มเติมว่าถ้านักเรียนไม่มีเงินเหลือเก็บออมก็ให้รู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัด ใช้จ่ายเฉพาะสิ่งที่ควรซื้อและจำเป็นต่อตนเอง
3. ครูให้นักเรียนไปประดิษฐ์ออมสินจากวัสดุเหลือใช้ที่หาง่ายตามความคิดของนักเรียน และนำมาส่งครูในสัปดาห์หน้า

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. เพลง "ออมเงิน"
2. ของจริง รูปภาพออมสินแบบต่างๆ
3. ห้องสมุด

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดผล

1. การซักถาม
2. การตอบคำถาม
3. การอภิปรายร่วมกัน
4. การตรวจผลงาน
5. การสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน

เครื่องมือวัดผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม
2. แบบประเมินผลงาน

10

1. เนื้อเพลงออมเงิน

ออมเงิน ออมเงิน กันไว้ จะได้สบายในภายภาคหน้า
ออมเงินกัน เกิดเหตุจำเป็น
ต่อไปภายหน้าจะได้สบาย

ผู้ประพันธ์ นางอภัยวัลย์ กีกัก้อง
ทำนอง เพลงลอยกระทง

แบบสังเกตพฤติกรรม

เลขที่	ความสนใจ			การแสดงออก			การมีส่วนร่วม			ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์			รวมคะแนน	ผ่าน	ไม่ผ่าน
	ระดับคุณภาพ			ระดับคุณภาพ			ระดับคุณภาพ			ระดับคุณภาพ					
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3			

คำชี้แจง	ระดับคุณภาพ 1	หมายถึง	พอใช้
	2	หมายถึง	ดี
	3	หมายถึง	ดีมาก

ช่วงชั้นที่ 1 27

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การแบ่งปันต่อผู้อื่น

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ปฏิบัติตนเป็นผู้มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ แบ่งปันต่อผู้อื่น

สาระการเรียนรู้

การมีน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปันต่อผู้อื่น และรู้จักการทำบุญทำทานตามความเชื่อทางศาสนา

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1 ความพอประมาณ

สำรวจตนเอง รู้จักตนเอง ทำให้ประมาณตนเองในการแบ่งปันทรัพย์สิน สิ่งของที่จะช่วยเหลือผู้อื่นได้

1.2. ความมีเหตุผล

- ความเห็นแก่ตัวทำให้เกิดโทษต่อตนเองและผู้อื่นในสังคม
- การมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปันต่อผู้อื่น ทำบุญทำทานตามความเชื่อทางศาสนาอย่างเหมาะสม พอเพียงกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัว ทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

1.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

การแบ่งปัน และการมีน้ำใจต่อกันเป็นการสร้างความมีไมตรีจิต การรู้จักเสียสละ เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในสังคมทุกคนก็จะอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสามัคคี มีความสุข

2. คุณธรรมกำกับความรู้

2.1 เจื้อนไขคุณธรรม

การปฏิบัติตนเป็นผู้มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือ แบ่งปันต่อผู้อื่น การเสียสละ

2.2 เจื้อนไขความรู้

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าของการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว มีการวางแผนอย่างรอบคอบ

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. นักเรียนร่วมกันร้องเพลง "การแบ่งปัน"
2. สนทนาเกี่ยวกับการแบ่งปัน โดยให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างที่ตนเองเคยเจอเพื่อพ่อแม่ แบ่งปันต่อผู้อื่น เช่น การแบ่งปันสมุด ดินสอ และสิ่งของเครื่องใช้

ขั้นให้ประสบการณ์

1. แบ่งกลุ่มตามความสมัครใจและเล่าเรื่องที่ตนเองเคยแบ่งปันต่อผู้อื่น จากนั้นให้แต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติเรื่อง การแบ่งปันจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน โดยให้แต่ละกลุ่มร่วมกันฝึกซ้อมแสดงและแสดงกลุ่มละ 5 นาที
2. แต่ละกลุ่มช่วยกันวิพากษ์และสรุปข้อคิดที่ได้รับประโยชน์จากการชมการแสดงบทบาทสมมติของเพื่อนในแต่ละเรื่อง เช่น
 - การแบ่งปันมีประโยชน์อย่างไร / การเห็นแก่ตัวมีโทษอย่างไร
 - นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้าง
3. นักเรียนและครูช่วยกันเขียนสรุปข้อคิดที่ได้รับจากการชมการแสดงลงบนแผนภูมิ
4. นักเรียนร่วมกันอ่านแผนภูมิพร้อมกัน โดยมีคุณครูอ่านนำจากนั้นจึงให้นักเรียนอ่านเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล ตามลำดับ
5. นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันวาดภาพจากเรื่องที่ชอบที่สุดกลุ่มละ 1 เรื่อง พร้อมเขียนข้อคิดที่ได้
6. นักเรียนร่วมกันจัดนิทรรศการแสดงผลงานจากภาพวาดของทุกๆ กลุ่ม หน้าห้องเรียน พร้อมทั้งร่วมชื่นชมและคัดเลือกผลงานยอดเยี่ยม เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ

ขั้นสรุป

นักเรียนและคุณครูร่วมกันสรุปความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ ดังนี้

1. การสำรวจตนเอง รู้จักตนเอง ทำให้ประมาณตนเองได้ว่าตนเองมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือแบ่งปันผู้อื่นได้อย่างไร
2. การที่แต่ละคนเห็นแก่ตัว ทำให้สังคมแตกแยก
3. การรู้จักแบ่งปันช่วยเหลือผู้อื่น และการช่วยเหลือเกื้อกูลแบ่งปันซึ่งกันและกัน ทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้และสังคมมีความสุข
4. การมีความรู้และประสบการณ์เรื่องการแบ่งปันทำให้เห็นคุณค่าของการแบ่งปันต่อผู้อื่น และควรฝึกเป็นประจำให้เป็นนิสัย

สื่อ

1. เพลง "การแบ่งปัน"
2. แผนภูมิคุณธรรมความเพื่อแบ่งปัน
3. ภาพวาด

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดผล

1. สังเกตพฤติกรรมการเรียน
2. ตรวจผลงาน

เครื่องมือวัดผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน
2. แบบตรวจผลงาน

เกณฑ์การวัดผล

นักเรียนที่ได้คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

ภาคผนวก

1. เพลงการแบ่งปัน

เพลง "การแบ่งปัน"

การแบ่งปันๆ อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
ยามทุกข์ เดือดร้อนใจกาย ก็คลี่คลาย กลับกลายเป็นสุขเอย (ซ้ำ)
บุญเอื้อ เหล่าชัย ผู้ประพันธ์

2. แบบสังเกตพฤติกรรม

แบบสังเกตพฤติกรรม

เลขที่	ความสนใจ			การแสดงออก			การมีส่วนร่วม			ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์			รวมคะแนน	ผ่าน	ไม่ผ่าน
	ระดับคุณภาพ			ระดับคุณภาพ			ระดับคุณภาพ			ระดับคุณภาพ					
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3			

คำชี้แจง	ระดับคุณภาพ 1	หมายถึง	พอใช้
	2	หมายถึง	ดี
	3	หมายถึง	ดีมาก

นักเรียนได้คะแนน ร้อยละ 80 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ช่วงชั้นที่ 1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษา และพลศึกษา
"เพื่อนร้าย เพื่อนรัก"

กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์
"การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ"

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
เรื่อง "เพื่อนร้าย เพื่อนรัก"
กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

วิเคราะห์ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้

พ 3.1(3)

ท 3.2 (2)

ส 1.3 (2)

ส 3.1 (1)

ส 3.1 (4)

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

นักเรียนออกกำลังกายด้วยการเล่นเกมวิ่งเปี้ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สาระการเรียนรู้

เกมการวิ่งเปี้ยวและกติกาแข่งขัน

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1. ความพอประมาณ

นักเรียนรู้ว่าวิ่งเต็มที่ไ้เร็วแค่ไหนไม่เกินกำลังของตนเองจึงเป็นประโยชน์ต่อตนเอง
และกลุ่มเพื่อน

1.2 ความมีเหตุผล

- รู้ว่าการเล่นกีฬาทำให้สุขภาพกายและจิตดี
- รู้ว่าผู้ชนะ คือผู้ที่มีความสามารถด้านการวิ่ง การฝึกวิ่งบ่อยๆ ก็จะวิ่งเก่งขึ้นได้

1.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

ร่างกายที่แข็งแรงทำให้ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ / ฝึกปฏิบัติตนตามกติกา

2. คุณธรรมกำกับความรู้

2.1 เจื่อนใจคุณธรรม

รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย มีวินัย สามัคคี

2.2 เจื่อนใจความรู้

- รู้จักวิธีการและกติกาของเกมอย่างถูกต้อง
- รู้ว่าควรวิ่งอย่างไรจึงจะถูกกติกา และมีความระมัดระวังไม่ให้หกล้มหรือเป็นอันตราย

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

- 1) ครูสนทนากับนักเรียนเรื่องเกม ประโยชน์และคุณธรรมที่ต้องใช้
- 2) แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่มด้วยการนับ 1 2
- 3) ครูปักเสาไว้ห่างกันประมาณ 20 เมตร (หรือใช้อุปกรณ์ที่ตั้งได้ตั้งไว้ห่างกันแทนเสา ก็ได้)

ขั้นให้ประสบการณ์

- 1) ครูอธิบายวิธีการเล่นเกมวิ่งเปี้ยวและกติกาการแข่งขัน
- 2) ให้นักเรียนร่วมกันสาธิตการเล่นเกมวิ่งเปี้ยวและครูคอยเพิ่มเติมชี้แนะให้ถูกต้องตามกติกาการแข่งขัน
- 3) นักเรียนอบอุ่นร่างกาย และช่วยกันสำรวจบริเวณที่จะวิ่ง ว่ามีเศษแก้ว หินต่าง ๆ ที่จะเป็นอันตรายหรือไม่
- 4) นักเรียนเข้าแถวตามกลุ่มบริเวณเขตแดนของตนที่ครูกำหนดให้
- 5) ครูเป่านกหวีดเป็นสัญญาณของการเริ่มวิ่งของนักเรียนคนแรก
- 6) นักเรียนแต่ละกลุ่มวิ่งจนสามารถใช้ผ้าที่ถือไว้แตะถูกตัวอีกกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดทำได้ก่อน กลุ่มนั้นชนะ

ขั้นสรุป

- 1) ครูให้นักเรียนไปตี่มน้ำ ล้างมือ ล้างหน้าให้สะอาดแล้วร่วมกันสรุปว่ากลุ่มใดชนะ เพราะอะไร กลุ่มใดแพ้ เพราะอะไร (ประมาณตน) ถ้านักเรียนต้องการเล่นเกมให้ชนะ ควรทำอย่างไร (ฝึกฝนตนเอง) ด้วยการฝึกวิ่งอยู่เสมอ (มีเหตุมีผล) ประโยชน์ของการออกกำลังกายเป็นประจำ (ความมีภูมิคุ้มกัน) และคุณธรรมของการเล่นเกม ครูแนะนำกลุ่มที่ชนะคนที่วิ่งใช้ผ้าแตะถูกตัวเพื่อนได้แล้วก็ไม่ควรใช้ผ้าตีเพื่อนแรงๆ เพราะเพื่อน และครูมองเห็นแล้วว่านักเรียนวิ่งทันกัน และเป็นฝ่ายชนะ เมื่อเพื่อนล้มนักเรียนช่วยให้เพื่อนลุกขึ้นได้แสดงว่านักเรียนมีใจดีมาก นักเรียนควรออกกำลังกายทุกวัน แล้วแจกแบบบันทึกการออกกำลังกายในแต่ละวันที่บ้าน เมื่อนักเรียนออกกำลังกายแล้วให้ผู้ปกครองลงลายมือชื่อ

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. ผ้าสามเหลี่ยม 2 ผืน
2. เสาหลัก 2 เสา หรืออุปกรณ์ที่สามารถตั้งได้ไม่ล้ม
3. แบบบันทึกการออกกำลังกาย

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกตเข้าร่วมกิจกรรม
2. การตรวจแบบบันทึกการออกกำลังกาย

ภาคผนวก

-

เกมวิ่งเปี้ยว

วัสดุ / อุปกรณ์

1. ผ้าสามเหลี่ยม 2 ผืน
2. เสากลาง 2 เสากลาง หรืออุปกรณ์ที่ตั้งได้โดยไม่ล้ม

วิธีเล่น

1. ผู้เล่นแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มๆ ละเท่าๆ กัน ตั้งแถวอยู่ห่างกันพอสมควรระยะห่างควรเหมาะสมกับวัยของผู้เล่น
2. ครูจัดแถวให้นักเรียนเข้าแถวตอนลึก คนแรกเป็นคนวิ่งถือผ้าสามเหลี่ยมไปอ้อมเสาข้างหน้าที่อยู่ฝ่ายตรงข้ามแล้ววิ่งกลับมาที่กลุ่มตนเอง ส่งผ้าสามเหลี่ยมให้กับคนที่สอง คนที่สองรับผ้าสามเหลี่ยมจากคนแรกแล้วปฏิบัติเช่นเดียวกัน
3. เมื่อผู้เล่นได้รับผ้าสามเหลี่ยมแล้วต้องพยายามวิ่งให้เร็วที่สุดเพื่อให้ทันเพื่อน
4. ผู้เล่นฝ่ายใดวิ่งมาแล้วใช้ผ้าสามเหลี่ยมแตะตัวผู้เล่นอีกฝ่ายหนึ่งได้ก่อนเป็นผู้ชนะ

หมายเหตุ ครูควรกำหนดเขตส่งรับ-ส่ง ผ้าสามเหลี่ยมให้ชัดเจน หากรับ-ส่งผ้าสามเหลี่ยมนอกเขต ถือว่าผิดกติกา (ฟาล์ว) ให้เริ่มต้นใหม่หรือปรับเป็นแพ้

แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน

เลขที่	ความกระตือรือร้น			การทำงานกลุ่ม			การตอบคำถาม			ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์			รวมคะแนน	ผ่าน	ไม่ผ่าน
	ระดับคุณภาพ			ระดับคุณภาพ			ระดับคุณภาพ			ระดับคุณภาพ					
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3			

คำชี้แจง ระดับคุณภาพ 1 หมายถึง พอใช้
 2 หมายถึง ดี
 3 หมายถึง ดีมาก

เกณฑ์การตัดและประเมินผลนักเรียนที่ได้คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 85 ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เรื่อง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

กลุ่มสาระ วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

วิเคราะห์ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้

ว 2.2 (1) ว 2.2 (2) ท 1.1 (1) ส 2.2 (1) ศ 1.1 (3) ง 1.1 (14) ง 1.1 (5)

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. ใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างประหยัด คำนึงค่า ได้แก่ ดิน น้ำ และอากาศ
2. บอกประโยชน์ของ ดิน น้ำ และอากาศได้
3. ปฏิบัติตนในการอนุรักษ์ ดิน น้ำ และอากาศ

สาระการเรียนรู้

4. การใช้ ดิน น้ำ และอากาศ
5. ประโยชน์ของ ดิน น้ำ และอากาศ
6. การอนุรักษ์ ดิน น้ำ และอากาศ

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1 ความพอประมาณ

ได้สำรวจสภาพการใช้ ดิน น้ำ อากาศ ในชุมชนใกล้บ้าน เพื่อให้รู้จักสภาพของทรัพยากรในชุมชนของตน

1.2 ความมีเหตุผล

รู้จักประโยชน์ และความจำเป็นในการอนุรักษ์ ดิน น้ำ และอากาศ รู้ว่าการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ คือการทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นโทษต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน

1.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

ตระหนักในหน้าที่ว่าทุกคนต้องดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ดิน น้ำ และอากาศให้มีคุณภาพและใช้ได้นานๆ

2. คุณธรรมกำกับความรู้

2.1 เจื้อนไขคุณธรรม

รักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติให้มีใช้ได้นาน ๆ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม

2.2 เจื่อนไขความรู้

มีความรอบรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ และมีความรอบคอบในการอนุรักษ์ ดิน น้ำ และอากาศ ให้ใช้ได้นานๆ

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ครูพานักเรียนไปสำรวจดิน น้ำ และอากาศ ภายในบริเวณโรงเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ไปสำรวจ
2. สนทนาร่วมกันเกี่ยวกับสภาพ และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ เช่น อากาศ ใต้ร่มไม้เป็นอย่างไร ดินบริเวณโรงเรียนมีลักษณะอย่างไร เราใช้ทำอะไร น้ำมีประโยชน์ต่อเราอย่างไร

ขั้นให้ประสบการณ์

1. นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับการใช้ดิน น้ำ และอากาศ ที่มีอยู่ในชุมชนใกล้ตัว
2. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม แล้วร่วมกันคิดประโยชน์ของดิน น้ำ และอากาศ
3. ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของดิน น้ำ และอากาศ แล้วเขียนข้อความบนกระดานดำแล้วให้นักเรียนร่วมกันอ่านตามครู
4. ให้ตัวแทนกลุ่มออกมาจับใบงานแล้วร่วมวาดภาพเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จาก ดิน น้ำ และอากาศ พร้อมทั้งเขียนคำอธิบายใต้ภาพสั้นๆ
5. ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน และร่วมกันจัดป้ายนิเทศ

ขั้นสรุป

นักเรียนและครูร่วมกันสรุปว่า ทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ และอากาศ มีประโยชน์ต่อมนุษย์ ทุกคนควรช่วยกันประหยัด และใช้ให้คุ้มค่า ตลอดจนช่วยกันอนุรักษ์และหาแนวทางในการแก้ไขไม่ให้ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้นเสื่อมโทรม เพื่อให้ทุกคนมีใช้ไปนานๆ เช่น น้ำ นักเรียนควรรู้จักการใช้น้ำให้พอเพียง ไม่เปิดน้ำทิ้งไว้ ไม่ควรทิ้งขยะลงในแม่น้ำ ลำคลอง เพราะจะทำให้แม่น้ำเน่าเสีย เป็นต้น

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. สภาพแวดล้อมภายในบริเวณโรงเรียน
2. ใบงานกลุ่ม

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม การซักถาม - การตอบคำถาม การนำเสนอผลงานหน้าชั้น
2. ตรวจผลงาน

เครื่องมือวัดและประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม
2. แบบบันทึกคะแนน

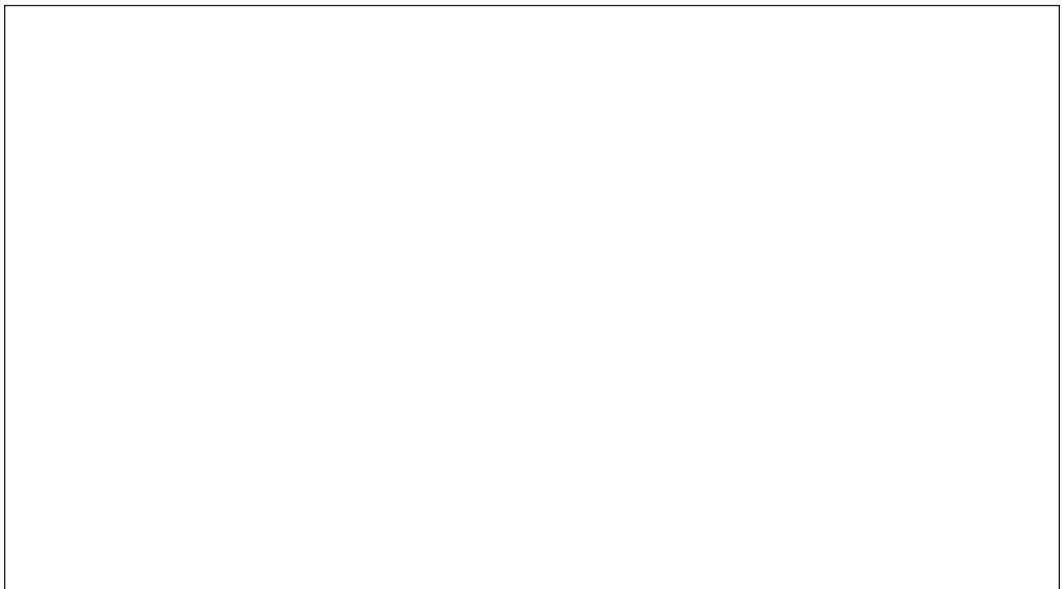
ชื่อกลุ่ม.....

ใบงานสาระวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม วาดภาพเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จาก ดิน น้ำ และอากาศแล้วเขียน
คำอธิบายได้ภาพสั้นๆ

ประโยชน์ของดิน

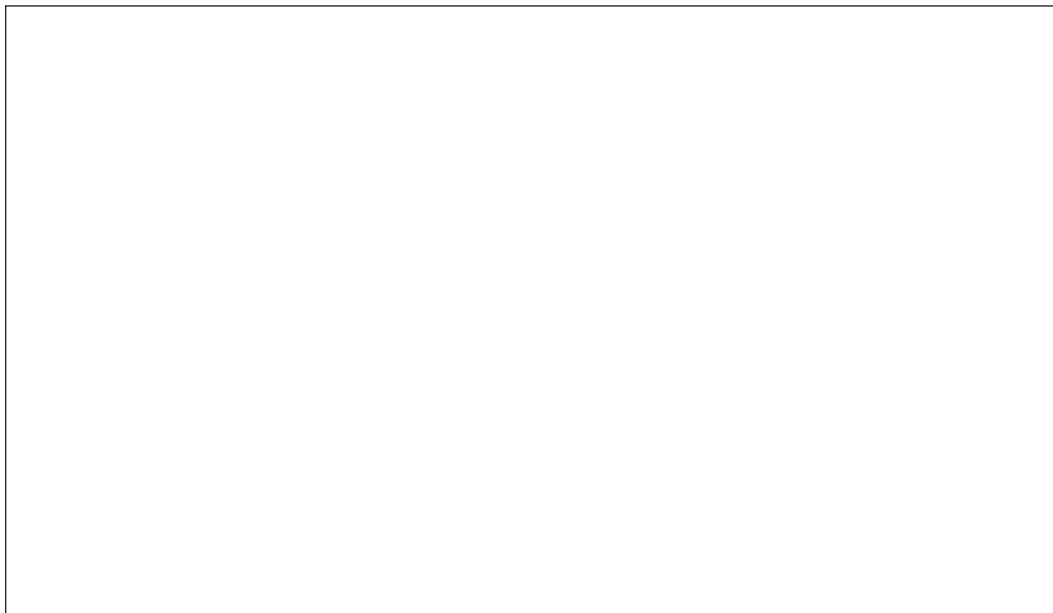

.....

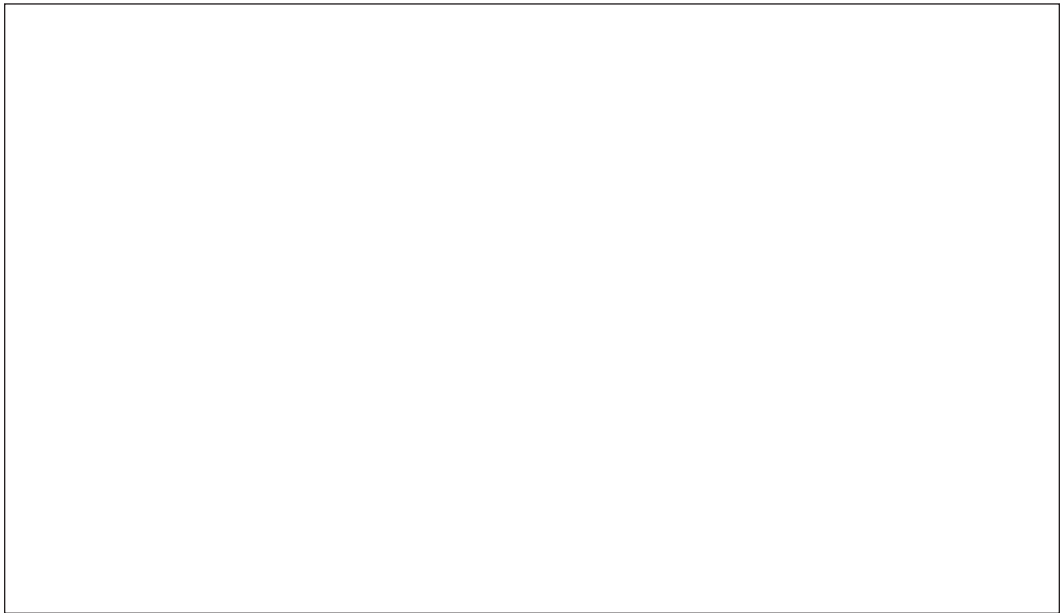
.....

.....

ประโยชน์ของน้ำ

ประโยชน์ของอากาศ

แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
ให้ทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความข้างล่างนี้

เลขที่	ชื่อ - สกุล	ความร่วมมือ ในการทำงานกลุ่ม			การซักถาม- ตอบคำถาม			ความถูกต้องและ ความสมบูรณ์ ของงาน			ความเป็นระเบียบ เรียบร้อย		
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
1													
2													
3													
4													
5													
6													
7													
8													
9													

เกณฑ์การให้คะแนน

- 0 - 4 คะแนน พอใช้
 5 - 8 คะแนน ดี
 9 - 12 คะแนน ดีมาก

เกณฑ์ระดับคุณภาพ

- 1 หมายถึง พอใช้
 2 หมายถึง ดี
 3 หมายถึง ดีมาก

ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

"ชีวิตสดใส พอใจพอเพียง"

กลุ่มสาระ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
"ชีวิตสดใส พอใจพอเพียง"

1. ชื่อหน่วยเรียนรู้ ชีวิตสดใส พอใจพอเพียง

2. กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

3. วิเคราะห์ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้

ส 3.1(1)(2)(3)(4)	ส 4.1(2)	ส 4.2(3)	ท 1.1(2)	ท 3.1(1)	ท 4.1(3)
ง 1.1(4)(5)	ค 1.3(1)	ค 2.1(2)	ค 2.2(1)	ค 5.1(3)	ค 6.2(1)
ค 6.5(1)	พ 4.1(4)	ศ 1.1(3)(6)	ศ 3.1(1)	ศ 3.1(2)	ว 2.2(2)
ต 1.1(1)(3)(4)	ต 1.2(4)	ต 1.3(1)			

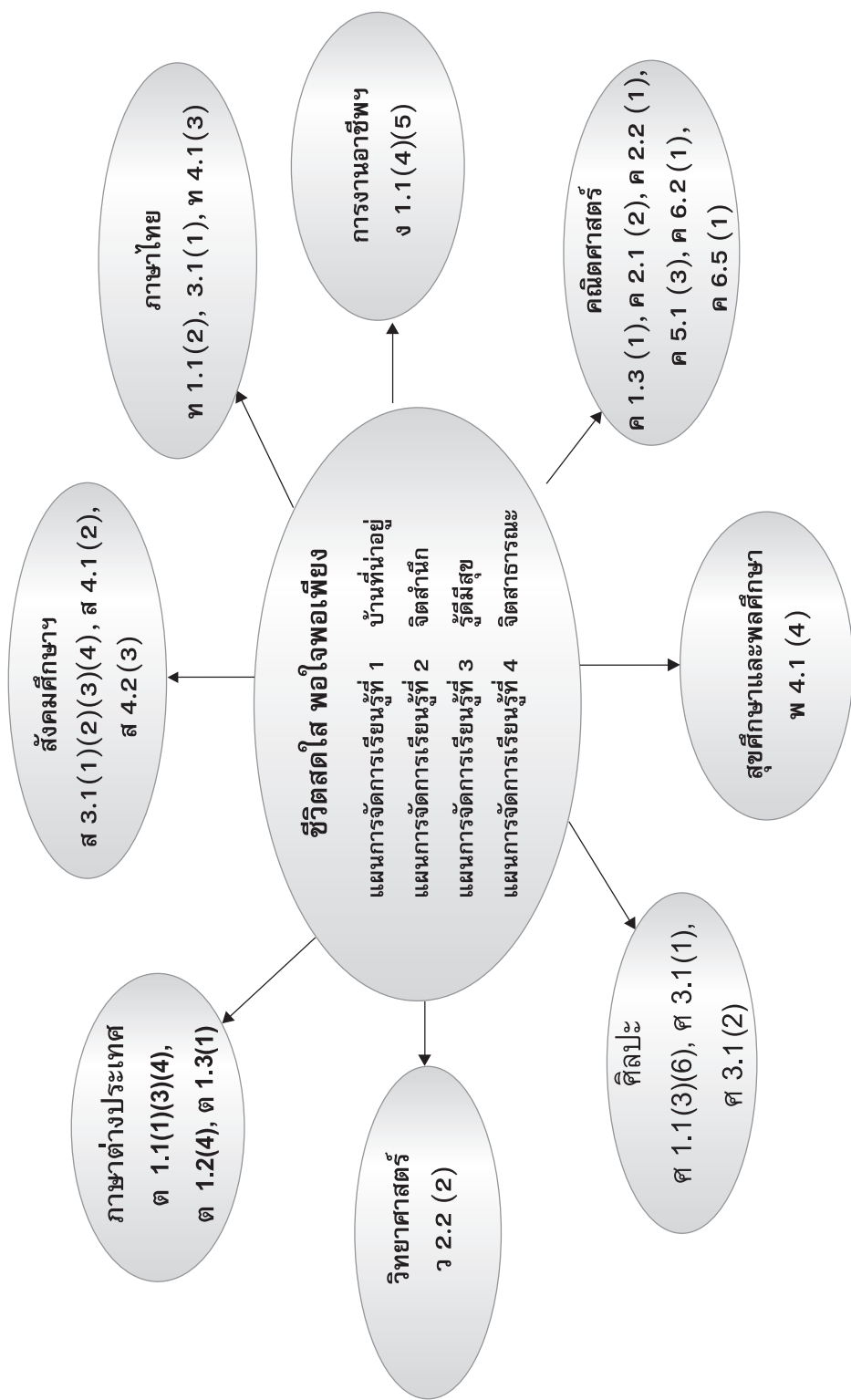
4. คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้

รู้และปฏิบัติตนอย่างมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและชุมชนใกล้ตัว รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า สามารถวิเคราะห์รายรับ-รายจ่ายของตนเอง รวมทั้งรู้จักการแบ่งปันทรัพยากรที่มีเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความภาคภูมิใจในความเป็นอยู่อย่างพอเพียงของตนเองและครอบครัว

5. แผนการจัดการเรียนรู้

- 5.1 บ้านที่น่าอยู่
- 5.2 จิตสำนึก
- 5.3 ชื่อดีมีสุข
- 5.4 จิตสาธารณะ

ผังมโนทัศน์หน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 "ชีวิตสไตล์พอใจพอเพียง"

แผนจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง บ้านที่น่าอยู่

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

สามารถทำความสะอาดบ้านได้อย่างถูกต้องปลอดภัย ทำให้บ้านสะอาดเป็นระเบียบ น่าอยู่

สาระการเรียนรู้

การทำความสะอาดบ้าน

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1 ความพอประมาณ

นักเรียนได้สำรวจสภาพบ้านของตนเอง รู้จักเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำความสะอาด รู้ความสามารถของตนเองว่าสามารถช่วยเหลือครอบครัวทำความสะอาดบ้านโดยการปัด กวาด เช็ดถู ได้อย่างไรบ้าง

1.2 ความมีเหตุผล

นักเรียนช่วยทำความสะอาดบ้านเป็นการแบ่งเบาภาระของครอบครัว รู้วิธีทำความสะอาดบ้านอย่างถูกสุขอนามัย ทำให้บ้านน่าอยู่อาศัย ปราศจากโรคภัย

1.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

- นักเรียนมีความสามารถและเห็นความสำคัญในการรักษาความสะอาดที่อยู่อาศัยได้ด้วยตนเอง
- นักเรียนภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนช่วยครอบครัวโดยสามารถทำความสะอาดบ้านได้

2. คุณธรรมกำกับความรู้

2.1 เจื่อนไขคุณธรรม

นักเรียนมีความรับผิดชอบ ชยัน อดทน การทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกทำตนให้เป็นประโยชน์กับครอบครัว

2.2 เจื่อนไขความรู้

นักเรียนมีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดที่อยู่อาศัย และสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ครูนำแผนภูมิเพลง "บ้านที่น่าอยู่" มาให้นักเรียนอ่านเนื้อเพลงและฝักร้องเพลงตามครู
2. นักเรียนร้องเพลง "บ้านที่น่าอยู่" พร้อมทำท่าประกอบเพลง
3. ปฏิบัติกิจกรรมแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม

ขั้นให้ประสบการณ์

1. ครูตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อเพลง "บ้านที่น่าอยู่" ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันเขียนคำตอบลงในใบงานที่ 1 ดังนี้
 - ใคร (เด็กทุกคน)
 - ทำอะไร (ช่วยกันทำความสะอาด)
 - ที่ไหน (ในบ้าน)
 - ทำอย่างไร (ปัด กวาด บำบ)
 - ผลเป็นอย่างไร (บ้านสะอาดน่าอยู่)
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้น
3. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อเพลงได้ว่า "เด็กทุกคนช่วยกันทำความสะอาดบ้าน ปัด กวาด เช็ด ถู บ้านทุกวัน บ้านจะสะอาดน่าอยู่"
4. ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ในการทำมาสะอาดบ้านและถามนักเรียนว่านักเรียนรู้สึกอย่างไรที่ได้ช่วยกันแบ่งเบาภาระหน้าที่ในครอบครัว
5. ครูนำอุปกรณ์ทำความสะอาดบ้าน ได้แก่ ไม้ชนไก่ ไม้กวาดดอกหญ้า ไม้กวาดหยากไย่ ไม้ถูพื้น ที่ตักขยะ ถังขยะ ถังน้ำ ผ้าเช็ดตัว (ผ้าถูพื้น) มาให้นักเรียนดู พร้อมทั้งให้นักเรียนบอกชื่อและประโยชน์ของอุปกรณ์ดังกล่าว
6. ครูอธิบายวิธีการ ใช้อุปกรณ์ในการทำมาสะอาด ประโยชน์ของอุปกรณ์แต่ละชนิด และสาธิตการใช้อุปกรณ์ทำความสะอาดบ้านแต่ละประเภท
7. ครูอธิบายขั้นตอนการทำมาสะอาดบ้านที่ถูกต้อง โดยเริ่มจากการสำรวจสภาพของบ้านว่ามีความสกปรกอย่างไรบ้าง ควรใช้อุปกรณ์ชนิดใดทำความสะอาด ควรทำความสะอาดอย่างไร
8. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มวางแผนการทำงานและทำความสะอาดห้องเรียนกลุ่มละ 1 ห้อง
9. นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันประเมินผลงานของตนเองและกลุ่มเพื่อน พร้อมทั้งบอกเหตุผลและคำแนะนำในการปฏิบัติ โดยครูช่วยติชมและให้แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปได้ว่าการทำความสะอาดบ้านต้องเริ่มต้นด้วยการวางแผนการทำงาน ตรวจสอบสภาพบ้านและใช้อุปกรณ์การทำความสะอาดบ้านได้อย่างถูกต้องและนักเรียนสามารถช่วยเหลืองานบ้านได้โดยช่วยกันทำความสะอาดบ้านเป็นงานที่นักเรียนสามารถทำได้ เป็นการแบ่งเบาภาระครอบครัวและเป็นสิ่งที่น่าสนใจภาคภูมิใจในการทำคามดี

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. เนื้อเพลง "บ้านที่น่าอยู่"
2. อุปกรณ์การทำความสะอาดบ้าน ได้แก่ ไม้ขัดไม้ ไม้กวาดหยากไย่ ไม้กวาดดอกหญ้า ไม้ถูพื้น ผ้าเช็ดรีว
3. ใบงาน
4. บ้านของนักเรียน
5. ห้องสมุด ห้องเรียน
6. ครูและผู้ปกครอง

การวัดผลและประเมินผล

วิธีการวัดผล

1. สังเกตพฤติกรรม
2. การร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. การตรวจผลงาน

เครื่องมือวัดผล

1. แบบสังเกตการร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. แบบสังเกตพฤติกรรม

เกณฑ์การประเมินผล

นักเรียนได้คะแนน ร้อยละ 80 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

ภาคผนวก

1. เพลงบ้านที่น่าอยู่

เพลง บ้านที่น่าอยู่

บ้านเรือนของเราอยู่ หนู หนู โปรดจงช่วยกัน
ทุกคนรู้จักแบ่งปัน แบ่งงานได้ทำกันทุกคน
บิด กวาด ควรทำมาก่อน เป็นขั้นตอนให้เราฝึกตน
แล้วมาเช็ด ถู อีกหน พวกเราทุกคนช่วยกันทำงาน

ทำนองเพลง ผู้ใหญ่ลี

2. ใบงาน

2.1 ใบงานที่ 1

ใบงานที่ 1

ชื่อ.....ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนคำตอบจากเนื้อเพลงบ้านที่น่าอยู่

คำถาม	คำตอบ
1. ใคร	
2. ทำอะไร	
3. ที่ไหน	
4. ทำอย่างไร	
5. ผลเป็นอย่างไร	

3. แบบสังเกตพฤติกรรม

แบบสังเกตพฤติกรรม

คำชี้แจง ครูสังเกตคุณภาพของผู้เรียนแต่ละกลุ่มแล้วเขียนเครื่องหมาย/ลงในช่องว่าง

พฤติกรรมที่แสดงออก	ระดับการแสดงพฤติกรรม			รวม
	สม่ำเสมอ (3)	บางครั้ง (2)	ไม่เคย (1)	
การทำงานกลุ่ม 1. ความร่วมมือ 2. ความรับผิดชอบ 3. การช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่ม 4. การแสดงความคิดเห็นในกลุ่ม 5. การยอมรับความคิดเห็นในกลุ่ม การวางแผน 1. ความเป็นไปได้ 2. กระบวนการที่ใช้ 3. ลำดับขั้นตอน				

ระดับการแสดงพฤติกรรม

ระดับ	3	หมายถึง	ดี
ระดับ	2	หมายถึง	ปานกลาง
ระดับ	1	หมายถึง	ควรปรับปรุง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง จิตสำนึก

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้จักประโยชน์และคุณค่าของสิ่งของของตนเองและสาธารณูปโภคของโรงเรียน

สาระการเรียนรู้

การใช้สิ่งของต่างๆ และสาธารณูปโภคอย่างประหยัดและคุ้มค่า

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1 ความพอประมาณ

สำรวจสิ่งของเครื่องใช้ของตนเองและสาธารณูปโภคในโรงเรียนว่ามีอะไรบ้าง มีสภาพเป็นอย่างไร นักเรียนใช้ประโยชน์อย่างไร เหมาะสมกับความจำเป็นของตนเอง และของโรงเรียนหรือไม่

1.2 ความมีเหตุผล

- สิ่งของเครื่องใช้แต่ละอย่างและสาธารณูปโภคที่มีอยู่ได้มาจากทรัพยากรต่างๆ
- สิ่งของเครื่องใช้มีประโยชน์และสาธารณูปโภคมีคุณค่ามาก นักเรียนจึงต้องใช้อย่างประหยัดและคุ้มค่า เพื่อให้ใช้ได้ยาวนานๆ

1.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

ตระหนักและเห็นคุณค่าของสิ่งของของตนเองและสาธารณูปโภคของโรงเรียน มีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงรักษาให้ใช้ได้ยาวนานๆ

2. คุณธรรมกำกับความรู้

2.1 เจื้อนไขคุณธรรม

ฝึกสติในการใช้สิ่งของอย่างระมัดระวังและประหยัดเพื่อรักษาสมบัติส่วนรวม ฝึกความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง มีจิตสำนึกรักหวงแหนสมบัติส่วนรวม

2.2 เจื้อนไขความรู้

รู้จักวิธีการใช้สิ่งของของตนเองและสาธารณูปโภคอย่างประหยัด คุ้มค่าและถูกต้องเหมาะสม

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. สนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเครื่องใช้ส่วนตัวและสาธารณูปโภคในโรงเรียน มีอะไรบ้าง และมีประโยชน์อย่างไร
2. ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ที่เคยพบเห็นการใช้สาธารณูปโภคในโรงเรียนทั้งด้านดีและไม่ดี

ขั้นให้ประสบการณ์

1. นักเรียนศึกษาที่มาและวิธีใช้สิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวและสาธารณูปโภคแต่ละประเภทอย่างประหยัด คำนวณและถูกต้องเหมาะสม ด้วยการระดมความคิดร่วมกันระหว่างครู และนักเรียน
2. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มช่วยกันสำรวจและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ของนักเรียนและสาธารณูปโภคในโรงเรียน ตามแบบสำรวจ
3. นำเสนอผลงานกลุ่ม โดยเน้นผลที่ได้รับเกี่ยวกับวิธีการใช้อย่างประหยัดและคุ้มค่าที่สุด

ขั้นสรุป

ร่วมกันสรุปการใช้เครื่องใช้ส่วนตัวและสาธารณูปโภค โดยให้นักเรียนบอกสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวและสาธารณูปโภคในโรงเรียนมีอะไรบ้าง ผลิตจากอะไร มีวิธีการใช้อย่างไร จึงจะได้ประโยชน์ ประหยัดและคุ้มค่าที่สุด

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. หนังสือ สมุด ดินสอ ยางลบ ไม้บรรทัด เสื้อผ้า รองเท้า กระเป๋า น้ำประปา เครื่องใช้ไฟฟ้าประเภทต่างๆ
2. ใบงาน
3. โรงเรียน บ้าน

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดผล

1. สังเกตการทำกิจกรรม
2. ตรวจแบบสำรวจ

เครื่องมือวัดผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม
2. แบบสำรวจ

เกณฑ์การวัดผล

นักเรียนได้คะแนน ร้อยละ 80 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

ภาคผนวก

1. แบบสำรวจ

แบบสำรวจสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวและสาธารณูปโภค

คำชี้แจง ให้นักเรียนสำรวจสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวสาธารณูปโภคในโรงเรียน

ที่	ชื่อของ	ได้มาอย่างไร/ ผลิตจากอะไร	วิธีใช้	ประโยชน์	หมายเหตุ

2. แบบสังเกตพฤติกรรม

แบบสังเกตพฤติกรรม

เลขที่	ความสนใจ			การแสดงออก			การมีส่วนร่วม			ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์			รวมคะแนน	ผ่าน	ไม่ผ่าน
	ระดับคุณภาพ			ระดับคุณภาพ			ระดับคุณภาพ			ระดับคุณภาพ					
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3			

คำชี้แจง ระดับคุณภาพ 1 หมายถึง พอใช้
 2 หมายถึง ดี
 3 หมายถึง ดีมาก

นักเรียนได้คะแนน ร้อยละ 80 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ชื่อดีมีสุข

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

นักเรียนสามารถเลือกซื้อสิ่งของที่จำเป็นและมีประโยชน์ได้

สาระการเรียนรู้

การเลือกซื้อสิ่งของที่จำเป็นและมีประโยชน์

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1 ความพอประมาณ

- รู้สถานะทางการเงินของตนเองและครอบครัว
- รู้จักการใช้จ่ายของตนเอง โดยพอประมาณกับสถานะของตนเองและครอบครัว

1.2 ความมีเหตุผล

- มีเหตุผลในการใช้จ่ายเงินในแต่ละครั้ง
- รู้ว่าการใช้จ่ายเฉพาะในสิ่งจำเป็นทำให้เกิดการประหยัดและการออม

1.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

- เห็นคุณค่าของเงินที่ได้มา / มีอยู่
- สร้างนิสัย ในการประหยัดและการออม

2. คุณธรรมกำกับความรู้

2.1 เจื่อนใจคุณธรรม

- การมีสติ และคิดพิจารณาความเหมาะสม / ความจำเป็นในทุกครั้งที่จะมีการใช้เงิน

2.2 เจื่อนใจความรู้

- มีความรอบคอบในการใช้จ่าย
- นำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้มาวางแผนอย่างระมัดระวังในการเลือกซื้อสิ่งของที่จำเป็นและมีประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

เล่นบทบาทสมมุติการเป็นคนขายของโดยใช้การโฆษณาเชิญชวนในรูปแบบต่างๆ (โดยให้นักเรียนจับสลาก ส่วนหนึ่งแสดงเป็นคนขายของ อีกส่วนหนึ่งแสดงเป็นผู้ซื้อสินค้า)

ขั้นให้ประสบการณ์

1. ให้นักเรียนในห้องเรียนช่วยกันคิดว่าจะเลือกซื้อสินค้า จากคนขายของคนใด โดยการไปยื่นต่อและให้คะแนน คนขายของคนนั้นๆ
2. เมื่อนักเรียนเลือกซื้อสินค้าในแต่ละร้านแล้วให้ส่งตัวแทนออกมาแสดงถึงเหตุผลในการเลือกซื้อสินค้านั้นๆ
3. กลุ่มผู้เลือกซื้อสินค้าแต่ละกลุ่ม อภิปรายในหัวข้อ เรื่องการเลือกซื้อสิ่งของที่จำเป็นและมีประโยชน์ จากนั้นส่งตัวแทนออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน

ขั้นสรุป

นักเรียนร่วมกันสรุปถึงการวางแผน ในการเลือกซื้อสิ่งของที่จำเป็นและมีประโยชน์ ต่อตัวเรามากที่สุดควรคำนึงการใช้จ่ายอย่างพอเพียงเหมาะสมกับฐานะของตนเอง

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. ของจริง (อุปกรณ์การเรียน)
2. แผ่นภาพเช่น ภาพดอกไม้ไฟ
3. น้ำอัดลม
4. ลูกอม
5. ใบงานที่ 1-3
6. สหกรณ์โรงเรียน ร้านค้าในชุมชน

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดผล

ตรวจใบงาน

เครื่องมือวัดผล

ใบงาน

เกณฑ์การประเมินผล

1. ใบงานที่ 1
ถูกต้อง ร้อยละ 80 ขึ้นไป = 4
ถูกต้อง ร้อยละ 70 ขึ้นไป = 3
ถูกต้อง ร้อยละ 60 ขึ้นไป = 2
ถูกต้อง ร้อยละ 50 ขึ้นไป = 1

2. ใบงานที่ 2 และ 3

เขียนแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระเกินกว่าร้อยละ 80 ถือว่าผ่านเกณฑ์

ภาคผนวก

1. ใบงานที่ 1

ใบงานที่ 1

ชื่อ..... ชั้น.....

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ทับภาพของที่มีประโยชน์
ทำเครื่องหมาย ✕ ทับสิ่งของที่ไม่มีประโยชน์

1	ภาพดินสอ	6	ภาพผลไม้
2	ภาพดอกไม้ไฟ	7	ภาพลูกอม
3	ภาพน้ำอัดลม	8	ภาพปืน
4	ภาพดินสอสี	9	ภาพนม
5	ภาพไม้บรรทัด	10	ภาพถุงเท้า

2. ใบงานที่ 2

ใบงานที่ 2

ชื่อ..... ชั้น.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนวาดภาพสิ่งของเครื่องใช้ที่มีความจำเป็นและมีประโยชน์
ในชีวิตประจำวันอย่างน้อย 5 ภาพ

3. ใบงานที่ 3

ใบงานที่ 3

ชื่อ..... ชั้น.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนแสดงความคิดเห็น ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ในการร่วมกิจกรรมร้านขายของ ฉันรู้สึกอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. สิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นและมีประโยชน์ที่ฉันชอบที่สุดคืออะไร
เพราะอะไรจึงชอบ

.....

.....

.....

.....

แผนจัดการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง จิตสาธารณะ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้ การช่วยเหลือและการแบ่งปัน ตลอดจนสามารถให้การช่วยเหลือแบ่งปันแก่เพื่อนและผู้อื่นได้ตามความเหมาะสมกับสถานะของตนเอง

สาระการเรียนรู้

1. การแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน
2. การช่วยเหลือเพื่อนและผู้อื่นในชุมชนใกล้ตัว

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1 ความพอประมาณ

รู้จักศักยภาพของตนเอง ในการแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่นในด้านต่าง ๆ โดยที่ไม่ทำให้ตัวเองเดือดร้อน

1.2 ความมีเหตุผล

รู้ว่าการช่วยเหลือ การแบ่งปันให้เพื่อนและผู้อื่นเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีและทำให้ทั้งผู้ให้และผู้รับมีความสุข

1.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

การมีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนและผู้อื่นทำให้เกิดความสามัคคีอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในสังคม

2. คุณธรรมกำกับความรู้

2.1 เจื้อนไขคุณธรรม

การเสียสละ ความไม่เห็นแก่ตัว ความสามัคคี การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีสติปัญญา

2.2 เจื้อนไขความรู้

- มีความรอบคอบในการใช้ชีวิต คิดถึงผู้อื่น
- รู้จักวิธีการช่วยเหลือ และแบ่งปันที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

ครูยกตัวอย่างบุคคลที่เป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องการเสียสละช่วยเหลือผู้อื่น ทั้งในห้องเรียน โรงเรียน ชุมชน หรือจากข่าวหนังสือพิมพ์ ให้นักเรียนได้รู้จัก และแสดงความคิดเห็น

ขั้นให้ประสบการณ์

1. ครูเล่านิทานเรื่อง เพื่อนของฉัน
2. ให้นักเรียนช่วยกันคิดว่าตัวละครในเรื่องมีใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไร
3. ครูและนักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวละครแต่ละตัวว่าใครมีนิสัยอย่างไร
4. ตัวละครตัวไหนที่สมควรนำมาเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง
5. ให้นักเรียนอ่านกลอน "การช่วยเหลือแบ่งปัน" พร้อมวาดภาพประกอบ
6. นำผลงานของนักเรียนมาติดบนป้ายนิเทศ

ขั้นสรุป

การช่วยเหลือแบ่งปันกันเป็นสิ่งที่ดี นักเรียนต้องรู้ตนเองว่าตนเองมีความสามารถในการแบ่งปันให้ผู้อื่นได้แค่ไหนและอย่างไร การช่วยเหลือแบ่งปันทำให้ สร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนและทุกคนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. นิทาน ภาพบุคคลตัวอย่าง
2. กลอน การช่วยเหลือแบ่งปัน
3. ห้องสมุด โรงเรียน ชุมชน บุคคลในโรงเรียน หรือชุมชน

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดผล

1. สังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม
2. การตรวจผลงาน (การวาดภาพ)

เครื่องมือวัดผล

แบบสังเกตพฤติกรรม

เกณฑ์การประเมินผล

นักเรียนได้คะแนน ร้อยละ 80 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

ภาคผนวก

1. กลอน การช่วยเหลือแบ่งปัน

การช่วยเหลือแบ่งปัน

มีใครไหนเคยบ้าง	ลืมนำยางลบมาใช้
เพื่อนฝูงก็เห็นใจ	ให้ขอยืมเพราะลืมจริง
นั่นแหละเขาเอื้อเฟื้อ	เผื่อแผ่ให้เต็มใจยิ่ง
เราต้องถือเป็นสิ่ง	ควรจดจำและทำตาม
ช่วยเหลือกันและกัน	เป็นน้ำใจอันงดงาม
มีค่าเหลือเมื่อยาม	ที่ขาดแคลน แสนล้ำค่า
ของกินและของใช้	แบ่งให้เพื่อนยามจำเป็น
ทุกคนก็จะเห็น	ว่าเราดีมีคุณธรรม

2. นิทานเรื่อง เพื่อนของฉัน

นิทานเรื่อง เพื่อนของฉัน

ในห้องเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 /1 ครูให้นักเรียนทำใบงานเกี่ยวกับรายรับ-รายจ่าย แพรนึ่งใกล้กับออมซึ่งลืมเอายางลบมา แพรจึงเอายางลบให้ยืม ทำให้ออมทำงานเสร็จทันเวลาที่กำหนด ส่วนดินสอของฟิล์มหักทำให้ไม่มีดินสอใช้ฟิล์มขอยืมใบบัวแต่ใบบัวบอกว่า "ไม่ได้หรอก" ยืมไปเดี่ยวของเราหมดเร็ว กว่าที่ฟิล์มจะไปยืมดินสอคนอื่นมาได้ก็เสียเวลานาน ทำให้ฟิล์มทำงานไม่เสร็จทันเวลา

2. แบบสังเกตพฤติกรรม

เลขที่	ความสนใจ			การแสดงออก			การมีส่วนร่วม			ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์			รวม คะแนน	ผ่าน	ไม่ ผ่าน
	ระดับคุณภาพ			ระดับคุณภาพ			ระดับคุณภาพ			ระดับคุณภาพ					
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3			

คำชี้แจง ระดับคุณภาพ 1 หมายถึง พอใช้

 2 หมายถึง ดี

 3 หมายถึง ดีมาก

นักเรียนได้คะแนน ร้อยละ 80 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ช่วงชั้นที่ 1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

กลุ่มสาระ คณิตศาสตร์
"การใช้เงิน"

กลุ่มสาระ สุขศึกษา และพลศึกษา
"สิ่งแวดล้อมกับชีวิต"

แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
เรื่อง การใช้เงิน
กลุ่มสาระ คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

วิเคราะห์ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้

ว 8.1(8) ศ 1.1(1)(3) ศ 2.1(2)(4) พ 3.1(1) ค 1.1(1)(3) ค 1.3(1) ค 2.1(2)
ค 2.3(1) ค 6.1(1)(2) ค 6.2(1) ค 6.4(1) ค 6.5(1) ท 1.1(1) ท 2.1(1)(2)
ท 3.1(2) ท 4.1(1)(3) ส 1.1(2) ส 1.2 (1)(2) ส 3.1 (1)(2)(3)(4)

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. นักเรียนนำความรู้เกี่ยวกับเงินไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้
2. นักเรียนรู้คุณค่าของเงินและนำไปใช้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสมกับตนเอง

สาระการเรียนรู้

การใช้เงินอย่างคุ้มค่าและเหมาะสมกับตนเอง

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1 ความพอประมาณ

รู้ตนเองมีรายได้มากน้อยเพียงใด มีรายจ่ายที่จำเป็นเพียงใด และเหมาะสมกับอัตภาพหรือไม่อย่างไร

1.2 ความมีเหตุผล

การใช้เงินให้เหมาะสมกับฐานะความเป็นอยู่ของตนเองและตามความจำเป็นทำให้ชีวิตมีความสุข

1.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

การใช้จ่ายเงินให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่ของตนไม่ก่อให้เกิดหนี้และอาจจะมีเงินออมไว้ใช้เมื่อจำเป็น

2. คุณธรรมกำกับความรู้

2.1 เจียมใจคุณธรรม

ประหยัด มีความเพียร อดทนในการเก็บออม ใช้สติปัญญาในการใช้จ่าย

2.2 เจียมใจความรู้

รอบรู้เกี่ยวกับสินค้า รอบคอบในการใช้จ่าย

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

แบ่งกลุ่มโดยให้นักเรียนร้องเพลงรวมเงิน (กลุ่มละ 5 คน)

ขั้นให้ประสบการณ์

1. ครูนำแผนภาพราคาสินค้า พร้อมระบุราคาของสินค้าแต่ละชนิดมาให้นักเรียนดู
2. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าสินค้าชนิดใดควรซื้อและไม่ควรซื้อ เพราะเหตุใด
3. ครูกำหนดสถานการณ์ ดังนี้ หนูนิตจะไปทัศนศึกษาที่สวนสัตว์ 1 วัน หนูนิตต้องเตรียมตัวซื้อของที่นำไปทัศนศึกษาในวันพรุ่งนี้ ถ้าหนูนิตมีเงิน 20 บาท หนูนิตจะซื้ออะไรบ้าง เพราะเหตุใด ให้แต่ละกลุ่มช่วยหนูนิตคิด
4. ให้แต่ละกลุ่มเขียนชื่อสินค้าที่หนูนิตซื้อลงในกระดาษ แล้วให้แต่ละกลุ่มออกมารายงานหน้าชั้นเรียน

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงการเลือกซื้อสินค้าของแต่ละกลุ่มว่ามีความจำเป็นเพียงใด คุ่มค่าและเหมาะสมกับตนเองหรือไม่
2. การเป็นอยู่ของแต่ละคนมีความแตกต่างกัน การรู้จักใช้เงินให้เหมาะสมกับตนเอง เป็นการไม่ก่อหนี้และยังอาจทำให้เกิดเงินออมอีกด้วย
3. ให้นักเรียนทำใบงาน การเลือกซื้อสินค้า
4. ครูตรวจใบงาน และเก็บผลงานไว้ในแฟ้มผลงานของนักเรียน

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. เพลงรวมเงิน
2. แผนภาพสินค้าชนิดต่างๆ
3. กระดาษ
4. ใบงาน

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตการแสดงความคิดเห็น
2. สังเกตกระบวนการกลุ่ม
3. ตรวจผลงาน

เพลงรวมเงิน

รวมเงินรวมเงินให้ดี รวมเงินวันนี้อย่าให้มีผิดพลาด
ผู้หญิงนั้นเป็นเหรียญบาท (ซ้า)
ผู้ชายเก่งกาจเป็นห้าสิบลสตางค์ (ซ้า)

ครู : ให้นักเรียนรวมเงินเป็น 3 บาท
(ครูบอกจำนวนเงินที่ต้องการเพื่อให้นักเรียนจัดกลุ่มได้ตามจำนวน 5-6 คน)

ใบงาน การเลือกซื้อสินค้า

คำสั่ง ให้นักเรียนเลือกซื้อสิ่งของที่จำเป็นต่อตนเองหนึ่งอย่างบอกเหตุผล พร้อมทั้งวาดภาพและระบายสีให้สวยงาม

สินค้าที่นักเรียนเลือกซื้อคือ.....
มีความจำเป็นต่อนักเรียนอย่างไร

แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
เรื่อง สิ่งแวดล้อมกับชีวิต
กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

วิเคราะห์ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้

ว 2.1(1) ว 2.2(1)(2) ส 3.1(3)(4) ส 4.1(2) ง 1.1(4)(5) ง 1.2(2)(5) ง 3.1(3)
ศ 1.1(1) ศ 1.1(5)(6) ศ 2.1(2) ศ 3.1(1)(2)(3)(5) พ 4.1(1)(2)(6)
ค 6.2(1) ท 1.1(3) ท 3.1(1)(2) ท 4.1(3) ท 4.2(1)(3)

ผลเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. นักเรียนสามารถแยกสิ่งแวดล้อมที่ดีและไม่ดีได้
2. มีความชื่นชมภูมิใจในการทำให้สิ่งแวดล้อมรอบตัวดีได้
3. นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นต่อภาพที่กำหนดให้ได้

สาระการเรียนรู้

สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิต เราควรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ดีเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเองและสังคม

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1 ความพอประมาณ

รู้จักสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ว่ามีอะไรบ้าง คุณภาพเป็นอย่างไร

1.2 ความมีเหตุผล

รู้ว่าการดำเนินชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีจะมีสุข รู้สาเหตุที่ทำให้เกิดสภาพเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม และรู้วิธีการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดี

1.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

สร้างนิสัยในการรู้จักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2. คุณธรรมกำกับความรู้

2.1 เจื้อนไขคุณธรรม

รักษาสีงแวดล้อม ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยการมีส่วนร่วมดูแลรักษาสีงแวดล้อม

2.2 เจื่อนไขความรู้

รอบรู้วิธีการและรอบคอบในการรักษาสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาวะที่ดี ไม่เป็นพิษ/โทษ

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. อ่านแผนภูมิเพลง ช่วยกันเก็บ ตามครูแล้วอ่านพร้อมกัน 1 เทียว
2. ครูร้องเพลงให้ฟัง 1 เทียว นักเรียนร้องตามครู 1 เทียว
3. ทุกคนคิดทำประกอบเพลง ช่วยกันเก็บ ตามความคิดของตนเอง ตามเพลงที่ร้องพร้อมกัน

ขั้นให้ประสบการณ์

1. ครูนำแผนภูมิภาพให้นักเรียนดู 2 ภาพ (เป็นภาพที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายและภาพบ้านเรือนที่แออัด รถยนต์สัญจรมากมาย)
2. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม โดยให้แต่ละกลุ่มแสดงความคิดเห็นที่มีต่อภาพว่าเกิดผลเสียต่อตัวเราอย่างไรบ้าง
3. ส่งตัวแทนของกลุ่มนำเสนอความคิดเห็นของกลุ่มหน้าชั้นเรียน

ขั้นสรุป

1. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปถึงการมีสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อชีวิตประจำวันของคนเรา ทำให้มีสุขภาพอนามัยที่ดีต่อตนเองและสังคมบ้านเมืองสะอาดน่าอยู่

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. แผนภูมิภาพ
2. เพลง ช่วยกันเก็บ
3. ใบงาน ที่ 1, 2

การวัดผลประเมิน

ตรวจใบงานที่ 1

เกณฑ์การประเมินเรื่องการแยกสิ่งแวดล้อมถูกต้อง

ร้อยละ 80 = 4

ร้อยละ 60 = 3

ร้อยละ 40 = 2

ต่ำกว่า ร้อยละ 40 = 1

เกณฑ์การประเมินใบงานที่ 2

เกณฑ์การประเมินการวาดภาพตามใบงานที่ 2

วาดภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีได้สวยงามเกินกว่าร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์การประเมิน

ใบงานที่ 2
เรื่อง ภาพสิ่งแวดล้อม

ชื่อ.....ชั้น.....
คำชี้แจง ให้นักเรียนวาดภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี สวยงาม ลงในกรอบสี่เหลี่ยมนี้

แผนภูมิเพลง
"ช่วยกันเก็บ"

(ทำนองคุณลำไย)

ยังจำไม่เคยลืมเลือน ทั้งเพื่อนและฉันถูกใช้ ผู้คนนำพวกฉันไปทิ้งฉันไว้
ไม่เคยเหลียวแล

(พูด) กระป๋อง ขลุ่ยพลาสติก หลอดกาแฟ ตัวฉันแทบแย่ เกลื่อนกลาด
มากมาย เด็กๆ เก็บกันเร็วไว บ้านเมืองจะได้สดใสสะอาดตา

แบบสังเกตพฤติกรรมขณะทำงานกลุ่มและการอภิปรายในชั้นเรียน

ชั้น.....ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

กลุ่มสาระ.....

หน่วยการเรียนรู้.....

สถานภาพของผู้ประเมิน

☐ ตนเอง ☐ เพื่อน ☐ ผู้ปกครอง ☐ ผู้สอน ☐ ผู้สนใจ

คำชี้แจง ให้กรอกคะแนนการประเมินตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดไว้ตามความเป็นจริง

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติอยู่ในระดับดีเยี่ยม ให้ 5 คะแนน

ปฏิบัติอยู่ในระดับดีมาก ให้ 4 คะแนน

ปฏิบัติอยู่ในระดับดี ให้ 3 คะแนน

ปฏิบัติอยู่ในระดับพอใช้ ให้ 2 คะแนน

ปฏิบัติอยู่ในระดับต้องปรับปรุง ให้ 1 คะแนน

เลขที่	ชื่อ-สกุล	รายการประเมิน				รวม 20 คะแนน	ผ่าน / ไม่ผ่าน
		การแสดงความคิดเห็น	การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	ความร่วมมือกับกลุ่ม	ความตั้งใจในการทำงาน		

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

"ภูมิใจในตนและชุมชนของเรา"

กลุ่มสาระ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ตัวอย่าง
หน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
"ภูมิใจในตนและชุมชนของเรา"

1. ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ภูมิใจในตนและชุมชนของเรา

2. กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

3. วิเคราะห์ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้

ส 2.1 (1)	ส 3.1 (1)(2)(3)(4)	ส 3.2 (1)(2)	ส 4.1 (2)(3)	ส 4.2 (2)(3)
ส 5.2 (1)(2)(3)(4)	ท 1.1 (1)	ท 2.1 (1)	ท 3.1 (1)(2)	ท 4.1 (1)(2)(3)
ท 4.2 (1)(2)(3)	ท 5.1 (1)	ง 1.1 (4)(5)	ง 1.2 (2)	ง 3.1 (3)
ค 1.1 (1)	ค 1.2 (1)(3)	ค 1.3 (1)	ค 1.4 (1)	ค 2.1 (2)
ค 2.2 (2)	ค 2.3 (1)	ค 5.1 (1)(2)	ค 6.1 (1)(2)	ค 6.2 (1)
ค 6.3 (1)	ค 6.4 (1)	ค 6.5 (1)	พ 2.1 (1)(3)	พ 3.2 (2)(4)
พ 4.1 (1)(4)(6)	พ 5.1 (1)(2)	ศ 1.1 (3)(6)	ศ 1.2 (2)	ศ 2.1 (6)
ว 2.2 (1)(2)	ว 5.1 (3)	ต 1.1(1)(3)(4)	ต 1.2(4)	ต 1.3(1)

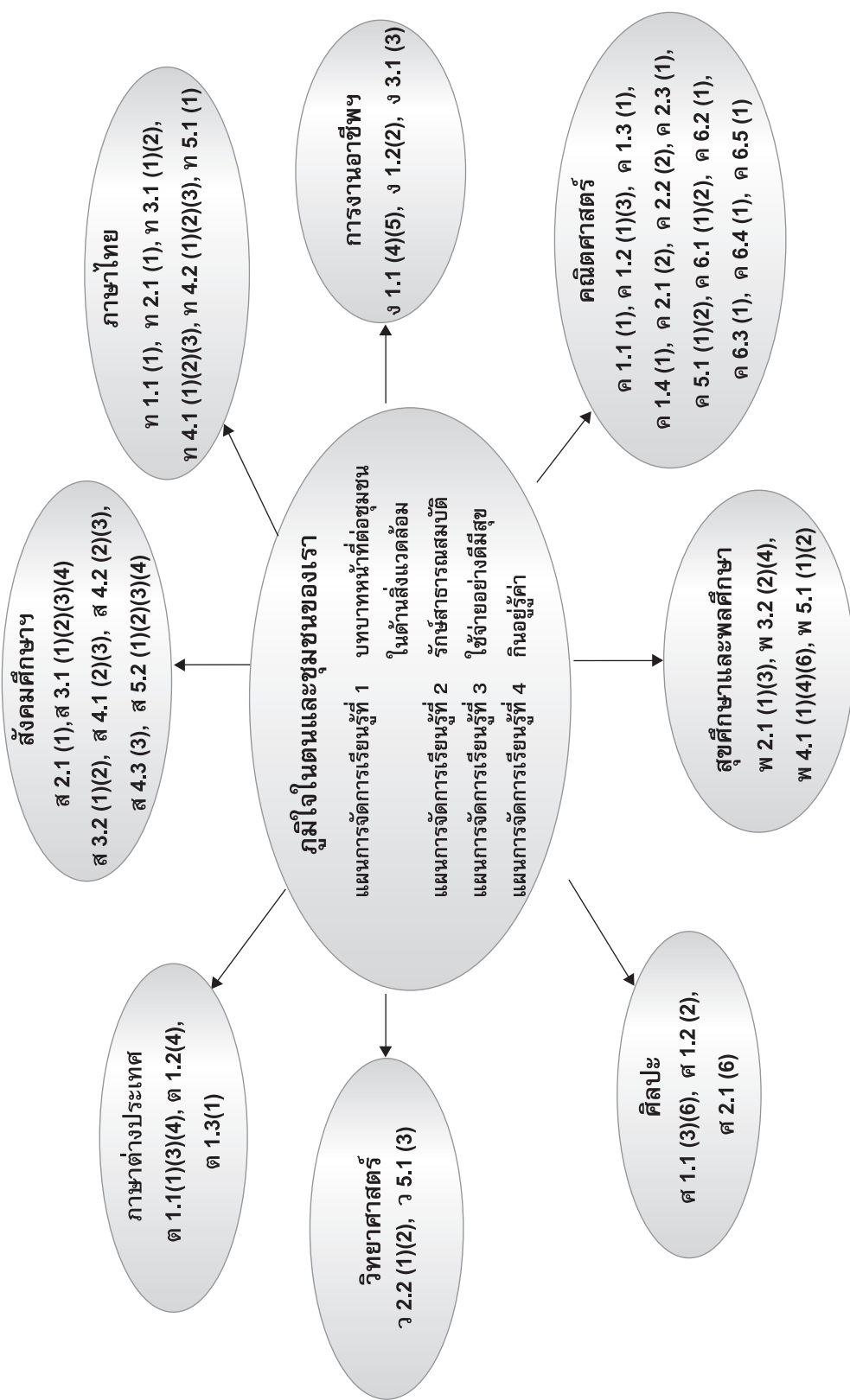
4. คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้

ศึกษาบทบาทหน้าที่ของนักเรียนที่มีต่อการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนทั้งที่เป็นสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น พร้อมตระหนักและเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนเอง สำรวจรายได้ของตนเองและครอบครัว จดบันทึกรายจ่ายของตนเอง วิธีการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และความสมดุลของรายรับรายจ่าย การปฏิบัติตนในการเลือกบริโภคและการใช้สิ่งของเครื่องใช้อย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อนักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสมดุล และมีความภาคภูมิใจในตนเองและชุมชน

5. แผนการจัดการเรียนรู้

- 5.1 บทบาทหน้าที่ต่อชุมชนในด้านสิ่งแวดล้อม
- 5.2 รัชสารัตนสมบัติ
- 5.3 ใช้จ่ายอย่างเป็นสุข
- 5.4 กินอยู่รู้ค่า

ผังโน้ตค้นหน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 “ปฏิบัติตนดี มีความพอเพียง”

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

เรื่อง บทบาทหน้าที่ต่อชุมชนในด้านสิ่งแวดล้อม

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้ ปฏิบัติ และเห็นประโยชน์ในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

สาระการเรียนรู้

1. คุณค่าของสิ่งแวดล้อมในชุมชน
2. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
3. บทบาทหน้าที่ของนักเรียนที่มีต่อชุมชนในเรื่องสิ่งแวดล้อม

การบูรณาการกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1 ความพอประมาณ

รู้จักสำรวจสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชนของตนเองว่ามีอะไรบ้างมีสภาพเป็นอย่างไร มีการดูแลบำรุงรักษาอย่างไร และแต่ละคนสามารถที่จะมีส่วนร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมได้อย่างไรบ้าง

1.2 ความมีเหตุผล

รู้สาเหตุและปัญหาของสิ่งแวดล้อมในชุมชนว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร และส่งผลต่อตนเอง ครอบครัวและคนในชุมชนอย่างไรบ้าง

1.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

ตระหนักและเห็นความสำคัญต่อการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน รู้ว่าสิ่งแวดล้อมมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของตนเอง ดังนั้นทุกคนจึงควรมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

2. คุณธรรมกำกับความรู้

2.1 เจื้อนไขคุณธรรม

การเสียสละ มีความขยัน อดทน การเห็นประโยชน์แก่ส่วนรวม มีสติ และใช้ปัญญา ในการช่วยกันร่วมรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน

2.2 เจื้อนไขความรู้

รู้วิธีการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างถูกต้องและเหมาะสม รอบคอบ ในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนดูภาพการเกิดอุทกภัยในจังหวัดต่างๆ ในหนังสือพิมพ์ เช่น ภาพน้ำท่วม ภาพน้ำป่าไหลหลาก ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่ามีความรู้สึกอย่างไร นักเรียนเคยเห็นภาพที่ไหนอีกบ้าง
2. ครูให้นักเรียนสำรวจว่าในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่มีอะไรบ้างที่เป็นสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งสิ่งที่มีชีวิตและสิ่งที่ไม่มีชีวิต
3. แบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 4 - 5 คน ครูแจกรูปภาพสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชน เช่น วัด บ้าน สวนสาธารณะ โรงเรียน แม่น้ำ คลอง บึง อย่างละ 4 - 5 ใบ จากนั้นให้นักเรียนเข้ากลุ่มตามรูปภาพที่ได้รับ

ขั้นให้ประสบการณ์

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาค้นคว้าประโยชน์ วิธีการอนุรักษ์และบทบาทหน้าที่ของตนเองที่ควรปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อมตามรูปภาพสิ่งแวดล้อมที่แบ่งกลุ่ม โดยศึกษาจากหนังสือพิมพ์และสอบถามจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนในด้านต่าง ๆ อาทิ ผู้ใหญ่บ้าน พระสงฆ์ เป็นต้น
2. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงาน

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปคุณค่าของสิ่งแวดล้อมทั้งที่เกิดเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นและบทบาทหน้าที่ของนักเรียนในด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เข้าใจว่าในชุมชนของเรามีสิ่งแวดล้อมที่ต้องใช้และพึ่งพาอาศัยร่วมกัน ฉะนั้นทุกคนต้องมีหน้าที่ดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพที่ดี มีการอนุรักษ์ไว้ ไม่ทำลาย
2. นักเรียนแต่ละคนเขียนบันทึกเกี่ยวกับความภูมิใจต่อบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อชุมชนในการดูแลและรักษาสิ่งแวดล้อม

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. รูปภาพสิ่งแวดล้อม
2. หนังสือพิมพ์
3. ภาพน้ำท่วม
4. บุคคลผู้มีส่วนร่วมในชุมชน
5. สภาพแวดล้อมของชุมชน

การวัดผลและประเมินผล

วิธีวัดผล

1. สังเกตพฤติกรรมนักเรียน
2. ประเมินผลงาน
3. ตรวจผลงาน

เครื่องมือที่ใช้ประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน
2. แบบประเมินผลการปฏิบัติงาน

ภาคผนวก

- ## 1. แบบสังเกตพฤติกรรม

แบบสังเกตพฤติกรรม

เลขที่	ความสนใจ			การแสดงออก			การมีส่วนร่วม			ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์			รวมคะแนน	ผ่าน	ไม่ผ่าน
	ระดับคุณภาพ			ระดับคุณภาพ			ระดับคุณภาพ			ระดับคุณภาพ					
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3			

คำชี้แจง	ระดับคุณภาพ 1	หมายถึง	พอใช้
	2	หมายถึง	ดี
	3	หมายถึง	ดีมาก

นักเรียนได้คะแนน ร้อยละ 80 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน

ที่	ชื่อ - สกุล	ความถูกต้อง ของเนื้อหา			ความคิด สร้างสรรค์			วิธีการ นำเสนอ			การยอมรับ ผลงาน			รวม 20 คะแนน	หมายเหตุ
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3		
1															
2															
3															
4															
5															
6															
7															
8															
9															
10															

เกณฑ์ในการให้คะแนน

- การนำเสนอผลงาน ผู้ที่ได้ระดับ 3 ขึ้นไป ถือว่าผ่าน
เกณฑ์การประเมิน
คะแนน 16 - 20 หมายถึง ระดับ ดีมาก = 4
คะแนน 13 - 15 หมายถึง ระดับ ดี = 3
คะแนน 10 - 12 หมายถึง ระดับ พอใช้ = 2
คะแนนต่ำกว่า 10 หมายถึง ระดับ ปรับปรุง = 1

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง รักษาสาธารณสมบัติ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้ ปฏิบัติตน บำเพ็ประโยชน์ในการดูแลรักษาสาธารณสมบัติได้อย่างเหมาะสมกับ
ศักยภาพของแต่ละคนอย่างมีเหตุผล และยั่งยืน

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายและประโยชน์ของสาธารณสมบัติ
2. วิธีการดูแลรักษาสาธารณสมบัติ

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1 ความพอประมาณ

รู้จักสำรวจสภาพของสาธารณสมบัติที่มีอยู่ในโรงเรียนและในชุมชนว่ามีอะไรบ้าง

1.2 ความมีเหตุผล

รู้หาสาธารณสมบัติแต่ละอย่างได้มาอย่างไร มีประโยชน์อย่างไรต่อตนเองและชุมชน
ถ้าไม่มีจะเป็นอย่างไร จะได้รู้คุณค่าของสิ่งต่างๆ

1.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

การช่วยกันดูแลรักษาสาธารณสมบัติ ทำให้สมบัติของส่วนรวมมีความคงทน
ใช้ได้นาน เป็นประโยชน์ของส่วนรวม

2. คุณธรรมกำกับความรู้

2.1 เจื้อนไขคุณธรรม

ความมีน้ำใจ ความสามัคคี ความรับผิดชอบต่อชุมชน

2.2 เจื้อนไขความรู้

รู้จักประโยชน์และวิธีการดูแลสาธารณสมบัติในชุมชนอย่างรอบคอบ เหมาะสม

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนร้อง เพลง บัด กวาด เช็ด ถู
2. ให้นักเรียนบอกสถานที่อยู่ในเนื้อเพลง ครูเขียนชื่อสถานที่ที่นักเรียนบอกไว้ที่
กระดานดำ

ขั้นให้ประสบการณ์

1. ครูอธิบายถึงความหมายและประเภทของสาธารณสมบัติว่ามีอะไรบ้าง
2. แบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม ให้สำรวจสภาพสาธารณะของส่วนรวม ในชุมชน ที่โรงเรียนตั้งอยู่ ดังนี้
กลุ่มที่ 1 สำรวจสาธารณสมบัติที่วัดใกล้โรงเรียน
กลุ่มที่ 2 สำรวจสาธารณสมบัติที่สวนสาธารณะในชุมชน
กลุ่มที่ 3 สำรวจสาธารณสมบัติที่ริมคลอง
3. ให้ตัวแทนของนักเรียนแต่ละกลุ่ม นำข้อมูลที่ได้มานำเสนอและสนทนาในเรื่องต่าง ๆ ของสาธารณสมบัติ ดังนี้
 - 3.1 สภาพชำรุดหรือความไม่สะอาดของสาธารณสมบัติ
 - 3.2 วิธีการรักษาความสะอาดและการรักษาสภาพของสาธารณสมบัติให้ใช้ประโยชน์ได้
 - 3.3 การรักษาสภาพของสาธารณสมบัติเพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้ ครูพานักเรียนไปฝึกทำความสะอาดสาธารณสมบัติในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ และช่วยกันปลูกดอกไม้ที่หาง่ายในท้องถิ่นบำรุงรักษาไม้ดอกไม้ประดับให้สวยงามยิ่งขึ้น
 - 3.4 ให้นักเรียนเขียนเรียงความ เรื่องการรักษาความสะอาดสาธารณสมบัติ
 - 3.5 ให้นักเรียนวาดภาพ การบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวมโดยรักษาความสะอาดสาธารณสมบัติ

ขั้นสรุป

1. ครูสรุปการรักษาสาธารณสมบัติที่มีอยู่ให้คงทนสวยงามเป็นการประหยัดรายจ่ายของประเทศและทำให้ทุกคนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์ อย่างคุ้มค่า
2. ครูกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการดูแลรักษาสาธารณสมบัติเป็นบุคคลที่สมควรยกย่อง และมีความภาคภูมิใจในตนเอง

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. อุปกรณ์ทำความสะอาด
2. แผนภูมิเพลง บัด กวาด เช็ด ถู
3. สถานที่จริง เช่น สนามเด็กเล่น วัด โรงเรียน แม่น้ำ ลำคลอง

การวัดผลและประเมินผล

วิธีวัดผล

1. ประเมินการทำงานกลุ่ม
2. การตรวจผลงาน โดยการสังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกันทำความสะอาด

เครื่องมือที่ใช้ประเมินผล

1. แบบประเมินการทำงานกลุ่ม

ภาคผนวก

เพลง ปัด กวาด เช็ด ถู

ผู้แต่ง นางสาวอุทัยวรรณ อดทน

(สร้อย)

มา มา มา พวกเรามา ปัด กวาด เช็ด ถู

วัดวาของเราน่าดู (ซ้ำ)	ปัด กวาด เช็ด ถู อยู่ตลอดเวลา (สร้อย)
โรงเรียนของเราน่าดู (ซ้ำ)	ปัด กวาด เช็ด ถู อยู่ตลอดเวลา (สร้อย)
ลำคลองของเราน่าดู (ซ้ำ)	ปัด กวาด เช็ด ถู อยู่ตลอดเวลา (สร้อย)
บ้านเมืองของเราน่าดู (ซ้ำ)	ปัด กวาด เช็ด ถู อยู่ตลอดเวลา (สร้อย)

แบบประเมินการทำงานกลุ่ม

การทำการกิจกรรมกลุ่ม	ผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ		
	ดีมาก (4)	ดี (3)	ปานกลาง (2)
1. การแบ่งงานในกลุ่มชัดเจน			
2. การร่วมมือกันทำการกิจกรรม			
3. การร่วมแสดงความคิดเห็น			
4. การรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน			
5. ร่วมกันสรุปประเด็นปัญหา			
คะแนนที่ได้รับ			

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

(ลงชื่อ).....

()

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ใช้จ่ายอย่างมีความสุข

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้ ปฏิบัติตน และเห็นประโยชน์ในการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และการรักษาสมดุลของรายรับและรายจ่าย

สาระการเรียนรู้

การเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายของนักเรียนเพื่อความเป็นอยู่อย่างพอเพียง

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1 ความพอประมาณ

รู้ที่มาของรายได้ของตนเองและครอบครัว ประเมินการใช้จ่ายของตนเองได้
เหมาะสมกับฐานะความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัว

1.2 ความมีเหตุผล

เข้าใจผลที่ได้รับจากการใช้จ่ายที่สมดุลกับรายได้และผลจากการใช้จ่ายเกินตัว

1.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

รู้วิธีการลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและนำไปใช้ในการดำรงชีวิต

2. คุณธรรมกำกับความรู้

2.1 เจื้อนไขคุณธรรม

มีวินัยทางการเงิน มีสติยังคิดในการใช้จ่ายแต่ละครั้ง ทำบุญแบ่งปัน

2.2 เจื้อนไขความรู้

รอบคอบในการใช้จ่าย โดยรู้วิธีการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และวิธีการทำบันทึก
การรับจ่ายประจำวัน

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

- ให้นักเรียนตอบแบบสำรวจรายได้ของตนเองและครอบครัวพร้อมทั้งบอกถึงแหล่งที่มาของรายได้ครูสนทนากับนักเรียนถึงรายจ่ายของตนเองและครอบครัวในแต่ละวัน
- นักเรียนทุกคนร่วมกันร้องเพลงความพอเพียง

ขั้นให้ประสบการณ์

1. ครูอธิบายถึงความหมายประเภทของค่าใช้จ่าย และที่มาของรายได้จากประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวัน
2. ให้นักเรียนอธิบายถึงรายการรับจ่ายของตนเอง ในแต่ละวัน ว่ามีอะไรบ้าง
3. ครูอธิบายถึงวิธีการ จัดทำบันทึกการรับ - จ่ายเงิน โดยยกตัวอย่างรายรับ - รายจ่ายของนักเรียนมาทำบันทึกประกอบการอธิบาย
4. ให้นักเรียนจัดทำบันทึกการรับ - จ่ายของตนเอง ใน 1 สัปดาห์ เปรียบเทียบ รายรับกับรายจ่าย ว่าสมดุลกันหรือไม่ ในแต่ละวัน
5. ให้นักเรียนแต่ละคนบอกเล่าถึงที่มาของการมีรายได้จากการสัมภาษณ์บุคคล ที่ตนรู้จักใกล้ชิด
6. ให้นักเรียนอธิบายถึงวิธีการลดค่าใช้จ่าย และการเพิ่มรายได้ของตนเอง จากการ สอบถามผู้ปกครอง ครูอธิบายถึงผล ของการมีค่าใช้จ่ายและรายได้ที่สมดุลและ ไม่สมดุล

ขั้นสรุป

1. นักเรียนบอกประโยชน์การบันทึกการรับ-รายจ่ายเพื่อ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ของตนเองให้เกิดความสมดุล และพัฒนาชีวิตอย่างยั่งยืน
2. ครูเน้นให้นักเรียนเข้าใจสภาพครอบครัวและความพยายามมุ่งมั่นที่จะพัฒนา คุณภาพชีวิตของตนและครอบครัวให้ดีขึ้น ด้วยการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ และ รู้จักออม

สื่อ

1. เพลง
2. สื่อใกล้ตัว เช่นอุปกรณ์การเรียน
3. แหล่งการเรียนรู้
4. บุคคลในชุมชน

การวัดผลและประเมินผล

วิธีวัดผล

1. การตรวจผลงาน
2. การสังเกตพฤติกรรมค่าใช้จ่าย - เงิน

เครื่องมือวัดผล

1. แบบประเมินผล การนำเสนอผลงาน

เพลงความพอเพียง

ความพอเพียงคู่เคียงประชา
ร่วมสร้างทางชีวิต ลดวิกฤตสังคม
ด้วยการน้อมนำร่วมทำความดี
เพื่อเราทุกคนหลุดพ้นอบาย

รวมกันฟันฝ่า แก้ปัญหาเศรษฐกิจ
ด้วยการระดมสร้างสมคุณธรรม
ช่วยกันน้องพี่หลีกหนีความจน
เพื่อเราทั้งหลายอยู่ดีมีสุข

คำร้อง โดย นางสาวอินทิรา พันสด
ทำนอง เพลงมาร์ช

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง กินอยู่รู้ค่า

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้วิธีการเลือกบริโภคสินค้าและบริการที่ใช้ในชีวิตประจำวันและปฏิบัติตนในการใช้สินค้าและบริการได้อย่างประหยัดและคุ้มค่า

สาระการเรียนรู้

การเลือกและใช้สินค้าและบริการที่ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างประหยัดและคุ้มค่า

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1 ความพอประมาณ

- รู้จักการรับรายจ่ายของตนเองและครอบครัว
- รู้จักประเภทและประโยชน์ของสินค้าและบริการที่เหมาะสมกับตนเองและครอบครัว

1.2 ความมีเหตุผล

- คำนึงถึงความจำเป็นและประโยชน์ของสินค้าและบริการต่างๆ
- การเปรียบเทียบราคาและคุณภาพของสินค้าและบริการที่มีในตลาด ก่อนที่จะตัดสินใจซื้อจะทำให้ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า

1.3 มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

เห็นความสำคัญของการบริโภคสินค้าและบริการที่เหมาะสมกับตนและสถานการณ์ จะทำให้ตนเองและครอบครัวมีความสุขอย่างยั่งยืน

2. คุณธรรมกำกับความรู้

2.1 เกื้อหนุนคุณธรรม

การประหยัด มีสติปัญญาในการกินอยู่

2.2 เกื้อหนุนความรู้

รอบรู้วิธีการเลือกใช้สินค้าและบริการอย่างประหยัดและรอบคอบในการใช้สินค้าและบริการอย่างคุ้มค่า

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ครูนำแผ่นปลิวโฆษณาสินค้าและรูปภาพเกี่ยวกับสินค้าและบริการมาให้ให้นักเรียนดู
2. นักเรียนยกตัวอย่างสินค้าและบริการที่ใช้ในชีวิตประจำวันและร่วมสนทนากับครูถึงประโยชน์ที่ได้รับจากสินค้าและบริการนั้น

ขั้นให้ประสบการณ์

1. ครูอธิบายถึงความหมายและประเภทของสินค้าและบริการจากซองเปล่าสินค้าที่ใช้แล้ว
2. ครูอธิบายถึงหลักการเลือกบริโภคและการใช้สินค้าและบริการอย่างคุ้มค่าจากการเปรียบเทียบราคาและคุณภาพจากสื่อของจริง รูปภาพ
3. ให้นักเรียนสำรวจราคาสินค้าที่ตนสนใจจากท้องตลาดเปรียบเทียบกับสินค้าที่มีจำหน่ายในสหกรณ์โรงเรียน
4. นักเรียนแบ่งกลุ่มตามชนิดของสินค้าและบริการที่นักเรียนสนใจ 4 - 5 กลุ่ม ศึกษาจากบทเรียนสำเร็จรูป สื่อช่วยสอน หรือจากหนังสือเรียนที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้อง แล้วร่วมกันอภิปรายถึงเหตุผลที่เลือกบริโภคและใช้สินค้าแต่ละชนิด

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปวิธีการเลือกบริโภคสินค้าและบริการที่ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างประหยัดและคุ้มค่า ครูเน้นพฤติกรรมของนักเรียนเรื่องการวางแผน การใช้จ่ายว่าเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้นักเรียนใช้หลักคิดของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. รูปภาพ
2. บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์
3. ตัวอย่างสินค้า
4. ตลาด สหกรณ์ร้านค้า

วิธีวัดผล

1. สังเกตการปฏิบัติงาน
2. การนำเสนอผลงาน

เครื่องมือวัดผล

แบบประเมินผลการนำเสนอผลงาน

ภาคผนวก

แบบประเมินการปฏิบัติงาน

ประเด็น การประเมิน	ระดับคะแนน				น้ำหนัก
	4	3	2	1	
การนำเสนอ	นำเสนอถูกต้อง ครบถ้วน เน้นประเด็น สำคัญ	นำเสนอถูกต้อง ครบถ้วน ไม่เสนอประเด็น ให้ชัดเจน	นำเสนอ ไม่ค่อยถูกต้อง ไม่มีประเด็น ที่ชัดเจน	นำเสนอ ผิดพลาดมาก	10

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ช่วงชั้นที่ 1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระ ภาษาไทย

"สำนวนภาษา ขิงก็รา ข่าก็แรง"

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เรื่อง สำนวนภาษา "ขิงก็รา ข่าก็แรง"

กลุ่มสาระ ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

วิเคราะห์ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้

ท 1.1 (1) ท 1.1 (2) ท 3.1 (1) ท 3.1 (2) ท 4.1 (3) ส 1.3 (1) ส 2.1 (3)
ส 3.1 (4) ส 4.2 (2) ส 4.2 (3) ส 4.3 (2)

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

- 1) บอกความหมายของสำนวนไทย "ขิงก็รา ข่าก็แรง"
- 2) บอกสำนวนไทยอื่น ๆ ที่มีความหมายเดียวกัน
- 3) สามารถทำงานหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่นตามหลักคุณธรรมและวัฒนธรรมไทย
- 4) บอกประโยชน์ของพืชสวนครัวและภูมิปัญญาด้านอาหารไทย
- 5) เชื่อมโยงความรู้ที่เรียนกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน 3 ห่วง 2 เงื่อนไขได้

สาระการเรียนรู้

สำนวนไทยเป็นวัฒนธรรมของภาษาไทย ที่มีความสละสลวยและมีคุณค่าที่มุ่งในการสอนหรือให้แง่คิดในการดำรงชีวิตแบบไทยๆ เช่น "ขิงก็รา ข่าก็แรง" หมายถึงการที่ต่างฝ่ายต่างใช้ความรุนแรงเพื่อเอาชนะกัน นอกจากจะทำให้เกิดความแตกแยก ขาดความสามัคคีแล้วยังไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ฝ่ายใด ๆ ความแตกแยกขาดความสามัคคีมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ จึงควรยึดความมีเหตุผลและความประนีประนอมให้เกิดสันติในหมู่คณะ

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอเพียง

1.1 ความพอประมาณ

รู้การปฏิบัติตามวิถีชีวิตแบบไทยๆ รู้คุณค่าของอาหารไทย

1.2 ความมีเหตุผล

การใช้ความรุนแรง การเอาชนะกันก่อให้เกิดความแตกแยกไม่ก่อประโยชน์ใด ๆ

1.3 ความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

รู้ประโยชน์และโทษของการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา

2. คุณธรรมกำกับความรู้

2.1 เจื้อนไขคุณธรรม

ความมีเหตุผล การประนีประนอม ความสามัคคี ความอดกลั้นต่อความโกรธ ความขัดแย้ง

2.2 เจื้อนไขความรู้

รอปู้ความหมายของสำนวนไทยอย่างถูกต้อง

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

- 1) สันทนาเรื่องอาหารและส่วนประกอบในอาหารที่นักเรียนรู้จัก
- 2) ร้องเพลงพี่สวณครัว และสันทนาความหมายของเพลง
- 3) ชิมรสชาติของขิงและข่า และร่วมอภิปรายอาหารที่ปรุงด้วยขิงและข่าและประโยชน์ของพืชสมุนไพรขิงและข่าที่เป็นภูมิปัญญาด้านอาหารของไทย

ขั้นให้ประสบการณ์

- 1) ให้นักเรียนอ่านและอภิปรายความหมายของสำนวนไทย "ขิงก็รา ข่าก็แรง" ช่วยกันสรุปความหมายและบันทึกไว้ ครูเปรียบเทียบรสชาติเผ็ดร้อนของข่าและขิงกับพฤติกรรมที่รุนแรงก้าวร้าว
- 2) แบ่งกลุ่มนักเรียนนำเสนอข่าว จากหนังสือพิมพ์ หรือตัวอย่างการใช้ความรุนแรงต่อกัน
- 3) ครูและนักเรียนอภิปรายสาเหตุปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาความวุ่นวายในสังคมไทย ด้วยการใช้หลักคุณธรรมและวัฒนธรรมไทยในการอยู่ร่วมกันในสังคม เช่น การให้อภัย ความเมตตา กรุณา
- 4) กลุ่มนักเรียนค้นคว้าคำที่เป็นสำนวนไทยที่มีความหมายใกล้เคียง หรือเช่นเดียวกับ "ขิงก็รา ข่าก็แรง" เช่น "ดาต่อดา ฟันต่อฟัน" หรือในทางตรงข้าม เช่น "นิดก็น้ำอ้อย หนอยก็น้ำตาล"
- 5) นำเสนอผลงานกลุ่มโดยเน้นผลที่ได้รับที่เกิดจากการใช้ความรุนแรง หรือคุณธรรมที่จะทำให้สังคมมีความสุข
- 6) ครูใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดย 3 ห่วง 2 เงื่อนอธิบายเชื่อมโยงกับสำนวนไทย "ขิงก็รา ข่าก็แรง"

ขั้นสรุป

- 1) ร่วมกันสรุปว่าคุณธรรมและวัฒนธรรมไทยที่จะลดความรุนแรง มีความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกัน ใช้ความสามารถของส่วนบุคคลในการทำงานให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม จะช่วยให้สังคมมีความสุขสงบและเจริญก้าวหน้า เช่นเดียวกับการใช้

ซิงและซ่าในการประกอบอาหารให้ถูกต้อง อาหารจะอร่อยและเป็นประโยชน์ต่อร่างกาย

- 2) นักเรียนสรุปได้ว่าซิงและซ่า มีสรรพคุณอย่างไร ใช้ประกอบอาหารประเภทใดได้บ้าง คือรู้จักตนเอง ประมาณตนเองได้ เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้ถูกต้องเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของคนในสังคมได้ คือมีเหตุผล การเข้าใจวัฒนธรรมไทยและหลักธรรมในการดำเนินชีวิตคือภูมิคุ้มกัน การศึกษาหาความรู้ในเรื่องสำนวนไทย คือความรู้ และเมื่อตระหนักในปัญหาของสังคม รวมถึงตนเองได้แล้ว สามารถนำไปใช้ได้ถูกต้อง คือ มีคุณธรรม (อาจไม่จำเป็นต้องใช้ 3 ห่วง 2 เงือน แต่เป็นการเชื่อมโยงความเข้าใจการประยุกต์ใช้)

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

- 1) เพลงผักสวนครัว
- 2) ซิง ซ่า และผักสวนครัว
- 3) หนังสือพิมพ์
- 4) สำนวนไทย

การวัดและประเมินผล

- 1) สังเกตการทำกิจกรรม
- 2) ตรวจและประเมินผลงาน
- 3) สังเกตพฤติกรรม
- 4) ทำหนังสือเล่มเล็กเกี่ยวกับความสามัคคี

ภาคผนวก

เพลง พี่ซิงผักสวนครัว

คำร้อง / ทำนอง ครูโรงเรียนบ้านเหล่ากกหุ้งสว่าง

หนูเออยจะบอกให้	เด็กไทยมารู้จักผักสวนครัว
ซิงซ่า คะน้า แดงกาวา	อยู่ในครัว เรารู้จักกัน
หนูเออย จงจำไว้	ผักคือ ยาสมุนไพรรู้กัน
เรามารับประทานผักพลัน	เพื่อชีวิตนั้นปลอดภัยทั้งครอบครัว

รายชื่อผู้เข้าร่วมจัดทำ
ชุดหน่วยการเรียนรู้การสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง
วันที่ 17-20 ตุลาคม 2549
ณ วิทยาลัยมหาดไทย อ.บางละมุง จ.ชลบุรี
ช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3)

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	โรงเรียน	ที่อยู่
วิทยากรประจำกลุ่ม				
1	นางระวีวรรณ ภาคพรต	นักวิชาการศึกษา 8ว.	สพฐ.	กระทรวงศึกษาธิการ ถ.พิษณุโลก เขตดุสิต 10300
2	นางกรรณิการ์ มาบุญมี	ผู้อำนวยการ สถานศึกษา	โรงเรียนเทศบาล จามเทวี	โรงเรียนเทศบาลจามเทวี อำเภอเมือง จ.ลำพูน 51000
สมาชิกกลุ่ม				
1	นางสาวกชกร ยอดยิ่ง	ครู	โรงเรียนตันตราภรณ์	โรงเรียนตันตราภรณ์ อำเภอบางละมุง จ.ชลบุรี 20150
2	นางกฤษณา ปัญญาสุข	ครู คศ. 2	โรงเรียนเทศบาล จามเทวี	โรงเรียนเทศบาลจามเทวี อำเภอเมือง จ.ลำพูน 51000
3	นายเกรียงศักดิ์ ฤกษ์งาม	อาจารย์ 2	โรงเรียน คลองพิทยาลงกรณ์	โรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์ เขตบางขุนเทียน กทม. 10150
4	นางสาวดาเรศ วิเศษหวาน	อ.1 ระดับ 5	โรงเรียนพระราม 9	โรงเรียนพระราม 9 เขตห้วยขวาง กทม. 10310
5	นางธนัชชา รอบคอบ	ครู 2	โรงเรียน บ้านเหล่ากกหุ้งสว่าง	โรงเรียนบ้านเหล่ากกหุ้งสว่าง ตำบลสวนหม่อน อำเภอมัญจาคีรี จ.ขอนแก่น 40160
6	นางนงลักษณ์ เทียมจันทร์	ครู คศ.2	โรงเรียน บ้านเหล่ากกหุ้งสว่าง	โรงเรียนบ้านเหล่ากกหุ้งสว่าง ตำบลสวนหม่อน อำเภอมัญจาคีรี จ.ขอนแก่น 40160
7	นางบุญเอื้อ เหล่าชัย	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนสนามบิน	โรงเรียนสนามบิน อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000
8	นายประสาน วงศ์ผืน	ครู คศ. 2	โรงเรียนเทศบาล จามเทวี	โรงเรียนเทศบาลจามเทวี อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน 51000
9	นางรุ่งทิพย์ เสือพิทักษ์	อาจารย์ 2 ระดับ 7	โรงเรียนวัดเกาะ สุวรรณาราม	โรงเรียนวัดเกาะสุวรรณาราม เขตสายไหม กทม. 10220
10	นางสมบัติ เพี้ยยุระ	ผู้อำนวยการ สถานศึกษา	โรงเรียนบ้านกุดกว้าง ประชาสรรค์	โรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จ.ขอนแก่น 40000

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	โรงเรียน	ที่อยู่
11	นางสมพิศ สำเนียงแจ่ม	ผู้อำนวยการ สถานศึกษา	โรงเรียน บ้านหนองงูเห่า	โรงเรียนบ้านหนองงูเห่า อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี 71140
12	นายสำร็จ อาษาศรี	ครูชำนาญการ	โรงเรียน บ้านกุดเชียงหมี	โรงเรียนบ้านกุดเชียงหมี อ.เลิงนกทา จ.ยโสธร 35120
13	นางอภัยวัลย์ กีก้อง	ครู คศ. 2	โรงเรียนสนามบิน	โรงเรียนสนามบิน อำเภอเมือง จ.ขอนแก่น 40000
14	นางสาวอินทิรา พันสด	ศึกษานิเทศ		สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์ 46000
15	นางอุทัยวรรณ อดทน	ครู คศ.3	โรงเรียนวัดบ้านนา	โรงเรียนวัดบ้านนา อ.แกลง จ.ระยอง 21110
16	นางศิริลักษณ์ มังคะตา	ครู คศ.3	โรงเรียนบ้านกุดกว้าง ประชาสรรค์	โรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จ.ขอนแก่น 40000

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ
ปรับร่างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ระหว่างวันที่ 15 -17 พฤศจิกายน 2549
ณ โรงแรมดิลักซ์เพลส ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ กรุงเทพฯ
ช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3)

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	โรงเรียน	ที่อยู่
1	นางระวีวรรณ ภาคพรต	นักวิชาการศึกษา 8 ว	สวท. สพฐ.	กระทรวงศึกษาธิการ ถ.พิษณุโลก เขตดุสิต 10300
2	นางสมพิศ สำเนียงแจ่ม	ผู้อำนวยการ สถานศึกษา	โรงเรียน บ้านหนองงูเห่า	โรงเรียนบ้านหนองงูเห่า อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี 71140
3	นางสมบัติ เพี้ยยุระ	ผู้อำนวยการ สถานศึกษา	โรงเรียนบ้านกุดกว้าง ประชาสรรค์	โรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จ.ขอนแก่น 40000

รายชื่อคณะกรรมการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้การสอน

ที่	ชื่อ -สกุล	ตำแหน่ง/หน่วยงาน	โทรศัพท์	คณะทำงาน
1	นางมณฑนา ชั่งชะกฤษณ์	รองเลขาธิการ ฯ สพฐ.		ที่ปรึกษา
2	นางสาวปริญญ์ พิบูลสราวุธ	หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สนง.ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์	02-6873662	ประธาน
3	นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ	ผอ.สวก.สพฐ.	02-6285338	รองประธาน
4	นายอนันต์ ระวังทุกข์	ผอ.สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สป.		รองประธาน
5	นายศัชร วัฒนะมงคล	ผอ.สำนักพัฒนาการเรียนการสอน นักศึกษาและกิจการพิเศษ สป.	02-6286396	รองประธาน
6	นางสาววิศนี ศีลตระกูล	ผอ.กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน	089-2038396	คณะทำงาน
7	นายเจียง วงศ์สวัสดิ์สุริยะ	ผอ.สำนักวิจัยฯ สอศ.		คณะทำงาน
8		ผอ.สำนักประสานและส่งเสริม ฯ สกอ.		คณะทำงาน
9		ผอ.สำนักมาตรฐาน ฯ สกศ.		คณะทำงาน
10	นางระวีวรรณ ภาคพรต	สวก.สพฐ.	081-4414543	คณะทำงาน
11	นายสุเทพ ชนะบวรสกุล	สวก.สพฐ.	089-0994411	คณะทำงาน
12	นายปรีชา หมั่นคง	สวก.สพฐ.	085-9536079	คณะทำงาน
13	นางสาวนริสา พิชัยวุฒิมะ	สนง.คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ	081-5525582	คณะทำงาน
14	นางสาวพุทธิดา เชี่ยวชาญพานิชย์	สนง.คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ	02-2804085 ต่อ2407	คณะทำงาน
15	นายเฉลิมชัย สุวรรณรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	089-7843535	คณะทำงาน
16	นางวรรณพร เพียรสาระ	ผอ.สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สป.	089-8966950	คณะทำงาน
17	นางรจนา สิงห์	สำนักพัฒนาการเรียนการสอนนักศึกษา และกิจการพิเศษ สป.	089-9656546	เลขานุการฯ
18	นางสุวิรัตน์ ต.สุวรรณ	สำนักนโยบายและแผน สพฐ.	081-3329779	ผช.เลขานุการฯ
19	นางอรุณรักษ์ พ่วงผล	สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน	081-6117203	ผช.เลขานุการฯ
20	นางสาวพิมชนก มงคลรัตน์	สำนักพัฒนาการเรียนการสอนนักศึกษา และกิจการพิเศษ สป.	086-7816886	ผช.เลขานุการฯ
21	นางสาวนันทา เชี่ยวชาญพานิชย์	โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สนง.ทรัพย์สินฯ	085-1777921	ผช.เลขานุการฯ
22	นางสาวอาทิสดา ณ นคร	สนง.คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ		ผช.เลขานุการฯ
23	นายรินทร์ ตันตราธิษฐาน	สำนักวิจัย ฯ สอศ.	081-5900269	ผช.เลขานุการฯ

เครือข่ายประสานงาน

ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สำนักพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา และกิจการพิเศษ
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
โทร. 02 - 6286398-99 โทรสาร 02 - 6286399

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สพฐ.
กระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
โทร. 02 - 2885742 โทรสาร 02 - 6285335

โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
173 ถนนนครราชสีมา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
โทร. 02 - 6373662 โทรสาร 02 - 2828226
www.sufficiencyeconomy.org

ภาคผนวก ก

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ตามแนวพระราชดำริ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ¹

โดย ดร.ปริญญ์ พิบูลสงวณ²

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี และได้ทรงเน้นย้ำแนวทางพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การป้องกันให้รอดพ้นจากวิกฤต และให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

¹ สรุปจากปาฐกถาพิเศษในการสัมมนายุทธศาสตร์การสื่อสารในการเผยแพร่แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จัดโดยคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2549 ณ หอประชุมพ่อขุนรามคำแหงมหาราช

² หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง และประธานคณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านสถาบันการศึกษาและเยาวชน

กล่าวโดยสรุป ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักคิด และหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตเพื่อนำไปสู่ความพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของคนไทย สังคมไทย เพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม ถ้าใช้หลักความพอเพียงเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ก็จะสามารถอยู่ได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ปรับตัวและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงได้

ที่น่าสนใจคือ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนการดำรงอยู่ แปลว่า เราอยู่อย่างนี้อยู่แล้ว มีผลงานวิจัยที่ศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา ทำเสนอสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) พูดยถึงการวิจัยหมู่บ้านในประเทศไทย มีชุดหนังสือออกมา 20 กว่าเล่ม พบว่า หมู่บ้านส่วนใหญ่ในประเทศไทยยังคงอยู่อย่างพอมีพอกิน มีการดำรงอยู่อย่างพอเพียงอยู่แล้วในชนบท ชนบทของไทยที่ต้องพึ่งพิงระบบนิเวศวิทยาเขายังอยู่อย่างพอเพียง มีการพึ่งตนเอง มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและน้ำใจเป็นพื้นฐานของชีวิตแบ่งกันอยู่แบ่งกันกินปัจจุบันก็มีการแลกเปลี่ยนอย่างแพร่หลาย โดยวัตถุประสงค์ของการแลกเปลี่ยนคือ เพื่อความพอเพียงยิ่งขึ้น ไม่ใช่กำไร ชาวบ้านเรียกว่า "เปลี่ยนกันกิน" ตลาดในชุมชนส่วนใหญ่ไม่ได้ขับเคลื่อนโดยกฎแห่งระบบทุนนิยม กล่าวได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม การดำรงอยู่ และประวัติศาสตร์ความเป็นมาของคนไทย สังคมไทย

ความเป็นมาของคำนิยาม "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง"

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานหลักในการวางแผนของประเทศ ตระหนักถึงความสำคัญของแนวคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประธานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในขณะนั้น คือท่าน ดร. สิปปนนท์ เกตุทัต จึงได้ริเริ่มเชิญชวนผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาต่างๆ มาร่วมกันพิจารณากลั่นกรองพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ในโอกาสต่างๆ และใช้เวลาประมาณ 6 เดือน สรุปออกมาเป็นนิยามความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และได้เชิญมาเป็นปรัชญานำทางในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และฉบับที่ 10 เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับ มีความเข้าใจในหลักปรัชญาฯ และนำไปเป็นพื้นฐานและแนวทางในการดำเนินชีวิต ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาต ตามที่ขอพระมหากรุณา เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2542 และต่อมา ในปี 2546 ก็ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมี ดร. จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นประธาน โดยยึดหลักคำนิยามนี้ในการขับเคลื่อน

หลักคิดของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระองค์ท่านพระราชทานคำนี้เป็นครั้งแรกในปี 2540 นั้น แท้จริงแล้ว ได้มีพระราชกระแสรับสั่งและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเรื่องความพอเพียง พออยู่

พอกิน การพึ่งตนเอง การพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน การเสียสละแบ่งปันต่าง ๆ มาก่อนหน้านี้ ตั้งแต่ปี 2517 ทรงมีพระราชดำรัสว่า "...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอดี พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน..." และทรงมีพระราชดำรัสมาอย่างต่อเนื่องอีกหลายครั้ง หลายหน กระทั่งในปี 2544 มีพระราชดำรัสว่า "มีความคิด-อันนี้ไม่ใช่เรื่องเศรษฐกิจ-มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข" จึงอาจกล่าวได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องเกี่ยวกับ **ความคิดพอเพียง** เพราะฉะนั้น การขับเคลื่อนจึงเน้น ที่การทำให้เกิดการปฏิบัติทั้งกาย วาจา ใจ ที่อยู่บนหลักความพอเพียง

บางคนยังเข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องปลูกพืชผัก หรือการทำเกษตรผสมผสาน นี่คือการเข้าใจที่ไม่ถูกต้องนัก จากการทำการสำรวจความรู้ ความเข้าใจของสวนดุสิตโพลล์ ในปี 2548 พบว่ามีคนเข้าใจผิดในลักษณะนี้น้อยลง โดยคนไทยประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์ รู้จักเศรษฐกิจพอเพียง และส่วนมากเริ่มเข้าใจแล้วว่า ไม่ใช่เรื่องการแบ่งที่ดิน 30 : 30 : 30 : 10 ไม่ใช่เรื่องการปลูกพืช ผักสวนครัว และไม่ใช่เรื่องที่ใช้ได้เฉพาะภาคเกษตรหรือเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจรากหญ้าเท่านั้น แต่เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องการดำเนินชีวิตของคนทั่วไป ส่วนการตีความและนำไปประยุกต์ใช้นั้น มีแนวคิดที่หลากหลาย

คิดและปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะเรียกว่าพอเพียง

แล้วอย่างไรถึงจะเรียกว่าพอเพียง มีพระราชดำรัสองค์หนึ่งกล่าวไว้ว่า **"พูดจาก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง"** คำนิยามบอกหลักการไว้ว่า **ความพอเพียง** หมายถึง **ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว** จากผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากทั้งภายนอกและภายใน ภายนอกกระทบเข้ามา ภายในก็เปลี่ยนแปลงด้วย จะพอเพียงได้ ต้องคำนึงถึง 3 หลักการ คือคิดและทำอะไรอย่างพอประมาณ มีเหตุมีผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ถ้าครบ 3 หลักการนี้ ถึงจะบอกได้ว่า พอเพียง ถ้าไม่ครบก็ไม่พอเพียง และการจะสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นได้ ต้องใช้ความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม

พอประมาณคือ การทำอะไรที่พอเหมาะ พอควร สมดุลกับอัตภาพ ศักยภาพของ ตนเอง และสภาวะแวดล้อม พอประมาณของแต่ละคน ในแต่ละช่วงเวลาก็ต่างกัน อย่างเช่น บางคนในบางวันทานข้าวจานเดียวอึด แต่บางวันก็ไม่อึด ต้อง 2 จานถึงจะอึด แล้วแต่เหตุปัจจัย ที่เกี่ยวข้องในช่วงขณะเวลานั้นๆ ความพอประมาณสามารถพิจารณาได้จาก 2 ปัจจัย คือ **ปัจจัยภายใน** พอเหมาะกับความชอบ ศักยภาพและความสามารถของแต่ละคนหรือไม่ และ**ปัจจัยภายนอก** คือพอประมาณกับภูมิสังคม สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ในแต่ละขณะหรือไม่ ในหลัก สัปปริสธรรม 7 สอนไว้ว่า จะสร้างความพอดีให้เกิดขึ้นได้จะต้อง รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน รู้บุคคล ความพอประมาณ จึงครอบคลุมความพอเหมาะ พอควรกับทุกๆ เรื่อง

แล้วจะรู้ได้อย่างไรว่าพอประมาณหรือไม่ ก็ต้องรอบรู้ในข้อมูล ปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มีสติ และคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ เชื่อสัจย์ต่อตนเอง ต่อความจริง ต่อหน้าที่ ต่อผู้อื่น ต้องใช้หลักเหตุหลักผลในการตัดสินใจ และต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ที่จะทำลายความพอดี ความพอเพียงด้วย จึงต้องมีการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีให้เกิดขึ้น

ยกตัวอย่าง จะดูหนังสือสอบ หรือเตรียมการสอบอย่างพอเพียงได้อย่างไร เตรียม 1 ชั่วโมง ก่อนสอบพอไหม อย่างเราเรียนมาทั้งหมด สมุดโน้ตมี 5 เล่ม ต้องใช้เวลาพอประมาณกับสิ่งที่มี ถึงจะสมเหตุสมผล ถ้าใช้เวลาน้อยเกินไป หรือไม่มีความขยันอดทนในการดูหนังสือ ก็ไม่มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี อาจสอบตกได้ กล่าวคือ จะดูหนังสืออย่างพอประมาณก็ต้องพอดีกับศักยภาพของตนเองที่มีอยู่ ประกอบกับเนื้อหาที่เรียนมา มีเหตุมีผล ดูหนังสือที่เป็นเรื่องหลักสอดคล้องกับวิชาที่เรียน การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีทำอย่างไร คือดูหนังสือให้สอบผ่านได้ด้วย สุขภาพก็ต้องไม่ทรุดโทรม ไม่ทะเลาะเบาะแว้งหรือเอาเปรียบเพื่อนฝูง ไม่คดโกงในการสอบ เพราะฉะนั้นต้องมีความขยันอดทน ต้องใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของความคิดและการกระทำตลอดเวลา

แล้วทำไมเราต้องใช้ชีวิตอย่างพอเพียง หรือลองคิดในคำถามตรงกันข้ามว่า ถ้าเราใช้ชีวิตอย่างไม่พอเพียงแล้วจะเป็นอย่างไร เช่น ใช้จ่ายไม่พอเพียง ดูแลสุขภาพอย่างไม่พอเพียง บริโภคอย่างไม่พอเพียง ทำงานอย่างไม่พอเพียง มากไป น้อยไป หรือนักศึกษาดูหนังสืออย่างไม่พอเพียง การใช้ชีวิต การปฏิบัติตนอย่างไม่พอเพียง น้อยเกินไป มากเกินไป ไม่พอดี พอเหมาะ พอควร กับความสามารถของเรา กับสถานการณ์สิ่งแวดล้อม มันส่งผลกระทบอะไรบ้างให้กับตัวเราเอง ส่งผลกระทบอะไรบ้างให้กับคนรอบข้าง กระทบกับสังคม กระทบกับสิ่งแวดล้อม ส่งผลถึงอนาคตของตนเองและสังคม

ยกตัวอย่าง การทานข้าวแบบพอเพียงเป็นอย่างไร คือ ให้อิ่มพอประมาณ เพราะเรารู้ว่า ถ้าอิ่มมากเกินไป อึดอัด ถ้าอึมน้อยเกินไป ก็ยังหิวอยู่ แต่ว่าอึมอย่างเดียว เป็นเรื่องเพียงแค่ว่าปริมาณยังไม่พอเพียง ไม่สมดุล ต้องสมดุลด้านคุณภาพด้วย บริโภคอย่างไม่พอเพียง เช่น รับประทานไขมันมากเกินไป หรือว่าอาจจะบริโภคสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์กับร่างกาย เช่น ยาเสพติด เหล้า บุหรี่ ต่างๆ เพราะฉะนั้นความพอเพียงในการบริโภค ไม่ใช่เฉพาะปริมาณเท่านั้น คุณภาพด้วย ถึงจะบอกได้ว่า เราใช้ชีวิตอย่างพอเพียง สมดุลจริงๆ

หรือยกตัวอย่าง สินค้าที่สุภาพสตรีในกรุงเทพมหานคร ต้องการอยากซื้อมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ ที่วีจอบแน เราจะลองเปรียบเทียบระหว่างผู้บริโภคที่ซื้อที่วีจอบแนแบบพอเพียง กับผู้บริโภคที่ซื้อที่วีจอบแนแบบไม่พอเพียง จะซื้อที่วีจอบแนแบบพอเพียงได้อย่างไร สมมุติว่าสุภาพสตรีท่านหนึ่ง คุณวิไล ที่บ้านคุณวิไลทีวีเครื่องเก่าเสีย จอเสื่อม ดูไม่ได้ หรือพอดูได้บ้างแต่จอเสื่อม ดูแล้วเสียสายตา คุณวิไลมีรายได้เพียงพอที่จะสามารถซื้อได้ ไม่ต้องผ่อน หรือผ่อนได้ แต่ไม่ถึงกับเดือดร้อน กระหมัดกระหม่อม คุณวิไลมีความสามารถที่จะทำความเข้าใจรีโมทต่างๆ ของที่วีจอบแนได้ ซื้อมาเสร็จ ก็อาจจะยกทีวีเครื่องเก่าให้ญาติพี่น้องหรือก็อาจจะไปบริจาคที่วัด เป็นการกุศล คนเอาไปใช้ต่อได้ อย่างนี้พอเพียง เพราะไม่ได้เบียดเบียนตัวเอง ไม่ได้เบียดเบียน

ผู้อื่น ของที่เคยใช้อยู่ก็เอาไปบริจาค เกิดประโยชน์กับผู้อื่นได้ มีการแบ่งปันเพราะว่ามีเครื่องใหม่ เครื่องเดิมก็พอแล้ว

แต่ถ้าเกิดสมมุติว่า เพื่อนคุณวิไลชื่อคุณพิโร คิดว่า เอ๊ะ! เพื่อนเรามีทีวีจอแบน เรายังไม่มี ทำอย่างไรดีละ เงินเก็บ เงินออม ก็ไม่มี ทีวีที่บ้านก็ยังดีอยู่ แต่ไม่ได้ เดียวกลัวน้อยหน้า ก็เลยไป รูดบัตรเครดิต แล้วก็ต้องมานั่งผ่อนส่ง 6 เดือน แล้วต้องกระหมัดกระหมေးในการใช้เงินแต่ละเดือน เพราะว่าต้องไปผ่อนทีวี เพียงเพื่อให้มีทีวีจอแบน ให้อยู่กับคุณวิไลได้ ส่วนทีวี ที่มีอยู่ก็ยังใช้ได้ ในบ้านเลยมีทีวี 2 เครื่อง เลยกลายเป็น เกินพอจนกะกะ และถ้าเปิดทีวีพร้อมกัน 2 เครื่อง ก็ต้อง เสียค่าไฟเพิ่มและไม่ประหยัดพลังงานด้วย

เพราะฉะนั้น จะวิเคราะห์ ความพอเพียงไม่พอเพียง รายจ่ายพอประมาณไหมกับรายได้ มีข้าวของเพียงพอไหมกับการใช้สอย การใช้จ่ายมีเหตุมีผลหรือเปล่า ชื่อเพราะอะไร เพราะจำเป็น หรือเพราะเอาอย่างผู้อื่น แล้วมีภูมิคุ้มกันไหม เงินทองก็ไม่มี ต้องไปผ่อนส่งอีก ชื่อมาเสร็จแล้ว ได้ใช้หรือไม่ ในระยะยาว คู้ค่าหรือไม่ สามารถนำหลักพอเพียงไปใช้เบื้องต้นในการวิเคราะห์ พฤติกรรมต่างๆ ได้

เช่น การผลิตสินค้า OTOP แบบพอเพียง กับ OTOP แบบไม่พอเพียง ก็สามารถใช้หลัก 3 ห่วงในการวิเคราะห์ การพัฒนาสินค้า OTOP นั้น พอประมาณไหมกับศักยภาพของคนในชุมชน เป็นการต่อยอดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่หรือเปล่า หรือว่าคนในชุมชนต้องมาเรียนรู้ใหม่หมดในการผลิต แล้วที่ผลิตนี้มีเหตุผลอะไร ผลิตเพราะว่า เจ้าหน้าที่ส่วนกลางบอกให้ผลิต หรือผลิต เพราะว่ามีของดีอยู่แล้วอยากต่อยอดออกมาพัฒนาให้เป็นสินค้าเพื่อสร้างรายได้เพิ่มขึ้น สำหรับการสร้างภูมิคุ้มกันของการผลิตสินค้านั้น มีการวางแผนเรื่องวัตถุดิบอย่างรอบคอบหรือไม่ มีการวางแผนเรื่องตลาดอย่างดีไหม ไม่ใช่ว่าผลิตออกมา เสร็จแล้ว ขายก็ไม่ได้ ผลิตออกมาเสร็จแล้ว ขายได้ แต่ไม่มีวัตถุดิบ ไม่มีการวางแผนจัดการที่ดี ก็ไม่มีภูมิคุ้มกันที่ดี เพราะฉะนั้น การผลิตสินค้า OTOP ก็มีทั้งแบบพอเพียงและ ไม่พอเพียง ใช้หลัก 3 ห่วง พอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ในการวิเคราะห์ได้เช่นกัน

เงื่อนไขสร้างความพอเพียง

เงื่อนไขและปัจจัยที่จะทำให้การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินการแต่ละอย่าง นำไปสู่ความพอเพียงหรือไม่พอเพียง ในคำนิยามซึ่งได้พระราชทานมาก็ระบุชัดเจนว่าต้องอาศัยความรู้ คู่กับคุณธรรม

เงื่อนไขความรู้ คือความรู้รอบรู้ ความรอบคอบและระมัดระวัง ในการนำเอาหลักวิชาการ มาใช้ กล่าวคือ จะเอาหลักวิชาการมาใช้ ต้องรู้จักจริง รอบรู้ ไม่เอามาทดลองใช้อย่างงูๆ ปลาๆ เพราะ จะมีโอกาสพลาดสูง ถ้ารู้จักดีแต่ไม่รอบคอบ ก็ไม่ได้อีก หลายครั้งที่เกิดไม่พอเพียง มาจากความไม่รอบคอบ ยกตัวอย่างเช่น เรื่อง OTOP การวางแผนการผลิต ถ้าไม่รอบคอบตั้งแต่ต้นทาง คือเรื่องวัตถุดิบจนกระทั่งถึงปลายทาง คือการทำการตลาด และจัดส่งสินค้า มีโอกาสที่จะนำไปสู่ความไม่พอเพียงได้อย่างมาก

แต่ความรู้สึกอย่างเดียวนั้นไม่พอที่จะสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นได้ ต้องมี**คุณธรรม**ด้วย คนที่คิดว่าตัวเองฉลาดแต่ไม่มีคุณธรรม ไม่ใช่คนที่ฉลาดจริง เพราะผลของการกระทำของเขาที่อาจ จะเห็นแก่ตัว เอาใจเอาเปรียบผู้อื่น คดโกง ไม่ซื่อสัตย์สุจริต ฉ้อราษฎร์บังหลวง เวลาทำ การกิจ จิตส่ายไม่ตั้งมั่น ไม่มีสมาธิ ทำอะไรก็ไม่รอบคอบ ไม่ใช่ปัญญาพิจารณาแยกแยะ เหตุและผลต่าง ๆ ให้ถี่ถ้วน สุดท้ายก็ส่งผลทางลบกับตัวเขาเองในที่สุด เพราะฉะนั้นคนที่ มีสติปัญญาจริง จะต้องเป็นคนที่มีความคุณธรรม รู้ผิดถูกชอบชั่วดี ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น มีการแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีศีลทั้งทางกาย วาจา และทางความคิด และจิตต้องตั้งมั่นเป็นหนึ่ง เป็นสมาธิจดจ่ออยู่กับภารกิจการทำงานที่ ทำ งานจึงจะออกมาดีมีคุณภาพ และนำไปสู่การสร้าง ความพอเพียงได้อย่างแท้จริง

คุณธรรมนี้ มี 2 ช่วง เริ่มจากการต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจให้มีคุณธรรม แต่ละบุคคล จะต้องมีส่วนในคุณธรรม คิดละชั่ว ประพฤติดี ซื่อสัตย์สุจริต ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ **ซื่อสัตย์สุจริต**ไม่ใช่หมายความว่าแต่เพียงไม่คอร์รัปชั่นเท่านั้น ยกตัวอย่างเช่น เวลาจะซื้อของ ถ้าซื่อสัตย์ต่อตัวเอง ก็จะต้องรู้ว่าจริง ๆ แล้วจำเป็นหรือเปล่า มีรายได้เพียงพอไหม จะซื่อสัตย์ต่อตัวเองได้ ก็ต้องรู้จักตัวเองก่อน รู้ว่าเรามีรายได้แค่ไหน สถานะ ของเราทำอะไรได้บ้าง อันนี้จำเป็นไหม แล้วก็มีความรอบรู้ที่เหมาะสมเกี่ยวกับสินค้านั้น ๆ

อย่างที่สอง คือการมีคุณธรรมเป็นหลักปฏิบัติและการดำเนินชีวิต คือต้องมีความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ คุณธรรมข้อนี้เป็นข้อยืนยันว่าเมื่อนำหลักพอเพียง ไปใช้ จะไม่เป็นการย้ายอยู่กับที่ แต่กลับจะนำไปสู่ความก้าวหน้าพร้อมกับความสมดุลเป็นขั้นเป็นตอน เช่น ในการบริหารธุรกิจ ถ้ามีความขยันหมั่นเพียร อดทน พัฒนาองค์กร พัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง มีความรอบคอบในการดำเนินการ ธุรกิจการงาน ชีวิตก็จะก้าวหน้าอย่างเป็นขั้นเป็นตอน

เป้าหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าหมายของเศรษฐกิจพอเพียงในคำนิยามคืออะไร พระปฐมบรมราชโองการ "เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม" การจะทำอะไรก็ตาม**ประโยชน์ก็ต้องเกิด ความสุขก็ต้องมี** แต่เวลาพูดถึงการที่จะสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้น จะสร้างความสุขให้เกิดขึ้น กับครอบครัว กับชุมชน กับองค์กรกับประเทศชาติ บางครั้งคำนิยามก็อาจจะต่างกัน แล้วประโยชน์สุขตามหลัก เศรษฐกิจพอเพียง จะวัดได้จากที่ไหน ก็ต้องพิจารณาจาก**เป้าหมายของเศรษฐกิจพอเพียง คือ มุ่งให้เกิดความก้าวหน้าไปอย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง**ในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ ต้องก้าวหน้าอย่างสมดุล มั่นคงและยั่งยืน

ทำไมเราจำเป็นต้องมีพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง หรือมีภูมิคุ้มกัน หลักพุทธ มองโลกว่า ทุกอย่างเป็นอนิจจัง มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จะรู้ได้อย่างไรว่า ถ้าเราออกจาก ห้องนี้เดินออกไปข้างนอกจะไม่ถูกรถชน ถ้าเราไม่มีเงินเก็บออมหรือการทำประกันสุขภาพเตรียมไว้ ในยามจำเป็น ก็จะทำให้เกิดปัญหาจนถึงกับเกิดวิกฤตในชีวิตได้ ฉะนั้นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี คือ

ต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ไม่ประมาท มีสติในการดำเนินชีวิต ใช้ปัญญาในการคาดการณ์ ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพื่อวางแผนรองรับ และรักษาสมดุลได้ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตด้วย **สมดุลแปลว่าสมดุลทั้งปัจจุบันและอนาคต** วันนี้พอเพียงยังไม่พอ พรุ่งนี้ต้องพอเพียงด้วย คือ **ต้องมีความเพียรอย่างต่อเนื่องที่จะรักษาความสมดุลให้ได้อย่างสม่ำเสมอ** ความเพียรในข้อปฏิบัติ มรรค 8 นั้น หมายถึง ความเพียรที่จะแก้ไขข้อบกพร่อง เพียรที่จะละความชั่วที่เคยทำ หรือทำอยู่แล้ว หรือยังไม่เคยทำให้น้อยลงจนหมดไป เพียรที่จะทำความดีที่เคยทำ หรือทำอยู่แล้ว หรือยังไม่เคยทำให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น

สมดุลในด้านไหนบ้าง คำนิยาม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบอกว่าต้องสมดุลทั้ง ทางด้านวัตถุ/เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม/ค่านิยม ประโยชน์สุขของคนส่วนใหญ่ จะเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง หรือ ความพอเพียงอย่างสมบูรณ์จริง ๆ จะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อเราสร้างความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงใน 4 ด้าน คือทางด้านวัตถุหรือเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม/ค่านิยม/ความเชื่อ การก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุล ในแต่ละย่างก้าว จะทำให้เกิดความพอเพียงในที่สุด

แม้แต่หลักการในการบริหารจัดการธุรกิจสมัยใหม่ บริษัทก็ต้องมีการบริหารจัดการที่ดี มีความโปร่งใสของการทำบัญชี ภาษาอังกฤษเรียกว่า Corporate Good Governance หรือ CG มีการตรวจสอบภายใน มีการดูแลผู้ถือหุ้นทุกรายอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน อันนี้เป็นเพียงแค่เรื่อง เศรษฐกิจ หรือการมีความรับผิดชอบต่อองค์กรต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม หรือ CESR (Corporate Environmental and Social Responsibility) ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกบริษัทควรมี แต่ CESR ก็ยัง แคบกว่าพอเพียง เพราะถ้าเอาหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการองค์กร ก็ต้อง คำนึงถึงอีก 4 ด้านพร้อม ๆ กันอย่างสมดุล คือ ด้านวัตถุหรือเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม

หลายองค์กรธุรกิจเอกชนได้ทำ CESR โดยบอกว่า ถ้าไรก่อนแล้วจะคืนกำไรสู่สังคม แต่ถ้ามีการบริหารจัดการธุรกิจตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ในระหว่างการจัดซื้อ การผลิต การทำงาน การหากำไร ต้องเป็นไปอย่างสมดุล คือไม่เบียดเบียนสังคม ไม่ส่งผลกระทบทางลบ ต่อผู้อื่นในสังคม ถ้าแบ่งปัน ช่วยเหลือสังคมด้วยก็ยิ่งดี และที่สำคัญต้องคำนึงถึงผลกระทบทาง สิ่งแวดล้อม ทำอย่างไรจะแสวงหากำไรทางเศรษฐกิจโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม ยกตัวอย่างเช่น การผลิตสินค้า ตั้งราคาเอาเปรียบผู้บริโภคหรือไม่ สินค้าเป็นภัยต่อผู้บริโภคหรือไม่ เช่น มีข่าวออกมาแล้วว่า มีสารโลหะตกค้างในเครื่องสำอางค์ที่มีชื่อเสียง ที่พิสูจน์ได้แล้วประมาณ 5 ยี่ห้อ ระหว่างการผลิต ถ้าไม่มีความรอบคอบ ทั้งสารตะกอนตกค้างเอาไว้ ก็ถือว่าไม่ดำเนินธุรกิจ อย่างพอเพียง เพราะไม่ก้าวหน้าไปอย่างสมดุล แต่เอาเปรียบผู้บริโภค ไม่มีความรอบคอบ ระหว่าง การผลิต ทั้งสารตะกอนตกค้างเอาไว้ ไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภค ก็ถือว่า ไม่พอเพียง

สมดุลทางด้านเศรษฐกิจ ในระดับบุคคล ก็หมายถึงการดำรงชีวิตโดยรายได้สมดุลกับรายจ่าย เราจะใช้จ่ายอย่างพอเพียงได้อย่างไร รายจ่ายพอประมาณกับรายได้ไหม มีเหตุมีผลคือว่าใช้ของ เพราะจำเป็น หรือฟุ่มเฟือย การใช้เงินอย่างสมดุล ต้องมีภูมิคุ้มกันด้วยคือออมบ้าง การซื้อประกันชีวิต ประกันสุขภาพ หรือสวัสดิการในบริษัทก็เป็นภูมิคุ้มกัน เพราะฉะนั้นสมดุลทางเศรษฐกิจ คือ ทำอย่างไรจะรักษาสมดุลรายรับรายจ่าย มีเงินออม มีประกันด้วย เพราะฉะนั้นอย่าง กทม. ร.ก.ส. และองค์กรอื่นๆ อีกมากมายเขาสันนิษฐานการทำบัญชีรายรับรายจ่าย เขาบอกว่าเพื่อชีวิตที่พอเพียง อันนั้นเป็นเครื่องมือ การทำบัญชีรายรับรายจ่าย คุณจะได้ว่าแต่ละเดือนคุณใช้เงินอย่างไร พอเพียงไหม การทำบัญชีรายรับรายจ่าย เป็นเครื่องมือเพื่อให้คุณใช้ชีวิตอย่างพอเพียงหรือว่าสมดุล

ยกตัวอย่าง การสร้างความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในการใช้จ่าย ก็อาจจะต้องทำบันทึกรายรับรายจ่าย บัญชีรายรับรายจ่ายเป็นเครื่องมือ เพื่อให้ดูว่า การใช้จ่ายสมดุลไหม ใช้จ่ายมากเกินไปกว่ารายรับหรือไม่ และต้องคำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงในอนาคตด้วย หมายความว่าต้องมีเงินออม มีหลักประกันต่างๆ ในหลายโรงเรียน ครูฝึกให้เด็กเริ่มทำบัญชีรายรับรายจ่าย เพราะอยากให้เด็กได้รู้ว่า พ่อแม่มีรายได้มาจากไหน เวลาจะใช้เงินแต่ละบาท แต่ละสิ่ง จะได้ตระหนักถึงความเหนื่อยยากของพ่อแม่ในการหาเงินมา เรื่องนี้ต้องปลูกฝังตั้งแต่เด็ก

แต่ความสมดุลด้านเศรษฐกิจ ความพอเพียงในการใช้เงินทอง ไม่เพียงแต่ดูสมดุลของบัญชีรายรับ รายจ่ายเท่านั้น การใช้จ่ายอย่างพอเพียง คือต้องคุมค่า สร้างประโยชน์และความสุขให้เกิดขึ้น บางท่านบอกว่าพอเพียงคือประหยัด แต่ประหยัดไม่ได้บอกว่า ตระหนี่ถี่เหนียว คำว่าทางสายกลาง หมายความว่า ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ใช้เงินเกินตัว แต่ก็ไม่ใช่ว่าประหยัด จนไม่ใช้จ่ายเงินเลยก็ไม่ถูกต้องอีก การใช้จ่ายแบบทางสายกลางก็คือว่า การใช้เงินอย่างเหมาะสมกับอัตภาพของเรา ศักยภาพของเรา รายได้ของเรา และเหมาะสมกับสถานการณ์ ความจำเป็นรวมทั้งสิ่งแวดล้อมด้วย

การพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงซึ่งเกิดขึ้นในช่วงทุกขณะ เช่น ทางด้านเศรษฐกิจ เราไม่รู้ว่าจะรุ่งนี้ดอกเบี๋ยจะขึ้นเท่าไร ราคาน้ำมันขึ้นลงตลอดเวลา รายได้ของเราก็อาจจะขึ้นลงด้วย เราอาจจะต้องออกจากงาน เศรษฐกิจพอเพียงบอกว่า ไม่ใช่สมดุลหรือคิดเฉพาะวันนี้เท่านั้น รุ่งนี้ มะรืนนี้ เดือนข้างหน้า ปีข้างหน้า มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพราะฉะนั้นต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ก็นำมาสู่เรื่องกลยุทธ์เรื่องการออม เรื่องการสร้างหลักประกันทางสังคมต่างๆ

สมดุลทางด้านสังคม ถ้าจะบอกได้ว่าเราใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เราก็ต้องมีความสมดุลทางด้านสังคมด้วย เช่น ต้องไม่ใช่คนเห็นแก่ตัว เศรษฐกิจพอเพียงนำไปสู่ความรู้สึกสามัคคี ความสามัคคีจะเกิดขึ้นได้ ในสังคมต้องไม่มีใครเอารัดเอาเปรียบกัน ทุกคนช่วยเหลือกัน แบ่งปันกันทั้งกำลังทรัพย์ กำลังกาย กำลังใจ และกำลังความรู้ การใช้จ่ายเงินทองเมื่อสมดุลทางเศรษฐกิจก็ต้องคำนึงถึงการใช้จ่ายเพื่อสร้างสมดุลทางสังคมให้เกิดขึ้นด้วย ถึงจะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ความสมดุลทางสังคมต้องเริ่มจากการให้ **คนที่พอแล้วจะรู้จักการให้ รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่** ช่วยเหลือ มีน้ำใจ แบ่งปัน คนที่ได้รับการแบ่งปันก็จะนึกถึงบุญคุณของผู้ให้ มีความรู้สึกเป็นมิตร หากขัดสน

จนคิดจะแย่งชิงจากผู้อื่นในสังคมก็จะระงับยับยั้งซึ่งใจไว้ได้ ผู้ให้ก็มีความสุขจากการให้ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ สร้างความสมดุล ให้เกิดขึ้นในสังคม สร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้นได้ในสังคม ชุมชนเข้มแข็ง จะเกิดขึ้นได้ ในชุมชนจึงต้องมีความสามัคคี ความสามัคคีจะเกิดขึ้นได้ ชุมชนต้องมีการแบ่งปันกัน ช่วยเหลือกันเวลาตกทุกข์ได้ยาก

สมดุลด้านสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างไร การจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน เช่น ไม่ตัดไม้ทำลายป่า เราจำเป็นต้องรักษาสมดุลทางสิ่งแวดล้อม เพราะทุกอย่างที่เราเป็น เราใช้ เรามี มาจากธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ถ้าเราไม่รักษาไว้ให้ใช้ได้นานๆ เราจะอยู่อย่างไร เราต้องเห็นความจำเป็นของการอยู่ร่วมกับระบบนิเวศวิทยาอย่างสมดุล ไม่ทำร้าย ไม่ทำลาย ไม่เบียดเบียน องค์การสหประชาชาติตระหนักให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน หมายความว่า การพัฒนาต้องสามารถทำให้คนรุ่นต่อไปดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในระดับเดียวกันกับคนรุ่นปัจจุบัน แต่ในความเป็นจริงเราทำได้ไหม ในปี พ.ศ.2504 ประเทศไทยเริ่มมีแผนพัฒนา เรามีป่าไม้ครอบคลุม ทั่วประเทศประมาณ 74 เปอร์เซ็นต์ ในการประเมินแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 ตอนนั้นป่าไม้เหลือเพียง 23 เปอร์เซ็นต์ เขาทำลายป่าไปหมดแล้วประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์

หลักเศรษฐกิจพอเพียงชี้ให้คำนึงถึงว่า ในการใช้จ่าย หรือดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ในด้านต่างๆ ของแต่ละคน แต่ละองค์กรนั้น ให้พยายามรักษาสมดุลทางสิ่งแวดล้อม ให้เกิดขึ้นในคราวเดียวกันด้วย จึงจะเรียกได้ว่า พอประมาณกับทรัพยากรที่มีอยู่ บนพื้นฐานของความรอบคอบ ตามหลักวิชาการ และเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันด้วย ระหว่างการผลิต ถ้าทำลายสิ่งแวดล้อม ก็ถือว่าไม่มีการผลิตอย่างพอเพียง จะรอบอกว่าทำไรก่อน ค่อยคืนกำไรนั้นสู่การปลูกป่า อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ไหม ไม่ได้ ระหว่างการผลิตก็ต้องรักษาสมดุลด้านสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กัน

ยกตัวอย่างในระดับบุคคล ในชีวิตของเราจนกระทั่งเราเรียนจบหรือแม้แต่ออกไปทำงานแล้ว เราเคยคิดบ้างไหมว่า การใช้ชีวิตของเราใช้กระดาษจำนวนมาก กระดาษมาจากต้นไม้ เราใช้ต้นไม้ไปกี่ต้น และในทางกลับกัน เราเคยปลูกต้นไม้กี่ต้นในชีวิตของเรา หลายองค์กร หลายโรงเรียน มีกิจกรรมปลูกต้นไม้เพื่อพ่อ เพื่อร่วมรักษาดูแลสิ่งแวดล้อม แต่ที่สำคัญคือ ต้องสร้างจิตสำนึกให้รู้ก่อนว่าทำไมต้องปลูกต้นไม้ ต้องเข้าใจก่อนว่า ต้นไม้ให้อะไรกับมนุษย์บ้าง ออกซิเจนที่เราสูดอากาศ มาจากไหน เบื้องต้นก็มาจากต้นไม้ ทุกคนเคยเรียนจากวิชาชีววิทยา เบื้องต้น

มีโฆษณาของหน่วยงานหนึ่ง เริ่มจากเด็กไปเก็บขวดน้ำเปล่า รวบรวมแล้วเอาไปขาย แล้วก็ได้เงินมาไปซื้ออาหาร ไปให้คุณปู่คุณย่า แล้วบอกว่า เด็กใช้ชีวิตพอเพียง กิจกรรมต่างๆ นี้ เสริมสร้างสมดุล ในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เริ่มจากให้รู้จักการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนเริ่มจาก การจัดการขยะ แม้แต่ขวดน้ำ ถ้าเรามองเป็นขยะ เราก็โยนทิ้ง ถ้าเรามองเป็นสิ่งที่มีความค่า เอามาล้าง เอาไปเก็บรวบรวม เอาไปขาย ก็เป็นการเสริมรายได้ เพิ่มเงินค่าขนมให้กับเด็ก ทุกสรรพสิ่งมีค่าหมด อยู่ที่เราที่เรามองโลก

มีโรงเรียนหนึ่งเป็นเครือข่ายโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย อยู่ที่ยะเยง เขาทำกิจกรรมเสริมสร้างให้เด็กรักสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มต้นที่เด็กก่อน ฝึกให้ใช้สิ่งของ อย่างให้เห็นคุณค่า สร้างความพอเพียงด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เกิดขึ้น มีการจัดการโดยให้เด็ก นับชิ้นขยะที่ออกมาจากห้องเรียนทุกวัน แล้วมีตารางเปรียบเทียบของทุกห้องเรียน ทุกชั้นเรียน ในโรงเรียน แล้วแยกประเภทด้วย เพราะฉะนั้น เด็กเขาก็จะเริ่มรู้ว่า เขาควรใช้กระดาษ 2 หน้า เสร็จแล้วเขาก็ฝึกเก็บกระดาษไปชั่งขาย มีกิจกรรมในการรีไซเคิลขยะต่างๆ การปลูกฝังจิตสำนึก รักสิ่งแวดล้อม ต้องเริ่มตั้งแต่เด็ก และผู้ใหญ่ก็ต้องทำเป็นตัวอย่าง

เรื่องสุดท้าย**สมดุลงานวัฒนธรรม** หากศึกษาพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่องวัฒนธรรมจะพบว่า พระองค์ทรงเน้นย้ำมาโดยตลอดให้ปลูกฝัง เด็กและเยาวชนไทยให้เห็นคุณค่าในความเป็นไทย เอกลักษณ์ไทย เห็นประโยชน์และคุณค่าของ ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นองค์ความรู้ที่มีประโยชน์ที่สืบทอดต่อกันมา โดยเฉพาะ ในยุคปัจจุบันที่มีกระแสโลกาภิวัตน์ถ้าโถมเข้ามา การเสริมสร้างความพอเพียงทางวัฒนธรรม จะเป็น เสมือนภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม ที่จะทำให้เด็กไทย คนไทย มีจุดยืนในชีวิต มีหลักคิด หลักปฏิบัติ ที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และพัฒนาตนเอง มีความแกร่งในความเป็นไทย เข้าใจในความเป็นสากล เพื่อให้อยู่รอดได้ในยุคโลกาภิวัตน์ ดำรงตนอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง ต่างๆ

การปลูกฝังให้เด็กเยาวชน โดยเฉพาะเด็กรุ่นใหม่ ๆ มีภูมิคุ้มกันที่ดี และพร้อมรับ การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทางด้านวัฒนธรรม ภายใต้โลกยุคโลกาภิวัตน์ได้ มีความภูมิใจใน ความเป็นไทย เด็กควรจะต้องรู้จักรากเหง้า ประวัติศาสตร์ และความเป็นมาของตนเอง ของครอบครัว ของสังคมไทย และของชาติ ของประเทศ รู้ที่มาที่ไป เหตุผลของการมีวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมต่างๆ ที่ยึดเหนี่ยวจิตใจคนไทยให้มีความสามัคคี จะได้รักชาติ เห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ในชาติตน คิดถึงบุญคุณของผืนแผ่นดินไทย ตลอดจนรู้จักแยกแยะและเลือกรับวัฒนธรรมอื่นๆ ที่ไหลเข้ามาสู่ตนในยุคโลกาภิวัตน์ได้ว่าอะไรเป็นประโยชน์ อะไรเป็นโทษ อะไรเหมาะสม พอประมาณกับการใช้ชีวิตของแต่ละคนในสังคมไทย อะไรควรทำตาม อะไรควรละเว้น

หลักคิดเรื่องวัฒนธรรมพอเพียงจะทำให้คนไทย ชาติไทย สามารถยืนอยู่ได้อย่างมั่นคง ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ที่มีสื่อข้อมูลต่างๆ โถมเข้ามาอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ท่ามกลาง การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในโลกที่เกิดขึ้น เราจะอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี เราต้องมี**รากเหง้า** ต้นไม้ที่จะ สามารถต้านรับลมที่พัดมาแรงๆ ได้ โดยไม่ล้ม รากแก้วต้องหยั่งรากลึกลงไป ถ้าเป็นต้นหญ้าต้นอ่อน ลมพัดมาแรงที่เดียวก็ล้มเลยเพราะมีแค่รากฝอย ประเทศชาติจะอยู่ได้ เราต้องมีราก รากเหง้า รากแก้ว รากฝังลึกลงไป ซึ่งสิ่งนี้ก็คือความเป็นไทย วัฒนธรรมไทย

เรื่องเศรษฐกิจ เรื่องสังคม เรื่องสิ่งแวดล้อม โดยส่วนมากแล้วมักจะเหมือนกันทั่วโลก แต่เรื่องวัฒนธรรม เอกลักษณ์ไทยของเรา ไม่มีใครแย่งชิงไปจากเราได้ เราจะเป็นคนไทยที่มี ศักดิ์ศรีได้ เราต้องรู้ถึง ที่มาที่ไปของความเป็นชาติไทย รู้จักประวัติศาสตร์ชาติไทย รู้จักของที่มีค่า

ของชาติไทย อันได้แก่ สถาบันพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาที่คำสอนฝังรากลึกอยู่ในวัฒนธรรมประเพณีไทยอย่างกลมกลืน และพระธรรมเป็นคำสอนที่มีค่าที่เป็นหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจให้คนไทยสามารถอยู่อย่างพอเพียงมาโดยตลอด และอยู่ร่วมกับคนต่างศาสนาต่างชาติพันธุ์ ต่างวัฒนธรรม ได้อย่างสันติสุข

โดยสรุปแล้ว เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ได้ทุกเรื่อง OTOP แบบพอเพียงก็มี แบบไม่พอเพียงก็มี กลุ่มล้งจะออมทรัพย์ก็เช่นเดียวกัน แบบพอเพียงก็มี แบบไม่พอเพียงก็มี เราต้องวิเคราะห์ว่าการดำเนินการ และผลที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับความพอเพียงหรือไม่ **วัดที่เหตุ** ใช้ความรู้กับคุณธรรมในการตัดสินใจ และการดำเนินการหรือเปล่า ใช้ความรู้ทางหลักวิชาอย่างรอบรู้รอบคอบหรือไม่ ความคิดและการกระทำอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน ไม่เบียดเบียนกัน มีการช่วยเหลือแบ่งปันกันหรือไม่ **วัดที่วิธีปฏิบัติคือความพอเพียงโดยตรง** ทำแบบพอประมาณ กับทรัพยากร ทุน ศักยภาพ ภูมิสังคม หรือไม่ มีเหตุมีผลไหม มีภูมิคุ้มกันความเสี่ยงไหม และสุดท้ายวัดที่ผลว่ามีการจัดการให้เกิดความก้าวหน้าอย่างสมดุลและความสามารถที่จะพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้ง 4 ด้านไหม

เศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่ 3 ชั้น

ทฤษฎีใหม่มี 3 ชั้น ส่วนมากเวลาคนพูดถึงเศรษฐกิจพอเพียง มักจะนึกถึงทฤษฎีใหม่ชั้นที่ 1 โดยเฉพาะด้านเกษตรเท่านั้น แต่ที่จริงแล้ว ทฤษฎีใหม่ซึ่งเป็นตัวอย่างภาคปฏิบัติของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น มีอยู่ 3 ขั้นตอน คือ

ทฤษฎีใหม่ชั้นที่ 1 เทียบได้กับเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน เป็นการจัดการทรัพยากรที่แต่ละคนมีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อแต่ละคนจะได้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน เวลาพูดถึง ทฤษฎีใหม่ ส่วนมากมักจะคิดถึงตัวอย่างเกษตรทฤษฎีใหม่ชั้นที่ 1 ซึ่งเป็นตัวอย่างของการใช้ทฤษฎีใหม่ในภาคเกษตร ในชนบท เพราะเกษตรกรมีพื้นดิน เขามีน้ำ ทั้งน้ำฝน ทั้งน้ำบาดาล ทั้งน้ำบ่อ เขามีพืชพันธุ์ที่เขาปลูกในพื้นดินของเขา เขามีสัตว์เลี้ยงต่างๆ จึงเป็นตัวอย่างในการจัดการทรัพยากรที่แต่ละคนมีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างยั่งยืน เพราะเป็นการจัดการอย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และนำความสุขมาให้ด้วย

ในกรณีคนอาศัยอยู่ในเมือง ก็มีการวิจัยโดยคณะอาจารย์ที่ธรรมศาสตร์ เรื่องการใช้ชีวิตพอเพียงของคนในเมือง โดยมีตัวอย่างวินมอเตอร์ไซด์ แม่ค้าขายผักในตลาด คนต่างๆ เหล่านี้สามารถใช้ชีวิตอย่างพอเพียงได้ ยกตัวอย่างเช่น แม่ค้าขายผักในตลาดในเมือง ก็สามารถดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงได้ โดยแม่ค้าแต่ละคนรักษาความสมดุลทางเศรษฐกิจ โดยพิจารณาว่า ซื้อมาเท่าไร มีต้นทุนเท่าใด การตั้งราคาสินค้าก็ไม่ให้ต่างกันมากนักกับรายอื่นๆ ในตลาดเดียวกัน ไม่สูงเกินไป และไม่ต่ำเกินไป ให้พอมีกำไรและเงินออมบ้างพอประมาณ บางส่วนเก็บไว้สำหรับซื้อผักพันธุ์นี้ บางส่วนเก็บไว้ใช้เกลือแ่่งปันสังคม ด้านสังคม แม่ค้าขายผักส่วนมาก ไม่ใช่ขายเฉพาะตัวเองคนเดียวก็มีเพื่อนขายผักด้วยกัน ไม่เบียดเบียนเอาเปรียบแม่ค้าคนอื่น บางทีก็ปรึกษา

หารื้อกัน บางคนไปซื้อผักจากที่หนึ่งมาถูก ซื้อมาแล้วก็แบ่งปันกันขาย เพราะว่าบางคนอาจจะไปได้ต้นหอมอีกที่หนึ่งมาถูกก็ได้ เขาก็มีกลุ่มของเขา

การรักษาสมดุลทางสิ่งแวดล้อม ก็โดยทำการค้าขายโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เลือกซื้อขายสินค้าที่สะอาด ปราศจากสารเคมีตกค้าง หมั่นรักษาความสะอาดของสินค้า ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดบริเวณสถานที่ตั้งขาย ไม่ทิ้งขยะเกลื่อนกลาด ไม่ใช่ว่าผักเสียแล้วก็เด็ดทิ้งโยนลงไปเลยบนถนนหนทาง มีการจัดการอย่างดี เก็บขยะอย่างดี เก็บไว้เพื่อเอาไปทำปุ๋ย ส่งให้กับเจ้าของสวนผักต่างๆ ในการรักษาสมดุลทางวัฒนธรรม แม่ค้าอาจรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิม และรักษาจารณสมบัติในพื้นที่ที่ตนอยู่อาศัยมานานเอาไว้ อย่างนี้ จึงกล่าวได้ว่า แม่ค้าขายผักก็พึ่งตนเองได้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง สมดุล 4 ด้านได้ด้วย เป็นการดำเนินชีวิตตามแนวทางทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 เทียบได้กับเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า เป็นการร่วมมือรวมกลุ่มกันของคนที่มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้แล้วในระดับต่างๆ เพื่อร่วมมือกันช่วยเหลือกันในกิจกรรมต่างๆ เช่น กลุ่ม/องค์กร สหกรณ์ต่างๆ ธนาคารโคกระบือ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มผลิตแม่บ้านต่างๆ เป็นต้น ยกตัวอย่าง แม่ค้าในตลาดอาจจะหารื้อกับแม่ค้าคนอื่น ๆ หาแหล่งสินค้าร่วมกัน รักษาความสะอาดของสถานที่ร่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างกันมากขึ้น

การรวมกลุ่มกันต่างๆ จะทำให้เกิดความสามัคคีขึ้น ในระดับท้องที่ที่ไม่ใช่เฉพาะชนบทเท่านั้น ในตลาดก็สามัคคีกัน เวลารวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน ก็เกิดการเรียนรู้ที่จะทำงานกับผู้อื่น เรียนรู้ที่จะต้องอดทนต่อการกระทบกระทั่งกัน เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน เมื่อเราเรียนรู้ว่า ใครเก่งอะไร ใครไม่เก่งอะไร ก็เกิดการแลกเปลี่ยน แบ่งปัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน บันประกอบการณ์ บันสิ่งที่เราสามารถทำได้ดี แบ่งปันทั้งกำลังทรัพย์ กำลังกาย กำลังใจ ให้กำลังใจก็เป็นการแบ่งปัน ความสามัคคีก็จะเกิดขึ้น นี่เป็นการสร้างชุมชน สร้างองค์กร สร้างกลุ่ม ตามแนวทางทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 เพื่อสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในชุมชน ในสังคม

ยกตัวอย่าง กองทุนสัจจะออมทรัพย์ที่ดีในแต่ละชุมชน ต้องมีกองทุนสวัสดิการ แล้วไม่ใช่สวัสดิการ เฉพาะสมาชิกของกองทุนเท่านั้น ต้องแบ่งส่วนหนึ่งช่วยเหลือคนในชุมชนที่ยังยากจน ขาดแคลน ที่ยังไม่พอเพียง ยังพร่องอยู่ คนในแต่ละชุมชนจะรู้ว่าใครเป็นคนจนในชุมชนของเขา ภาครัฐจากข้างนอกเข้าไปบอกไม่ได้ว่าต้องแบบนั้นถึงจะจน แต่ละภูมิภาค แต่ละภูมิประเทศ แต่ละภูมิสังคม สภาพความยากจนจะแตกต่างกัน เพราะฉะนั้นชุมชนที่พอเพียง กิจวัตรที่มีการมีกองทุนสวัสดิการ ที่แบ่งส่วนหนึ่งมาดูแลคนยากคนจน คนด้อยโอกาส ในสังคมนั้นด้วย ถึงจะบอกได้ว่าชุมชนนั้นได้สร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคม

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3 เป็นความร่วมมือกันในระดับเครือข่าย หรือเป็นการขยายเครือข่าย ความร่วมมือออกไปสู่ภาคส่วนอื่นๆ เช่น เครือข่ายกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เครือข่ายสันติอโศก หรืออย่างการสร้างเครือข่ายข้าว สำนึกรักบ้านเกิดของดีแท้ เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ อย่างที่จังหวัด

บุรีรัมย์ผลิตข้าวปลอดสารพิษ นำมาแลกเปลี่ยนสินค้ากับเครือข่ายมณฑลที่จังหวัดนครศรีธรรมราช หรือชุมชนอาจจะมีการแลกเปลี่ยน ทำงานร่วมมือกันกับองค์กรธุรกิจเอกชน บริษัทน้ำมัน บริษัท ต่างๆ มูลนิธิ ภาครัฐ เป็นความร่วมมือกันระหว่างกลุ่ม องค์กรต่างๆ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าหรือ ทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 3

ยกตัวอย่าง เชื้อนปาส์กลลสิทรีก็เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า เพราะเชื้อนปาส์กล ทำให้น้ำไม่ท่วม กทม. นั่นคือ ด้านผล น้ำไม่ท่วม กทม. อุตสาหกรรมก็ใช้น้ำได้ ภาคเกษตรก็ใช้น้ำได้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วย เกิดความสมดุลหลายๆ ภาคส่วน ด้านเหตุ คือ กระบวนการสร้าง เชื้อนก็เป็นเศรษฐกิจพอเพียง กว่าสร้างเชื้อนนี้เสร็จ ก็ผ่านหลายรัฐบาล และใช้งบในการสร้าง ถูกมากเปรียบเทียบกับเชื้อนอื่นๆ เมื่อคำนวณเป็นค่าใช้จ่ายต่อหน่วยลูกบาศก์เมตรแล้ว และ ก็เกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน ผู้คนในพื้นที่ๆ ถูกโยกย้ายไปก็ไม่กลับมาประท้วง มีหน่วยงานเข้าไปช่วยเหลือในการหาที่ดินใหม่ให้กับเขาอย่างยุติธรรม รัฐบาลรับช่วงต่อการ ก่อสร้างกันมาอย่างสามัคคีไม่ยกเลิกโครงการกลางคัน นักวิชาการด้านต่างๆ ก็มาช่วยกันให้เกิดความ รอบคอบในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านป่าไม้ พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ต่างๆ เชื้อนปาส์กลลสิทรีจึงถือเป็น ตัวอย่างหนึ่งของเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า

ทฤษฎีใหม่ 3 ขั้น จึงเป็นแนวทางการพัฒนาประเทศอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ตามแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งทั้งหมดต้องเริ่มต้นที่การพัฒนาคนให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างพอเพียง

หลักพอเพียงเป็นหลักการพัฒนาคน

หลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องการพัฒนาคน เป็นเรื่องการพัฒนามนุษย ซึ่งในวโรกาสที่ท่านโคฟี อันนัน เลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อม กราบบังคมทูลถวายรางวัลเกียรติยศ "รางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์" เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2549 เป็นครั้งแรกที่ องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ได้มี รางวัลนี้ขึ้นมา แล้วก็เป็นครั้งแรกที่ได้มีการมอบให้กับบุคคลในโลก ก็คือ ถวายแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็มีการกล่าวถึงเหตุผลทำไมถึงมอบรางวัลนี้ คำกล่าวนี้ ภาษาอังกฤษเขาเรียกว่า Citation ซึ่งมีอยู่ 3 ท่อน โดยท่อนกลางกล่าวถึง เศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า

"ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ได้ทรงมุ่งมั่นบำเพ็ญพระราชกรณียกิจนานัปการ เพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิตที่ดีของปวงชนชาวไทยอยู่เป็นนิจศีล อย่างต่อเนื่อง ตลอดเวลา เป็นที่ประจักษ์แก่ สายตาชาวโลกจึงต่างกล่าวขานพระนามพระองค์ว่า ทรงเป็นพระมหากษัตริย์นักพัฒนา"

"ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท มีพระราชหฤทัยเปี่ยมล้นด้วยพระเมตตาต่อพสกนิกร ผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาส โดยไม่ทรงแบ่งแยก สถานะ ศาสนา ชาติพันธุ์ หรือหมู่เหล่า ทรงสดับ รับฟังปัญหาความทุกข์ยากของราษฎร และพระราชทานแนวทางการดำรงชีพ เพื่อให้ประชาชน ของพระองค์สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน"

เลขาธิการโคฟี อันนัน ได้ถอดความหมาย ของพระปฐมบรมราชโองการที่ว่า "เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม" ออกมาว่า ทำให้คนไทย ทุกคนหรือส่วนมากสามารถ ดำรงชีวิตได้ สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนาคน เพราะเน้นการพัฒนาความเป็นมนุษย์และความยั่งยืนของการพัฒนา ให้ความสำคัญต่อเรื่อง ความอยู่ดีมีสุขมากกว่าความมั่งคั่ง และเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ และการใช้คุณธรรมนำความรู้ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องการพัฒนาคน ไม่ใช่เรื่องการสร้างตึก ไม่ใช่เรื่องการพัฒนาถนน เพราะคนที่เป็นผู้ที่สร้างสิ่งแวดล้อมของเขาให้เกิดความพอเพียงได้ ด้วยการรักษาความสมดุลในชีวิต ของแต่ละบุคคล แต่ละชุมชน แต่ละองค์กร และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้

เศรษฐกิจพอเพียงนี้เป็นเรื่องการพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสุขภาพแข็งแรง มีความรู้และความคิดสร้างสรรค์ และสำคัญที่สุดมีการอนุเคราะห์แบ่งปันผู้อื่น มีศีลธรรม ไม่ก่อความเดือดร้อน เบียดเบียน เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น และมีการฝึกฝนตนเองอย่างต่อเนื่อง ให้มีจิตเป็นสมาธิ ตั้งมั่นเป็นหนึ่ง เพื่อดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และใช้สติปัญญา ไปในทางที่ถูกต้อง เมื่อแต่ละคนมีคุณภาพที่ดี ก็เป็นการพัฒนาชุมชน สังคมให้ดีขึ้นไปด้วยเช่นกัน

การพัฒนาคนให้ดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นการปลูกฝังคุณค่าของความเป็นคน การคิดให้ถูก พุดให้ถูก ปฏิบัติให้ถูก อย่างมีสติและใช้ปัญญาไป ในทางที่ถูกต้อง เพื่อเพิ่มทางเลือกและพัฒนาศักยภาพของแต่ละคน ให้สามารถอยู่อย่างพออยู่ พอกิน อิ่มสุขตัวเองและครอบครัวได้โดยไม่เบียดเบียนตัวเองและผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ได้อย่างสงบสุข โดยมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมพอเพียง และอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างสมดุล และยั่งยืน

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษานั้น จะต้องมุ่งพัฒนา ที่ตัวครูก่อนเป็นอันดับแรก เพราะครูถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และ ปลูกฝังสิ่งต่างๆ ให้แก่เด็ก ดังนั้นจึงควรส่งเสริมครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจ พอเพียงอย่างถ่องแท้ก่อน เพราะเมื่อครูเข้าใจ ครูก็จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ครูจะสอน ให้เด็กรู้จักพอ ครูจะต้องรู้จักพอก่อน โดยอยู่อย่างพอเพียงและเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องมีสติในการเลือกรับข้อมูลต่างๆ ที่เข้ามา รู้จักเลือกรับและรู้จักต่อยอด องค์ความรู้ที่มีอยู่ หมั่นศึกษา เพิ่มพูนความรู้ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ไม่ก้าวกระโดด ในการเลือกรับ ข้อมูลนั้น ต้องรู้จักพิจารณาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รู้จักแก้ไขปัญหอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ประเมินความรู้และสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา จะได้รู้จัก และเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสภาพ และผลจากการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ได้อย่างรอบคอบ และระมัดระวัง เป้าหมายสำคัญของการขับเคลื่อน คือ การทำให้เด็กรู้จักความพอเพียง ปลูกฝัง อบรม บ่มเพาะให้เด็กมีความสมดุล

ทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยสอดแทรกแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร สาระเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อสอนให้เด็กรู้จักการใช้ชีวิตได้อย่างสมดุลตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยมความเป็นไทย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ รู้ว่าตนเองเป็นองค์ประกอบหนึ่งในสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของโลก การกระทำของตนย่อมมีผลและเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมในโลกที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ด้วย ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น สำคัญคือครูจะต้องรู้จักบูรณาการการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนเห็นถึงความเชื่อมโยงในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งความเป็นองค์รวมนี้อาจเกิดขึ้นได้ ครูต้องโดยใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อน

นอกจากนี้ ในการส่งเสริมให้นำหลักปรัชญาไปใช้ในสถานศึกษาต่าง ๆ นั้น อาจจะใช้วิธี **"เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา"** ตามหลักการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า สำคัญที่สุดครูต้องเข้าใจเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก่อน โดยเข้าใจว่าแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นแนวคิดที่สามารถเริ่มต้นและปลูกฝังได้ผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน เช่น กิจกรรมการรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน การกำจัดขยะในโรงเรียน การสำรวจทรัพยากรของชุมชน ฯลฯ

ก่อนอื่น ครูต้องเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี โดยกลับมาพิจารณาและวิเคราะห์ดูว่า ในตัวครูนั้นมีความไม่พอเพียงในด้านใดบ้าง เพราะการวิเคราะห์ปัญหาจะทำให้รู้และเข้าใจปัญหาที่เกิดจากความไม่พอเพียง รวมทั้งควรให้เด็กมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหานั้น โดยการวิเคราะห์นี้ต้องดำเนินไปบนพื้นฐานของความรู้และคุณธรรม โดยเฉพาะคุณธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในใจเด็กให้ได้ก่อน ผ่านกิจกรรมที่ครูเป็นผู้คิดขึ้นมา โดยครูในแต่ละโรงเรียนจะต้องมานั่งพิจารณาก่อนว่า จะเริ่มต้นปลูกฝังแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากจุดไหน ทุกคนควรมาร่วมกันคิด ร่วมกันทำ สามัคคีกันในการบวนการหาวิธี

หลังจากที่ครูได้ค้นหากิจกรรมที่จะปลูกฝังแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ครูควรจะต้องตั้งเป้าหมายการสอนก่อนว่าครูจะสอนเด็กให้รู้จักพัฒนาตนเองได้อย่างไร โดยอาจเริ่มต้นสอนจากกิจกรรมเล็กๆ น้อยๆ ที่สามารถเริ่มต้นจากตัวเด็กแต่ละคนให้ได้ก่อน เช่น การเก็บขยะ การประหยัดพลังงาน ฯลฯ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ถึงความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยที่ตนเองมีต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกในด้านต่างๆ 4 มิติ

ในส่วนของการเข้าถึงนั้น เมื่อครูเข้าใจแล้ว ครูต้องคิดหาวิธีที่จะเข้าถึงเด็ก พิจารณาดูก่อนว่าจะสอดแทรกกิจกรรมการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เข้าไปในวิธีคิดและในวิชาการต่างๆ ได้อย่างไร ทั้งนี้ อาจจัดกิจกรรมกลุ่มให้นักเรียนได้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ รู้จักแบ่งหน้าที่กันตามความสามารถของเด็กในแต่ละช่วงชั้น เช่น ในกิจกรรมการเก็บขยะเพื่อรักษาความสะอาดของโรงเรียนนั้น ครูอาจจัดกิจกรรมสำหรับเด็กในแต่ละช่วงชั้น คือ ช่วงชั้นที่ 1 สร้างกิจกรรมที่สนับสนุนให้เด็กช่วยกันเก็บขยะ

(ให้เด็กรู้หน้าที่ของตน ในระดับบุคคล)/ ช่วงชั้นที่ 2 สร้างกิจกรรมที่สนับสนุนให้เด็กช่วยกัน เก็บขยะและนับขยะ (ให้รู้จักการวิเคราะห์และรู้ถึงความเชื่อมโยงของตนเองกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในโรงเรียน) / ช่วงชั้นที่ 3 สร้างกิจกรรมที่สอนให้เด็กรู้จักเชื่อมโยงกับชุมชนภายนอกรอบ ๆ โรงเรียน เช่น สร้างกิจกรรมที่สอนให้เด็กรู้จักแบ่งแยกขยะ ร่วมมือกับชุมชนในการรักษาสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ ที่โรงเรียนและชุมชนของเขาตั้งอยู่ด้วย

กิจกรรมทั้งหมดนี้สำคัญคือต้องเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยสถานศึกษา ควรตั้งเป้าให้เกิดการจัดการศึกษาตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง สอดแทรกเข้าไปใน กระบวนการเรียนรู้ สอนให้เด็กพึ่งตนเองให้ได้ก่อน จนสามารถเป็นที่พึ่งของคนอื่น ๆ ในสังคม ได้ต่อไป

การจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

การจัดการศึกษาตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถดำเนินการได้ใน 2 ส่วน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา และส่วนที่เป็นการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งส่วนที่ 2 นี้ ประกอบด้วย การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียง ในหลักสูตรและสาระเรียนรู้ในห้องเรียน และประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในระยะแรก ได้เริ่มจากการไปค้นหา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณลักษณะ และการจัดการที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ พอประมาณกับศักยภาพของนักเรียน พอประมาณกับภูมิสังคมของโรงเรียนและชุมชนที่ตั้ง เช่น เด็กช่วงชั้นที่ 2 ทำสภกรณ์ได้ เด็กช่วงชั้นที่ 4 ดูแลสิ่งแวดล้อม มีการส่งเสริมให้ใช้ความรู้ อย่าง รอบคอบระมัดระวัง ฝึกให้เด็กคิดเป็นทำเป็นอย่างมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันส่งเสริมให้เด็กทำงาน ร่วมกับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบ ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น มีวินัย มีสัมมาคารวะ ปฏิบัติกิจดีสำนึกรักษาสีสิ่งแวดล้อม สืบสานวัฒนธรรมไทย กล่าวคือ สอนให้ผู้เรียน ยึดมั่นในหลัก ศีลธรรม พัฒนาคนให้เขารู้จักทำประโยชน์ให้กับสังคมและช่วยดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และ ตัวกิจกรรมเองก็ต้องยั่งยืน โดยมีภูมิคุ้มกันในด้านต่างๆ ถึงจะเปลี่ยนผู้อำนวยการ แต่กิจกรรม ก็ยังดำเนินอยู่ อย่างนี้เรียกว่า มีภูมิคุ้มกัน

การค้นหาตัวอย่างกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ก็เพื่อให้มีตัวอย่างรูปธรรม ในการสร้างความเข้าใจภายในวงการศึกษาว่าหลักเศรษฐกิจพอเพียงหมายความว่าอย่างไร และสามารถนำไป ใช้ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้อย่างไรบ้าง หลังจากนั้น ก็ส่งเสริมให้บูรณาการการเรียนรู้ผ่าน กิจกรรมเหล่านี้ เข้าไปในการเรียนรู้สาระต่างๆ บูรณาการเข้ากับทุกสาระเรียนรู้ เช่น วิทยาศาสตร์ เพื่อทำให้เกิดสมดุลทางสิ่งแวดล้อม บูรณาการเข้ากับวิชาคณิตศาสตร์ ในการสอนการคำนวณที่มีความหมายในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง หรือบูรณาการเข้ากับสาระภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สุขศึกษา พลศึกษา การงานอาชีพ เทคโนโลยีต่างๆ ได้หมด นอกเหนือจากการสอนในสาระหลัก คือในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม เท่านั้น

สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์ให้ทุกช่วงชั้นเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถประยุกต์ใช้ได้ แต่ถ้ามาตรฐานเรียนรู้ของทุกช่วงชั้นเหมือนกันหมดก็จะมีปัญหาทางปฏิบัติ จึงต้องกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนในการเรียนการสอนของแต่ละช่วงชั้น และแต่ละชั้นปี ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 เน้นให้เด็กพึ่งตนเองได้ หรือใช้ชีวิตพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว เช่น ประถม 1 ช่วยเหลือคุณพ่อคุณแม่ล้างจานชาม เก็บขยะไปทิ้ง กวาดบ้าน จัดหนังสือไปเรียนเอง แบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน กินอาหารให้หมดจาน ประถม 2 วิเคราะห์รายจ่ายของครอบครัว จะมีเป็นตารางกรอกค่าใช้จ่ายต่างๆ ของครอบครัว คุณแม่ซื้ออะไรบ้าง คุณพ่อซื้ออะไรบ้าง เด็กจะได้รู้พ่อแมหาเงินมายากแค่ไหน เช่น ยาสีฟันหลอดละ 46 บาท จะต้องไม่เอามามีบเล่น จะต้องสอนให้เด็กเห็นคุณค่าของสิ่งของ ให้เด็กตระหนักถึงคุณค่าของเงินทอง จะได้ฝึกนิสัยประหยัด ครอบครัวมีรายได้และรายจ่ายเท่าไร เด็กจะได้ฝึกจิตสำนึกและนิสัยพอเพียง มีหลายโรงเรียนทำแล้ว ประถม 3 สอนให้รู้จักช่วยเหลือครอบครัวอย่างพอเพียง และรู้จักแบ่งปัน ช่วยเหลือผู้อื่น มีส่วนร่วมสร้างครอบครัวพอเพียง

ช่วงชั้นที่ 2 ฝึกให้เด็กรู้จักประยุกต์ใช้หลักความพอเพียงในโรงเรียน สามารถวิเคราะห์วางแผนและจัดทำบันทึกรายรับ-รายจ่ายของตนเองและครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมในการสร้างความพอเพียงระดับโรงเรียน และชุมชนใกล้เคียง โดยเริ่มจากการสำรวจทรัพยากรต่างๆ ในโรงเรียนและชุมชน มีส่วนร่วมในการดูแลบำรุงรักษาทรัพยากรต่างๆ ทั้งด้านวัตถุ สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และรวบรวมองค์ความรู้ต่างๆ มาเป็นข้อมูลในการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน และเห็นคุณค่าของการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

ช่วงชั้นที่ 3 ประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงกับชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน สามารถสำรวจและวิเคราะห์ความพอเพียงในระดับต่างๆ และในมิติต่างๆ ทั้งทางวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมในชุมชนใกล้เคียง เห็นคุณค่าของการใช้หลักพอเพียงในการจัดการชุมชน และในที่สุดแล้วสามารถนำหลักการพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของแต่ละคน จนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่ความพอเพียงได้ในที่สุด

ช่วงชั้นที่ 4 เตรียมคนให้เป็นคนที่ดีต่อประเทศชาติสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้ต้องเริ่มเข้าใจความพอเพียงระดับประเทศ และการพัฒนาประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ เช่น การวิเคราะห์สถานการณ์การค้าระหว่างประเทศ หรือการศึกษาสถานการณ์สิ่งแวดล้อม สภาพปัญหาด้านสังคมเป็นอย่างไร แยกแยะหรือสามัคคี เป็นต้น

ขณะนี้คณะทำงานขับเคลื่อนด้านการศึกษาและเยาวชน ทำงานร่วมกับ กระทรวงศึกษาธิการ และอีกหลายหน่วยงาน **วิสัยทัศน์ของการขับเคลื่อน คือ สานเครือข่าย ขยายความรู้ ควบคู่ประชาสัมพันธ์** เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในหลัก และให้บุคลากรด้านการศึกษาสามารถนำหลักคิดหลักปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียง มาบูรณาการสู่การเรียนการสอนในทุกกลุ่ม

สาระการเรียนรู้ของทุกระดับได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และเป็นรูปธรรม ตลอดจนผู้บริหารสามารถนำหลักๆ ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์และความสุข

ส่งท้าย

ถ้าคนไทยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่ความพอเพียงมากขึ้นเท่าใด สังคมไทยก็จะมี ความพอเพียงมากยิ่งขึ้น เพราะคนไทยแต่ละคน จะสามารถพึ่งตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน ยิ่งยืนยันว่ามีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง ยิ่งยืนยันแล้วว่าทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมสามารถหลงเหลือไปถึงคนรุ่นหลังได้ ยิ่งยืนยันคือสังคมไทยมีความเข้มแข็งและสามัคคี ยิ่งยืนยันคือเศรษฐกิจไม่ต้องเกิดวิกฤตซ้ำแล้ว ซ้ำเล่า ยิ่งยืนยันคือมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ที่เราสามารถภาคภูมิใจได้

ถาม & ตอบ

1. เราจะจัดการการเรียนรู้ตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างไร

คำตอบ ใช้หลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เน้นให้เด็กคิดเป็นทำเป็นอย่างพอเพียง จะจัดการเรียนรู้อย่างไรให้เด็กใช้ชีวิตอย่างพอเพียงได้ ต้องเริ่มจากการสอนให้เด็ก คิดเป็นอย่างพอเพียง ต้องกระตุ้นให้เด็กคิดเป็น เช่น ในการสอนสาระการงานประกอบอาชีพ มาถึงครูก็สอนให้เด็กทำไข่เค็มเลย อย่างนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจพอเพียง ครูควรสอนให้เด็กคิดก่อนว่า ในบรรดาอาหารต่างๆ เธอคิดว่าชุมชนของเรามีผลผลิตอะไรบ้างที่สามารถนำมาทำอาหารเก็บไว้กินได้นานๆ ต้องเริ่มจากการสอนให้เด็กคิดเป็นอย่างพอเพียงก่อน โดยเริ่มจากต้องให้รู้จักตัวเองและรู้จักชุมชน เช่น "หมู่บ้านเราเลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่เยอะ เราน่าจะทำไข่เค็ม" กระบวนการนี้ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และให้เด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เด็กจะต้องฝึกการเรียนรู้ว่า ชุมชน หมู่บ้านมีการเลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่เยอะ มีไข่เหลือขายไม่หมด **เมื่อรู้ตน รู้ชุมชน ก็จรรู้จักการตัดสินใจที่พอประมาณ** แต่ถ้าเด็กบอกว่ามีผักเยอะครูก็ต้องปรับตัวให้ทัน อาจต้องเปลี่ยนเป็นการสอนทำผักดองแทน

ในการสอนส่วนมาก เรามักจะลืมนสอนข้อเบื้องต้นว่า ทำอย่างไรจะให้เด็กรู้จักตัวเองก่อน แล้วก็รู้จักชุมชนของตนเองด้วย จึงจะพอประมาณได้ ต้องพอประมาณทั้งปัจจัยภายใน (พอประมาณกับตัวเองกับครอบครัว) และปัจจัยภายนอก (พอประมาณกับสิ่งแวดล้อมพอประมาณกับชุมชน) หลังจากนั้น ก็ต้องสอนให้เก็บข้อมูลเป็น วิเคราะห์เป็น เพื่อตัดสินใจได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล มีภูมิคุ้มกันสอนให้เด็กคิดว่าแล้วจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมระหว่างกระบวนการการผลิตหรือเปล่า ในกระบวนการนี้เด็กก็จะคิดเป็นและทำเป็นอย่างพอเพียง ตลอดจนสามารถนำหลักคิด หลักปฏิบัติไปปรับใช้เป็นและพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง ทำให้สามารถพึ่งตนเองได้ ฉะนั้น การสอนให้เด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ครูต้องใจเย็น มีความเพียรอดทน มีจิตวิญญาณครูที่จะสอนคนให้เป็นคนที่มีคุณค่า

หรือแม้แต่ในหลักสูตรการศึกษาออกโรงเรียน (กศน.) ครูสอนฝึกงานอาชีพ เช่น การทำเข็มกลัด สอนให้ทำเข็มกลัด แต่ไม่ได้สอนให้ผู้เรียนคิดก่อนว่าเขาชอบทำเข็มกลัดไหม ทำเสร็จแล้วจะเอาไปขายที่ไหน จะขายราคาเท่าไร รู้วิธีคำนวณต้นทุนหรือไม่ การทำงานต้องมีการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะให้ทำจริง วางแผนว่าสินค้าแต่ละอย่างผลิตเสร็จแล้วจะไปขายที่ไหน กศน. ต้องสอนให้ผู้เรียนรู้จักการทำบัญชี การคิดค่าแรง ค่าเสื่อมราคาต่างๆ ด้วย จะได้สร้างสมดุลทางด้านเศรษฐกิจได้ สรุปคือต้องปลูกฝังให้ รู้จักตนเอง คือพอประมาณ และรู้จักสภาวะแวดล้อม เช่นจะต้องรู้จักว่าจะไปขายได้ที่ไหน และสามารถวิเคราะห์หลักการทำบัญชีทำอย่างไร ตั้งราคาที่เหมาะสม ต้องคำนวณอย่างไร จะทำอย่างไรให้เด็กที่เรียนเศรษฐกิจพอเพียงแล้วออกจากห้องเรียนจะต้องมีความสามารถพึ่งตนเองทางด้านความคิด ทักษะ ความรู้ มีเพื่อนร่วมทาง (เครือข่ายเรียนรู้) เมื่อพึ่งตนเองได้แล้ว ก็ต้องปลูกฝังจิตสำนึกให้รักสิ่งสิ่งแวดล้อม ให้เขาทำตัวเป็นที่พึ่งของคนอื่นได้ด้วย อย่างนี้ถึงจะครบถ้วนกระบวนการปลูกฝังจิตสำนึกพอเพียง

2. การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้นำสถาบันศาสนาเข้ามาเข้าร่วมขับเคลื่อนด้วยหรือไม่

คำตอบ จริงๆ แล้ววัดเขาอยู่อย่างพอเพียงอยู่แล้ว ศาสนาพุทธสอนให้คนอยู่อย่างพอเพียงที่สุด การปฏิบัติตนตามแนวทางศีล สมาธิ ปัญญา ตามเส้นทางของอริยมรรคมีองค์ 8 เป็นการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่ความพอเพียงอย่างแท้จริง พระอรหันต์ผู้ปฏิบัติจนถึงที่สุดแห่งทุกข์ทั้งปวงแล้ว เป็นผู้ที่พอที่สุด และเข้าใจความพอเพียงมากที่สุด ท่านจึงเป็นผู้ให้ ผู้อนุเคราะห์ผู้เกื้อกูลโลก

สังคมไทยโดยทั่วไป โดยเฉพาะในชนบท อยู่อย่างพอเพียงอยู่แล้ว คือโลกภายนอกปัจจัยภายนอกเข้าไปทำลาย เช่น กองทุนหมู่บ้านเข้าไปทำลายความพอเพียงหรือเปล่า จนเกิดเรื่องหนี้ ซึ่งเกิดจากการกระตุ้นให้เกิดความอยากใช้จ่ายกระตุ้นให้คนกู้เงินมาแล้วก็ใช้จ่ายอย่างไม่พอเพียง องค์กรศาสนาทุกศาสนาสอนเรื่องการบริโภคอย่างพอประมาณ การใช้ชีวิตอย่างพอประมาณ รักษาสมดุลในสังคม สมดุลทางด้านธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ทางค่านิยมและคุณธรรมที่เกิดขึ้นก็เพราะขาดความพอเพียง ทำอะไรก็ไม่พอประมาณ ไม่ตั้งอยู่บนหลักเหตุผลหลักผล และไม่คิดถึงเรื่องการสร้างภูมิคุ้มกัน ซึ่งเป็นเรื่องของอนาคต เป็นเรื่องความเสี่ยง

3. อาจารย์สอนเด็กเรื่องความพอเพียง แต่ในขณะเดียวกัน โรงเรียนก็นำน้ำอัดลมมาขาย แล้วจะพอเพียงได้อย่างไร

คำตอบ หลักการทรงงานของพระองค์ท่านเน้นการแก้ปัญหาจากจุดเล็ก หลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักพัฒนามนุษย์ เริ่มจากการพัฒนาที่จิตใจ ถ้ามีน้ำอัดลมมาขาย แต่เด็กมีความรู้ว่ามีประโยชน์หรือเปล่า เงินที่ไปขอพ่อ แม่ หามายากลำบากแค่ไหน เด็กก็อาจไม่ซื้อ น้ำอัดลมก็ได้ เหมือนตัวเรามีของขายทั่วไปเราไม่ซื้อก็ได้ ไม่ได้อยู่ที่ว่ามีของขายเยอะเกินไป เป็นเรื่องหลักคิด หลักปฏิบัติ ให้คิดเป็น ทำเป็น ให้ใช้เงินเป็น โรงเรียนถึงจะขายโค้ก แต่ถ้าเขา

รู้ว่าเงิน 8 บาทกว่าพ่อแม่จะหามาได้ 8 บาท เขาสามารถซื้อนม หรือเก็บให้หนัง เก็บไว้ใช้ในสิ่งที่เกิดประโยชน์ ถ้าเราสามารถปลูกฝังเขาได้ ถึงของขายจะเยอะก็ไม่เกี่ยว **ต้องฝึกสอนให้เด็กรู้จักตัวเองรู้ว่าสถานะครอบครัว** จากผลงานประกวดความเรียง "ตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงที่ข้าพเจ้ารู้จัก" คนที่ได้รางวัล เขาบอกว่าเขาใช้หนังสือเรียน กับเสื้อของพี่สาวมาทุกปี เขาไม่อาย เขาภูมิใจว่าเขาได้ใช้ชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

เราต้องปลูกฝังให้คนคิดแบบนี้ เขาก็จะมีภูมิคุ้มกันและใช้ชีวิตอยู่บนโลกใบนี้ได้อย่างมีความสุข ต้องไปปลูกฝังให้เด็กคิดอย่างพอเพียงก่อน ถ้าเขารู้จักตัวเองเห็นคุณค่าของเงินของเขาก็จะใช้เงินเป็นมีวินัยในการใช้จ่ายเงิน **หลักเศรษฐกิจพอเพียงคือหลักคิด หลักปฏิบัติเป็นเรื่องของคน แก้ปัญหาจากจุดเล็ก คือแก้ที่ใจคนก่อนที่จะไปคิดแก้ระบบใหญ่**สั่งให้รัฐบาลเลิกผลิตโค้กได้ไหม พระองค์ท่านทรงชี้แนะให้แก้ปัญหาคือจุดเล็ก แล้วเราจะทำสิ่งที่ยิ่งใหญ่ให้เกิดขึ้นได้

4. มีแนวทางอย่างไร ที่จะทำให้สถานศึกษาสร้างการขับเคลื่อนไปสู่ชุมชนอย่างยั่งยืนได้

คำตอบ ระเบิดจากข้างใน ต้องเริ่มที่ ผู้อำนวยการ ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และตัวเด็กนักเรียนเอง แต่กรุณาอย่าสั่ง มิฉะนั้นจะกลับกลายเป็นการทำลายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง เพราะเมื่อใดที่สั่ง เขาก็จะไม่ได้ทำด้วยใจ ควรจะเปิดโอกาสให้มีการระเบิดจากข้างใน มีความสนใจอยากที่จะค้นหาความรู้ ลองทำ มีเพื่อนร่วมทาง เรียนรู้ร่วมกัน ขยายเครือข่ายทำเป็นขั้นเป็นตอน พระองค์ท่าน ตรัสเองว่า ครั้งหนึ่งก็พอ เศษหนึ่งส่วนสี่ก็ได้ การขับเคลื่อนจึงควรทำจากใจ ไม่ใช่ทำเพราะว่าเป็นคำสั่ง เพราะอาจจะไม่นำไปสู่ความยั่งยืน สังคมไทยมีคนที่พอเพียง ครูที่มีอุดมการณ์ ผู้ปกครองที่อยากให้การสนับสนุน ถ้าเราจะปลูกฝังเด็กให้ใช้ชีวิตพอเพียงหรือโรงเรียนไหนอยากนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ เพราะท่านเห็นคุณค่า มีความศรัทธาก็สามารถทำได้เลย โดยไม่ต้องรอคำสั่ง หรือนโยบาย

ภาคผนวก ข

แนวทางการประยุกต์ใช้
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับต่าง ๆ

แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับต่าง ๆ

โดย โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง

ตุลาคม ๒๕๔๙

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคล/ครอบครัว

เริ่มต้นจากการเสริมสร้างคนให้มีการเรียนรู้ วิชาการและทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งเสริมสร้างคุณธรรม จนมีความเข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และอยู่ร่วมกับระบบนิเวศวิทยาอย่างสมดุล เพื่อจะได้มีความเกรงกลัวและละอายต่อการประพฤติผิดมีขอบ ไม่ตระหนี่ เป็นผู้ให้ เกื้อกูล แบ่งปัน มีสติยังคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ ก่อนที่จะตัดสินใจ หรือกระทำการใดๆ จนกระทั่ง เกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำรงชีวิต โดยสามารถคิดและกระทำบนพื้นฐานของควมมีเหตุมีผล พอเหมาะ พอประมาณกับสภาพ บทบาทและหน้าที่ของแต่ละบุคคล ในแต่ละสถานการณ์ แล้วเพียรฝึกปฏิบัติเช่นนี้ จนตนสามารถทำตนให้เป็นพึ่งของตนเองได้ และเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ในที่สุด

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน

ชุมชนพอเพียง ประกอบด้วย บุคคล/ครอบครัวต่าง ๆ ที่มีความพอเพียงแล้ว คือ มีความรู้และคุณธรรมเป็นกรอบในการดำเนินชีวิต จนสามารถพึ่งตนเองได้ บุคคลเหล่านี้มารวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพ ภูมิสังคมของแต่ละชุมชน โดยพยายามใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผ่านการร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลหลายสถานภาพ ในสิ่งที่จะสร้างประโยชน์สุขของคนส่วนรวม และความก้าวหน้าของชุมชน อย่างมีเหตุผล โดยอาศัยสติ ปัญญา ความสามารถของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และบนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริต อดกลั้นต่อการกระทบกระทั่ง ขยันหมั่นเพียร และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือแบ่งปันกันระหว่างสมาชิกชุมชน จนนำไปสู่ความสามัคคีของคนในชุมชน

ซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีของชุมชน จนนำไปสู่การพัฒนาของชุมชนที่สมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จนกระทั่งสามารถพัฒนาไปสู่เครือข่ายระหว่างชุมชนต่างๆ

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับเกษตรกร

ได้แก่ เกษตรทฤษฎีใหม่

- ขั้นตอนที่ 1 เป็นแนวทางการจัดการพื้นที่เกษตรกรรมในระดับครอบครัว ที่สอดคล้อง สมดุลกับระบบนิเวศวิทยา เพื่อให้พออยู่ พอกิน สมควรแก่อัตภาพ ในระดับที่ประหยัด และเลี้ยงตนเอง/ครอบครัว ได้
- ขั้นตอนที่ 2 การรวมกลุ่มในรูปสหกรณ์ ร่วมมือกันในการผลิต จัดการตลาด และ พัฒนาสวัสดิการของชุมชนในรูปแบบต่างๆ เป็นการสร้างความสามัคคี ภายในท้องถิ่น และเตรียมความพร้อม ก่อนก้าวสู่โลกภายนอก
- ขั้นตอนที่ 3 ติดต่oprะสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อจัดหาทุน วิชาการ ความรู้ เทคโนโลยี จากธุรกิจเอกชน เช่น ธนาคาร บริษัท ห้างร้าน เอกชน ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐ มูลนิธิต่าง ๆ มาช่วยในการลงทุน และ พัฒนาคุณภาพชีวิต

โดยสรุป แนวพระราชดำริส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้ และมีการ รวมกลุ่มกัน และเชื่อมโยงเครือข่ายในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าไปอย่างสมดุลกับ สภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเป็นขั้นตอน โดยประยุกต์ใช้ความรู้ ภูมิปัญญา และทรัพยากรด้านต่างๆ ที่มีอยู่อย่างเหมาะสม บนพื้นฐานของคุณธรรม ความ ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และใช้สติปัญญา ในการตัดสินใจและดำเนินชีวิต

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับนักธุรกิจ

นักธุรกิจพอเพียง จะคำนึงถึงความมั่นคงและยั่งยืนของการดำเนินธุรกิจ มากกว่า การแสวงหาผลประโยชน์ระยะสั้น ฉะนั้นจึงต้องมีความรอบรู้ในธุรกิจที่ตนดำเนินการอยู่ และ มีการศึกษาข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มีความ รอบคอบในการตัดสินใจในแต่ละครั้ง เพื่อป้องกันข้อบกพร่องเสียหายต่างๆไม่ให้เกิดขึ้น และ ต้องมีคุณธรรม คือ มีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบอาชีพ ไม่ผลิตหรือค้าขายสินค้าที่ก่อโทษ หรือสร้างปัญหาให้กับคนในสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความขยันหมั่นเพียร อดทน ในการพัฒนาธุรกิจ ไม่ให้มีความบกพร่อง และก้าวหน้าไปอย่างต่อเนื่อง โดยมีการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต การปรับปรุงสินค้าและคุณภาพให้ทันกับความต้องการของตลาดและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และในขณะเดียวกัน ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม และระบบนิเวศวิทยา ในทุกขั้นตอนของ การดำเนินธุรกิจ โดยการรักษาสสมดุล ในการแบ่งปันผลประโยชน์ของธุรกิจในระหว่างผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียต่างๆ อย่างสมเหตุสมผล ตั้งแต่ผู้บริโภค พนักงาน บริษัทคู่ค้า ผู้ถือหุ้น และสังคมวงกว้าง รวมถึงสิ่งแวดล้อม

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศ

มีแผนการบริหารจัดการประเทศ ที่ส่งเสริมให้บุคคล/ชุมชนต่างๆ มีวิถีปฏิบัติ มีความร่วมมือ และการพัฒนาในสาขาต่างๆ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และดำเนินการตามแผนดังกล่าวอย่างรอบคอบ เป็นขั้นตอน เริ่มจากการวางรากฐานของประเทศให้มีความพอเพียง โดยส่งเสริมให้ประชาชนส่วนใหญ่ สามารถอยู่อย่างพอมีพอกิน และพึงตนเองได้ ด้วยมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ และมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และใช้สติปัญญา ในการตัดสินใจและดำเนินชีวิต พร้อมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกลุ่มคนต่างๆ จากหลากหลายภูมิสังคม หลากหลาย อาชีพ หลากหลายความคิด ประสบการณ์ เพื่อสร้างความเข้าใจ และรู้ความเป็นจริง ระหว่างกัน ของคนในประเทศ จนนำไปสู่ความสามัคคี และจิตสำนึกที่จะร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาประเทศ ให้เจริญก้าวหน้าไป อย่างสอดคล้องสอดคล้องกับสถานการณ์ความเป็นจริงของคนในประเทศ อย่างเป็นขั้นเป็นตอนเป็นลำดับๆ ต่อไป

